

רואים שב"ס

גם קציעות שלנו
(עמ' 3)

כלא מעולם ההיי-טק
(עמ' 22-24)

ראש העיר אשל
(עמ' 7-10) ראיון פרידה

בחירות מהתא
(עמ' 4-6)

טעה. הנה זה מגיע שוב, והפעם - "קציעות" ואחריו "עופר", וכן תוספות של מקומות כליאה ומתקנים ב"שרון", ב"אילון" ובי"דקל". עוד מטבח איכותי, עוד חדר התייחדות, עוד ציוד ובעיקר רוח של עשייה והתחדשות. זכרו כי ארגון הקופא על שמריו - דינו לגווע. אנו נמצאים בתחילתה של תקופה שרק לנביאים יש היכולת לצפות את המשכה וסופה.

אלה ימי בחירות בישראל, הנערכות בצלו של מנהיג השוכב על ערש דווי, כשמול עינינו מתבצע תהליך של התפתחות מדינה מוסלמית קנאית בשטחי הרשות. בהשפעת אירועים חשובים אלה - אנו מביאים לכם בגיליון זה מספר נושאים, הנוגעים ומשיקים לתחומי ההתעניינות של הארגון. עסקנו במורכבות ההתמודדות עם הטרור הפלילי והביטחוני, בבחירות ברשות, בהיקף הפשיעה בדרום ובתוכנית להגנת עדים, והמשכנו בתעסוקה, בשיקום, ברפואה ובטכנולוגיות החדשות.

הגיליון הבא, שייצא לרגל יום העצמאות, יהיה גיליון חגיגי ומורחב, בו נעסוק בשלבי הבנייה וההתאקלמות בכלא "קציעות", בפרשת מותו של האסיר יוני אלזם, נרחיב בסיכום שנת 2005, ולכל גוש נקדיש שתי כתבות נרחבות. כמו כן, ניתן במה - לכם, הסוהרים. יופיעו ראיונות חג עם הנציב והשר, ושאר נושאים מעניינים וחשובים שיעמדו על הפרק.

עד אז, צוות הדוברות עומד לרשותכם בכל דבר ועניין. קריאה נעימה ופורה.

עופר לפלר - גנ"מ

זובר שירות בתי הסוהר

כותרות משדרי הבוקר ב-13 בדצמבר נכתבו ביד רועדת. דרמה בבית המשפט המחוזי בתל אביב. המבזקנים בחדרי החדשות הקלידו את הידיעה: "עד התביעה המרכזי, בעצמו אסיר השפוט למאסר עולם בתיק זה, אשר היה אמור להתחיל את עדותו לפני דקות אחדות - נמצא בתאו בכלא 'אשמורת' ללא רוח חיים".

לאחר חודשיים של חקירה מאומצת, אין למשטרה חשדות, נכון לזמן כתיבת שורות אלה, נגד מישהו מסגל שבי"ס. נכון, נעשו טעויות מקצועיות במהלך הטיפול באסיר שהתאבד, אבל - והיאבלי החשוב - הוא: החשש הכבד ששרר בשבי"ס, שמא אחד מאתנו שימש זרוע ארוכה של משפחות הפשע - התבדה ביתיים. השינה נדדה מעיניהם של רבים מאתנו בשל חשש זה, ורק צו איסור הפרסום מנע מאתנו להרחיב בפרשה.

כאשר יונח גיליון זה על שולחנכם, כבר יעשה את דרכו לידי זרועות החוק בארה"ב, היעד מספר אחד של המשטרה - זאב רוזנשטיין. כך תיעלם מנוף כלא "רימונים" דמות ססגונית, שהיתה יעד מועדף לתקשורת ובעיקר העסיקה את מפקד הכלא, בשל השמירה המיוחדת שנדרשה לאסיר זה.

במהלך התקופה האחרונה התבשרנו כי אנשי סגל מעורבים בחשד לפלילים. כבר הסבתי את תשומת לבכם לכך, שמן הראוי שנקפיד, קלה כחמורה, בנושא טוהר המידות. אנו נרחיק מבין שורותינו את אלה שאינם עומדים בסטנדרטים של לובשי מדים, משרתי ציבור ובעיקר את מי שמכתים את שם כולנו.

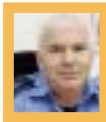
מי שחשב שאחרי העברת "מגידו" ו"קישון" לידי שבי"ס ננוח על זרי הדפנה

רעיונות, כתבות, צילומים ושאלות בנושאים המעניינים אתכם ניתן להפנות לפקס: 08-9776859 או לדואר אלקטרוני: ips.nicole@int.gov.il

תוכן העניינים

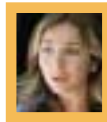
34-32

רופאים במסכות

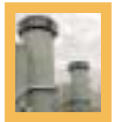
19-17

האמא של קורבנות העבירה

3

גם קציעות שלנו

מדורים קבועים:

- חדשות..... 11, 37-35
- יוצא מן הכלל..... 20-21
- מבט לחו"ל..... 38
- רווחה..... 39
- עת לטייל..... 39

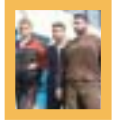
24-22

כלא מעולם ההיי-טק

6-4

בחירות מהתא

25

אתר שב"ס החדש

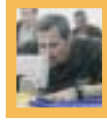
10-7

ראש העיר אשל

28-26

"אם אנחנו לא נעסיק אותם - הם יעסיקו אותנו"

12-11

המערב הפרוע של ישראל

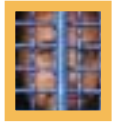
29

הכול על "נחשון"

13

אסירים במספרים

31-30

מעניקה תקווה לאסירות

16-14

מי יגן על העד

צילום השער:
משה שי, עופר לפלר

רואים שב"ס

בטאון שירות בתי הסוהר
גיליון 16 ■ אדר תשס"ו ■ מרץ 2006

- עורך אחראי: עופר לפלר - זובר שב"ס
- עריכה: ניקול אנגלנדר-אלמליח - קצינת הסברה ארצית
- עריכה לשונית: דפנה פיינס
- צילום: משה שי
- עיצוב גרפי: יונתן לון
- הפקה: לשכת הפרסום הממשלתית

גם קציעות שלנו

נחלק מהפיכתו של שירות בתי הסוהר לרשות כליאה לאומית, עובר בימים אלה כלא "קציעות" לידי שב"ס ויהיה למתקן הכליאה הגדול ביותר בארצנו

מאת: אורית שטלצר

רציתם רשות כליאה לאומית, אז או-טו-טו... כלא "קציעות" שלנו. בלבו של המדבר, בפתחה של רמת הנגב המערבי, נמצא הכלא. לאלה מאתנו הנוסעים ל"נפחא" - ותרנו על הפנייה שמאלה בצומת סללים והמשיכו לכיוון מעבר ניצנה - שם, על גבעה חשופה, תמצאו אותו. אל תנסו לאתר במפה, כי הוא אינו מופיע בה, אבל תוכלו למצוא סביבו את שבטה, ניצנה, עוזו ואת גבול מצרים. הכלא מתפרס כמין טירה ענקית, צבוע בצבעי הסוואה, ממש באמצע המדבר. מגדלים מגדלים מתנשאים סביב, ושטחי הנרחבים עשויים חלקות ובהן מחנות אוהלים ענקיים.

העברת כלא "קציעות" לידי שב"ס הינו השלב השני והעיקרי בקבלת האחריות של שב"ס למתקני הכליאה בכל הארץ, כחלק מהפיכת שירות בתי הסוהר לרשות כליאה לאומית. בפברואר 2005, התרגשנו כשהחל השלב הראשון בתהליך, עם העברת "מגידו תחילה" לידינו. כלא "קציעות", שרבים מאתנו עשו בו מילואים, עבר שני גלגולים במהלך חייו: הכלא נפתח לראשונה בשנת 1988, לאחר פרוץ האינתיפאדה הראשונה, ונסגר עם הסכמי אוסלו ושחרור אסירים ביטחוניים. לאחר שננטש בגרסתו הראשונה, שופץ ושופר בגרסתו השנייה, וכך נפתח מחדש לאחר מבצע 'חומת מגן'.

כיום, שוהים בכלא 2,400 אסירים ביטחוניים, חלק נכבד מהם עצור או שפוט לתקופות מאסר של כמה שנים וכן כ-800 עצורים מנהליים. הכלא מנוהל במתכונת צה"לית באמצעות כ-800 אנשי סגל - רובם חיילים בשירות סדיר וכן אנשי קבע ואנשי מילואים, המתפעלים אותו לפי הנחיות הביטחון של צה"ל. בזמן כתיבת שורות אלה, נערכים גיוסים המוניים של אנשי סגל אלה לשב"ס, מכיוון שבפרגון בלתי רגיל, מרביתם הביעו נכונות גדולה לעבור לשורותינו. חלקם אף ביקש להשתלב בארגון, בעבודה בבתי סוהר אחרים.

שירות בתי הסוהר קיבל לידינו את כלא "מגידו" ("מגידו תחילה") לפני שנה בדיוק, כשלב ראשון מתוך ההכרה הלאומית כי סוהרי שב"ס הם המקצועיים ביותר בתחום הכליאה והחזקת

אסירים ועצורים בישראל, וזוהי תמצית משימתם הייעודית. העברת "מגידו" לאחריות שב"ס אופיינה - מעבר לשדרוג הפיזי שכלל הריסת האוהלים המאולתרים ובניית מבני קבע חדישים - גם במעבר לניהול הכלא על פי תפיסת הביטחון של שב"ס. התפיסה הבסיסית בניהול בתי סוהר של אסירים ביטחוניים בשב"ס מבוססת על נוכחות פיזית ומעורבות בתוך אנפי הכליאה, שינוי התפיסה הטריטוריאלית של האסירים והיעדר כלי נשק בתוך בתי הסוהר. ההקפדה הבסיסית על צמצום אמצעים וציוד פיזי המוחזקים בידי האסירים בתוך האגפים, עד למינימום שקובעות פקודות שב"ס, הונהגה אף היא בהצלחה, והליך זה יונהג בעתיד הקרוב גם בכלא "קציעות". טרום קבלת "מגידו", הובהר לאסירים הביטחוניים כי עליהם להוציא מן הכלא, מרצונם, ציוד אסור לחזקה. האסירים הוציאו מאות מכשירי טלפון ניידים, עשרות כרזות ואמצעים נוספים. עשרות פריטים הוצאו

בחיפושים נרחבים שבוצעו בכלא לאחר קבלתו. בשלב זה כבר נעשו האסירים על החזקה אסורה. כלא "קציעות" יהיה מתקן הכליאה הגדול ביותר של שירות בתי הסוהר. האתגר יופקד בידיו של דני בן-זקן שיועלה לדרגת תג"ד. כאמור, בימים אלה תם תהליך העברתו לידי שב"ס, מונו בו מפקדים חדשים ו...אנו יוצאים יחד לדרך חדשה ומאתגרת, שאחת מהשלכותיה היא גידול דרסטי במספר האסירים בשב"ס - למספר של יותר מ-20,000.

ערב פרוץ האינתיפאדה הראשונה, בשנת 2000, שהו במתקני הכליאה של שב"ס 800 אסירים ביטחוניים. כעבור שש שנים - השנה, כלואים בשב"ס למעלה מ-8,000 אסירים ביטחוניים - פי עשרה!

אם עדיין לא הצלחתם להירגע מחדשה מסעירה זו - מתקן כליאה "עופר", אחרון בתי הסוהר הביטחוניים של צה"ל, יעשה דרכו אלנו בשלב הבא.

עוברים לשורותינו

היערכות גוש דרום לקליטת מאות חיילי חובה מכלא "קציעות" לשורות שב"ס

גוש דרום נערך בצורה אינטנסיבית לקליטת כל חיילי החובה והקבע אשר עומדים לעבור לשירות בתי הסוהר. כחלק מההיערכות, התקיים יום עיון מסודר המיועד לחיילים - עשרות קצינים וסוהרים ממפקדת גוש דרום ירדו לכלא "קציעות" ופתחו שם תחנות מידע, ביצעו בדיקות רפואיות, הונפקו תעודות סוהר ועוד. עד כה, מרבית חיילי החובה ואנשי הקבע אשר שירתו ב"קציעות" כאנשי המשטרה הצבאית - החליטו להשתלב בשירות שב"ס.

כדי להקל על תהליך הקליטה ביום העברת "קציעות" לאחריות שב"ס, הוחל בגוש דרום שלב ראשוני של איתור כ-30 חיילים המשמשים כמדריכי כלואים - המקבילה הרעיונית לסוהרי הביטחון של שב"ס. מפקדת הגוש נערכה לפתיחת קורס בהכשרתם לעבודה בשב"ס, ולשם כך אותרו חיילים המשרתים ב"קציעות" וגרים באזור באר שבע, שהביעו נכונות לעבור לשב"ס. הקורס הראשון נפתח בראשית פברואר ונמשך שבועיים וחצי. מעט אחריו, נפתח קורס שני בו השתתפו 30 חיילים נוספים. הקורס נבנה על ידי אנשי מחלקת האסיר ומפקדת הגוש והוא נועד למקצע את הרשמים לצורת העבודה של ניהול אסירים בשב"ס. תוכני הקורס היו: מקצועות הליבה של שב"ס, סדנאות בנושאי התמודדות שונים, נושאי העשרה, אימונים בשטח, היכרות עם מתקני הכליאה של שב"ס ועוד. הקורס הועבר לחיילים ע"י קצינים בעלי רקע בהדרכה ומומחי תוכן בתחומים השונים. עם תום הקורס יעברו החיילים לשורות שב"ס וילבשו מעתה את המדים הכחולים. קורס שלישי שנפתח ע"י גוש דרום הוא קורס רשמים, בו משתתפות 7 חיילות מ"קציעות": שתיים מהן משרתות בקבע וחמש הן חיילות חובה. כן משתתפות בקורס ארבע בנות נוספות מיחידות הגוש.

בחירות מהתא

הבחירות למועצה המחוקקת הפלשתינית, שהובילו לנצחונה הסוחף של תנועת חמאס הפונדמנטליסטית ולמפלה הצורבת של תנועת הפת"ח החילונית, יזכו להירשם בספרי השיאים בגלל בתי הסוהר: 14 מהנבחרים למועצה, המונה 132 חברים, הם אסירים: 13 מהם אסורים ועצורים בבתי הכלא של שב"ס ומתקני המעצר של צה"ל, ואסיר אחד יושב בכלא הפלשתיני בירחו ■ יותר מכל, בלטו האסירים בבתי הכלא במעורבות במהלכים שקדמו לבחירות ובתעמולת הבחירות, ומתאיהם השפיעו על הרכב הרשימות ועל סדר היום של הבחירות

מאת: רוני שקד *

על קיום בחירות למועצה המחוקקת. המנהיגים האסורים היו מעורבים בהתייעצויות של כל הרשימות. הם תמכו בקיום הבחירות וקולם היה בהחלט בעל משקל בקבלת ההחלטה. כחצי שנה לפני מועד הבחירות נערכו דיונים והתייעצויות בין האסירים בתוך בתי הכלא והוחלט להקים מפלגת אסירים. הכוונה היתה להפוך את סוגיית האסירים לנושא פוליטי, לא ביטחוני, כדי לרוץ את ההליכים לשחרורם. האסירים מודעים לאהדה הגדולה שיש להם ברחוב, גם מספרם הגדול הופך אותם למאגר אלקטורלי. אם ניקח בחשבון שלכל אחד מ-8,000 האסירים הביטחוניים הכלואים בישראל, יש משפחה שבה לפחות שישה איש הם בעלי זכות הצבעה - הרי בהחלט מדובר בכוח אלקטורלי משמעותי. אלא שמהר מאוד התברר, כי חילוקי הדעות הפוליטיים בין האסירים עמוקים, וההנהגות מחוץ לכלא לא היו מאושרות מהחלטה שכזאת. לאחר התייעצויות הוחלט לגנוז את הרעיון.

הרחוב הפלשתיני רואה באסירים את הגיבורים שלו, אלה שהקריבו את חייהם למען החברה ומטרותיה. אפילו הארכי-מחבל עבדאללה ברגותי מהחמאס, האחראי ישירות לרצח 67 ישראלים - בקפה סבארו וקפה הלל בירושלים, בקפיטריה של האוניברסיטה העברית, במועדון בראשון לציון - הוא גיבור הרחוב הפלשתיני. לכן, מתחשבים בדעתם של האסירים, יש להם משקל סגולי גבוה בתוך הפוליטיקה הפנימית, ושחרורם מהכלא היא אחת הסוגיות הרגישות. בכל משא ומתן שהתקיים עם ישראל עלתה הדרישה לשחרר אסירים. בעזה, ברמאללה ובשכם נערכות בכל שבוע הפגנות סולידריות עם האסירים. לקראת הבחירות, כל הרשימות כללו במצען, בסדר עדיפות גבוה, את הדרישה לשחרור האסירים.

איך כמעט הוקמה מפלגת אסירים
בראשית 2005 התקבלה ההחלטה העקרונית

עוד נתון מעניין, שגם הוא ראוי להירשם בספרי השיאים: כמחצית מחברי המועצה המחוקקת של הרשות הפלשתינית הם כלואים ביטחוניים לשעבר, חלקם אסירים שישבו שנים רבות בכלא, כמו למשל השיח' "אדום הזקן" מוחמד אבו טיר, מספר 2 ברשימת החמאס, שהיה כלוא במשך 26 שנה בכלא הישראלי. ראש רשימת החמאס, איסמעיל הנייה, הוא אסיר לשעבר; ראש רשימת הפת"ח, מרוואן ברגותי, שפוט לחמישה מאסרי עולם מצטברים; ראש רשימת החזית העממית, אחמד סעדאת, הוא אסיר בכלא הפלשתיני בירחו.

בהיסטוריה של עמים שהתקוממו במהלך המאה הקודמת, צמחו מנהיגים בכמה מוקדים - במחתרת, באוניברסיטאות - אך המוקד הדומיננטי מכולם היה בתי הכלא. הזמן הרב העומד לרשות אסירים, במיוחד האידיאולוגיים שבהם, הופך את התא לחממה שבה הם חושבים, לומדים, מפתחים ומעצבים דרכי פעולה מדיניות ופוליטיות. בעניין זה, האסירים הפלשתיניים אינם יוצאי דופן. עשרות אלפי פלשתינים עברו מאז 1967 את חוויית הכלא הישראלי. רבים מהם רכשו בכלא השכלה, למדו עברית, הצליחו להכיר את החברה הישראלית באמצעות הרדיו, הטלוויזיה והעיתונות הכתובה, כולל עיתונים ישראליים, וגם באמצעות החיכוך עם סוהרים ואנשי מקצוע של שירות בתי הסוהר. יש מביניהם שהקצינו עמדתם, בעוד רבים אחרים התמתנו, הפכו ליותר מציאותיים, וכשהשתחררו הפכו למנהיגים. די אם נזכיר את ג'בריל רג'וב, מוחמד דחלאן, פארס כדורה, סופיאן אבו-ז'יידה והישאם עבד אלראזק. הרשימה של "מנהיגי הכלא" ארוכה.

* הכותב הנו כתב לענייני ערבים ב"ידיעות אחרונות".

תולדות האסיר ברגותי

המעורבות הפעילה של האסירים בפוליטיקה הפלשתינית החלה כבר בסוף שנת 2004, לאחר מותו של ערפאת, ובשלב ההתמודדות לתפקיד הנשיא. האסיר מראן ברגותי הודיע על מועמדותו לתפקיד, אל מול אבו מאזן (מחמוד עבאס). באותם ימים הוא זכה לתמיכה סוחפת ברחוב הפלשתיני, וסקרי דעת הקהל העניקו לו יתרון גדול לעומת המתמודדים האחרים.

את ההיסטוריה שלו בבתי הכלא בישראל התחיל ברגותי כבר בשנת 1978, בהיותו בן 15. הוא נעצר עם מטען חבלה, ונדון לחמש שנות מאסר. במהלך מעצרו הוא השלים את לימודי התיכון, מה שאפשר לו מאוחר יותר ללמוד מדעי המדינה באוניברסיטת ביר זית. בכלא הוא גם למד עברית. לימים הוא סיפר כי "בכלא למדתי את המנטליות הישראלית ועיצבתי את עמדותיי הפוליטיות".

באינתיפאדה הראשונה הוא עמד בראש הפגנות, עצרות ועימותי רחוב עם כוחות צה"ל. בשנת 1988 גורש לירדן וחזר לשטחים ב-1994, בעקבות הסכם אוסלו. בשנת 1996 נבחר למועצה המחוקקת הפלשתינית ובשנת 1998 נבחר לשמש כמזכיר הפת"ח. הוא נעצר במהלך מבצע "חומת מגן" וב-20 במאי 2004 הרשיע אותו בית המשפט המחוזי בתל אביב באחריות לרצח חמישה ישראלים. הוא נדון לחמישה מאסרי עולם מצטברים ועוד 40 שנה.

לפני מעצרו טיפח ברגותי קשרים ושיתוף פעולה עם הנהגת החמאס, גם זאת היושבת בדמשק, וכן קשר קשרים עם ארגוני השמאל הפלשתיני כמו החזית העממית והחזית הדמוקרטית. הרחוב הפלשתיני, לא רק הפת"ח, ראה ורואה בו את אחד ממנהיגי העתיד. גם מתוך הכלא, יש לו השפעה מכרעת על דור הביניים ודור הצעירים של תנועת הפת"ח. לכן, היה ברור כי ברגותי ישחק תפקיד פעיל במערכת הבחירות. התעמולה הפלשתינית מנסה להשוותו לנלסון מנדלה. דרך אגב, מנדלה עצמו הביע רצון להגיע למשפטו של ברגותי ולהשתתף בו כמשקיף. לפני פחות משנה הלך בנו בכורו קסאם בדרכו, הצטרף לפת"ח, נעצר וממתין בימים אלה למשפטו.

לאחר שמראן ברגותי הודיע כי הוא מתמודד מול אבו מאזן על תפקיד הנשיאות הפלשתינית, החלה עלייה לרגל של בכירים מהרשות הפלשתינית לתאו. באותם ימים הוא הוחזק בבידוד, ועיקר הקשר עמו היה באמצעות עורכי דינו ומספר אישים שהותר להם לבקר, בהם גם חברי כנסת ערבים.

אבו מאזן חשש מהתמודדות מול ברגותי. גם בישראל לא אהבו את הרעיון. לאחר שורה של שיחות באמצעות מתווכים ולאחר חילופי אגרות, בהן הבטיח אבו מאזן להתחשב בדעותיו ועמדותיו - הסיר ברגותי את מועמדותו לתפקיד

הנשיא. בירושלים נשמו לרווחה: איש לא רצה נשיא פלשתיני בכלא הישראלי, איש לא רצה "נלסון מנדלה" פלשתיני.

כתנאי להסרת מועמדותו דרש ברגותי לערוך בחירות פנימיות, פריימריז, בארגון הפת"ח, כדי לבחור את המועמדים שיתמודדו בבחירות הכלליות. ברגותי, שהתמודד בפריימריז, זכה ל-96% מקולות המצביעים במחוז רמאללה בו הוא התמודד, אחוז שהיה שמור רק לערפאת או לסדאם חוסיין.

אלא שהאנרכיה הפלשתינית "פוצצה" גם את הבחירות הפנימיות בפת"ח, באזורים רבים בעזה ובגדה. לאחר שהיה ברור כי יש הרבה זיופים ואי סדר, הוחלט על הרכבת הרשימה על ידי ועדה. חברי דור הביניים ודור הצעירים החליטו לחולל מהפכה פנימית ולהדיח את הדור הוותיק. במאבק הזה של חילופי משמרות ודורות, היה לברגותי תפקיד מפתח. חודש ימים לפני הבחירות הכלליות, הוא הקים מפלגה חדשה: "אלמוסקבל" ("העתיד"), ופילג למעשה את הפת"ח. כל הצעירים וחברי הפת"ח מדור הביניים הצטרפו למפלגתו. אבו מאזן, עם אנשי טוניס, נותר במיעוט.

קו פתוח מהכלא

במערכת הביטחון בישראל חששו כי הפיצול בתוך הפת"ח, אותו יצר ברגותי, עלול להוביל לניצחון החמאס, ולכן הוחלט להתערב. כדי לפתוח צינור תקשורת בין ההנהגה ברמאללה ובעזה לבין הנהגת האסירים - הותרו ביקורים, כמעט על בסיס יומי, אצל ברגותי. המשא ומתן לאיחוד מחדש של הפת"ח הפך את תאו של ברגותי בכלא למשרד מפלגתי לכל דבר. שליחים ומדור הביניים, עורכי דין, אשתו של ברגותי, שבעצמה עוסקת בפוליטיקה, שליחים של אבו מאזן, מתווכים, חברי כנסת ערבים ובתוך הקלחת היה גם שליח ישראלי.

בהוראת הדרג המדיני ניתנה לברגותי האפשרות לשוחח בטלפון שיחה ארוכה, ככל שיידרש, עם אבו מאזן. שיחת הטלפון הזאת הובילה לפיוס בין השניים ולאיחוד מחדש של רשימת הפת"ח. אלא שהאיחוד הושג מאוחד מדי, הפיצול בפת"ח היה לעובדה, והחמאס לא המתין להתאוששות יריבו. הוא "כבש" את הרחוב, צבע אותו בירוק.

כדי לנסות ולצמצם את הפער בין חמאס ופת"ח אושר לברגותי להתראיין לתקשורת. הוא בחר להשמיע את דבריו בשתי תחנות הלוחין הערביות שהן מאוד פופולריות בשטחים - אלג'זירה ואלערביה. הראיון, שיצר הרבה ציפיות לשחרורו של ברגותי, שודר שוב ושוב בתחנות הטלוויזיה הפלשתיניות המקומיות, כחלק מתעמולת הבחירות של הפת"ח.

לא רק ברגותי התראיין. ביריחו, בכלא המרכזי

הידעת?

הרכב המושבים בפלמנט הפלשתיני

בפלמנט הפלשתיני יכהנו 132 חברים. מחציתם יבחרו בבחירות אזוריות ומחציתם בבחירות ארציות. כל בוחר יידרש להצביע בשני פתקים, אחד למועמד אזורי והשני למפלגה הארצית. אחוז החסימה הינו 2%.

מספר המושבים בבחירות האזוריות נקבע עפ"י מספר הזכאים להצביע בכל אזור:

חברון - האזור הגדול ביותר ובו 187 אלף מצביעים - 9 מושבים; 8 מוסלמים, 1 נוצרי.

העיר עזה - 176 אלף מצביעים - 8 מושבים. שכם - 127 אלף מצביעים - 6 מושבים; 3 מוסלמים, 3 נוצרים.

רמאללה - 105 אלף מצביעים - 5 מושבים.

חאן יונס - 104 אלף מצביעים - 5 מושבים.

צפון הרצועה - 100 אלף מצביעים - 5 מושבים.

ירושלים - 49 אלף מצביעים - 5 מושבים; 3 מוסלמים, 2 נוצרים.

יריחו - האזור הקטן ביותר עם 16 אלף מצביעים - נציג אחד.

הפלשתיני, כלוא אחמד סעדאת, המזכ"ל של החזית העממית, אשר הנחה ואישר את רצח השר רחבעם זאבי ז"ל. סעדאת, שהתמודד ונבחר למועצה המחוקקת מטעם ראשות החזית העממית, מוחזק בכלא הפלשתיני תחת שמירה משולשת - פלשתינית, אמריקנית ובריטית. סעדאת התראיין במסגרת זמן התעמולה שהוקצה לארגונו לתעמולה בטלוויזיה הפלשתינית, התראיין לתקשורת הכתובה, לתחנות הרדיו, וערך מסיבת עיתונאים. הוא גם ניצל כמובן את זכותו להצביע - הקלפי הובאה לכלא.

שיח' נואר רמאן מחברון, העצור על פי צו מנהלי במתקן הכליאה בקציעות שבנגב, נבחר למועצה המחוקקת מטעם חמאס. הוא לא היה זקוק להבריח אשגרי קפסולות או מכתבים לאוהדיו באמצעות עורכי דינו. את תעמולת הבחירות הוא פשוט ניהל באמצעות טלפון נייד שהוברח לכלא. בשיחה שקיים אתנו מאותו טלפון, סיפר על תעמולת הבחירות שניהל: "שוחחתי עם אוהדים וחברים, נאמתי באמצעות הטלפון בעצרות וכינוסים, התראייתי לתחנות הרדיו והטלוויזיה המקומיות ולעיתונאים. הטלפון היה פתוח 24 שעות ביממה".

הידעת?

מעמד הפרלמנט

מבנה השלטון הפלשתיני, שהוא שלטון נשיאותי חוקתי, משאיר בידי הנשיא, שנבחר גם הוא בבחירות כלליות, סמכויות רבות. הנשיא הוא המפקד העליון של כוחות הביטחון, הוא מאשר חוקים, הוא ממנה את ראש הממשלה וקובע את המדיניות. כלומר, כל מנגנוני הביטחון יכולים להישאר בידי אבו מאזן. המשא ומתן עם ישראל מתנהל על ידי אש"ף ולא על ידי הרשות הפלשתינית, אך סמכות זאת תישאר בידי אבו מאזן, המשמש גם כראש אש"ף. גם יחסי החוץ של הפלשתינים מתנהלים באמצעות המחלקה המדינית של אש"ף. התוצאה תהיה שלטון דו-ראשי.

וכמוהו גם "גודדי חללי אלאקצה" של הפת"ח, ועדות ההתנגדות העממית, החזית העממית והחזית הדמוקרטית. כמה זמן יוכל חמאס לנהוג באיפוק?

הזירה הפנימי-פלשתינית נותרה אחרי הבחירות מבולבלת ומסובכת. החוקה הפלשתינית קובעת כי כל חוק חייב את אישור הנשיא. אם הנשיא דוחה את קבלת החוק - הוא מוחזר למועצה המחוקקת, ורק אם החוק זוכה לשני שליש מקולות חברי המועצה - הוא מתקבל. חמאס השיג ניצחון, אבל לא הצליח להשיג רוב של שני שלישים במועצה המחוקקת. לפת"ח יש היכולת להכשיל כמעט כל הצעה של חמאס לשנות את חוקי היסוד ברשות הפלשתינית.

את העניינים הפנימיים ינהל חמאס, וראשי חמאס מעוניינים לעסוק בעניינים פנימיים חברתיים ולא בנושאים המדיניים, שישארו בידי של אבו מאזן. כך הם יוכלו ליהנות מתהילה של עשייה למען החברה, ולא יואשמו בכישלון מדיני. מי אם כן אשם? כולם. החל מאבו מאזן, הפת"ח, ישראל, מדינות המערב, מצרים - אבל בעיקר ארצות הברית. דוקטרינת הדמוקרטיזציה והליברליזציה של הבית הלבן - תרופת-פלא אמריקנית לתחלואי הפונדמנטליזם הערבי - היא שאילצה וכפתה על אבו מאזן לקיים בחירות בשם הדמוקרטיה. בחירות הן רק אמצעי להשגת דמוקרטיה, שהיא ערך בפני עצמו, מסורת, תרבות. העם הפלשתיני זקוק היום למנהיג חזק שיקבל החלטות אמיצות וקשות - אחר כך יגיע גם תור הדמוקרטיה.

ומה יהיה עם מראון ברגותי? הוא ימשיך ללבוש את בגדי האסיר החומים, וחלומות השחרור שלו יצטרכו להמתין לפחות ארבע שנים עד הבחירות הבאות, שגם בהן, מן הסתם, הוא וחבריו האסירים יקחו חלק פעיל.

לחברות שבטים וכנופיות - הובילו לניצחון חמאס. ההצבעה הפלשתינית היתה בעיקרה הצבעת מחאה. הציבור רצה שינוי, וחמאס הבטיחו אותו. כדאי אולי להשוות את תוצאת הבחירות בשטחים למהפכה האיסלמית האירנית ב-1979. מהפכה זו התחוללה נגד השאה, נגד השחיתות והעריצות, נגד המעורבות האמריקנית. אפילו הטודה - המפלגה הקומוניסטית - השתתפה במהפכה. כולם התאחדו סביב האייתולה חומייני, לא כל כך בגלל מנהיגותו הדתית כמו בגלל העובדה שנתפס כמי שהצליח לאחד את כל הקבוצות למחאה משותפת. התוצאה היתה מהפכה איסלאמית. כל היתר, לגבי מה שקרה וקורה באיראן, כתוב בספרי הטורר והפונדמנטליזם. גם בעזה וביו"ש, הציבור רצה במהפכה נגד השלטון הקיים, והתוצאה: ניצחון האיסלאם - חמסטיין בפלשתיין.

כיצד ינהג החמאס?

גם חמאס הופתע מגודל הניצחון. הארגון חתר להפוך לאופוזיציה לוחמת, לקבל לגיטימציה על מנת ליהנות מכל העולמות - להשתתף במשחק הדמוקרטי הפלשתיני ולהמשיך לכוון את הקלציניקוב לישראל. הניצחון יוצר לחמאס דילמה: חמאס לא התנסה בהנהגת ישות מדינית, ועכשיו עליו למלא את המשימה הזאת. חמאס בדילמה בגלל הסתירה והפער שבין האידיאולוגיה הרדיקלית הבלתי מתפשרת שלו לבין המציאות. בין העמדה העקרונית של אי הכרה בישראל והמשך המאבק המזוין, לבין הצורך לנהל את חיי היום יום בשטחים, שלא ניתן לקיימם בלי תיאום עם ישראל.

בחמאס כבר מדברים על "הודנה" - שביתת נשק ארוכה - מבלי להכיר בישראל. ניתן להעריך כי לפחות בטווח הקצר יימנע חמאס מביצוע פעולות טרור כדי לשדר לעולם "אחריות", בניסיון לקבל לגיטימציה.

אבל חמאס איננו השחקן היחיד של הטרור הפלשתיני. הגייהאד האיסלאמי ממשיך בטרור

איך ניצח חמאס בבחירות

חמאס הוא המרוויח הגדול של הבחירות. הדמוקרטיה עבורו היתה והינה כלי שנועד לסייע לתנועה להשתלט על המועצה המחוקקת, להקים ממשלה ולהקים מדינת הלכה מוסלמית. במילים אחרות, לשבור את הדמוקרטיה בכלים דמוקרטיים. חמאס במהותו הוא תנועה פוליטית דתית, המבקשת להגשים את האידיאולוגיה שלה באמצעות כיבוש השלטון. מדובר באידיאולוגיה מאוד נוקשה, אנטי יהודית, שקוראת לחיסול מדינת ישראל. הצצה חטופה באמנת החמאס, שכמעט כל סעיפיה בדרך זו או אחרת צוטטו במצע הבחירות של התנועה, מלמדת על הכוונות ועל התוכניות השלטוניות של חמאס.

הסעיף הראשון של מצע זה קובע: להשתית את מקור הסמכות החוקית של הרשות הפלשתינית על הקוראן והשריעה - ההלכה האיסלאמית, ולכפות את האידיאולוגיה המוסלמית על חיי החברה והכלכלה. כלומר, השקפת עולם טוטאלית, השואבת את השראתה ממקור אחד ויחיד: הציווי האלוהי. כך נוסחה סיסמת התנועה בסעיפה השמיני של אמנת החמאס: "אללה הוא מטרתה, השליח הוא המופת שלה, הקוראן חוקתה, הגייהאד הוא דרכה, והמוות למען אללה הינו הנשגב בשאיפותיה".

ניצחון חמאס בבחירות הושג בשל שילוב של שני תהליכים חשובים שעברו על החברה הפלשתינית: הראשון הוא תהליך האיסלאמיזציה שהחל מאז סוף שנות השבעים והגיע לשיאו במהלך ימי "אינתיפאדת אלאקצה", שלא רק הצמיח את החמאס אלא הפך את התנועה לגורם דומיננטי בחיי החברה הפלשתינית. התהליך השני הוא הרחוחת הנושבות בשיח הציבורי נגד הרשות הפלשתינית, נגד השחיתות, נגד המצוקה הכלכלית, נגד אובדן הביטחון האישי - וכל זאת על רקע אובדן התקווה והתוחלת המדינית, שהביטוי שלו היה הדרשה לשינוי. שני גורמים אלה, שנפגשו על רקע האנרכיה הגוברת והתרסקות הפת"ח, שמתנועה ומפלגה הפך

ראש העיר אשל

"אני לא באתי להשפיל אף אחד מהאסירים ולא לאותת להם שאצלי הם יסבלו ■ אני אותתי רק שמעתה ואילך, יש סדר ומשמעת, יש כללים בכלא" - אומר גנ"מ אבי ביטון, מפקד כלא "אשל" המסיים תפקידו בימים אלה, על המהפכה שהנחיל בכלא לאחרונה שבשבילה, הוא מעיד, צריך הרבה יצירתיות ואומץ ■ על השינויים הדרסטיים שעברו על הכלא בכל התחומים וגם על הדילמות והחששות שנלוו לתהליך - בכתבה שלפניכם

מאת: חן בר

מה הכי מפחיד אותך?

"ברחה של אסירים ביטחוניים. לא רק במובן האישי. אישית, ידיחו אותי וזהו. זו לא הנקודה. הנקודה שמדאיגה אותי היא שמחבל, אסיר בטחוני, הוא אחד כזה שמדינת ישראל הביאה אלי אחרי שכוחות הביטחון הפעילו מודיעין ימים ארוכים, אחרי שתפסו אותו והרשיעו אותו. מחבל כזה, אם יברח ויפגע באזרח, אני לא אישן בלילה. זה תסריט שלא יורד אצלי מסדר היום. אני לא מסוגל לדמיין את עצמי עומד בפני אותה אישה, אלמנה, יתומים של אותו אזרח שייפגע, ומסביב להם איך אסיר כזה ברח מהכלא שאני מנהל. הרי

פעם לא יודע מתי תצא. אתה מתעסק עם חיי אדם. יש לך אלף אסירים ומאחורי כל אסיר כזה יש משפחה. יש לך אינספור דילמות, במגורים שונים. אתה מקבל מאות החלטות ביום ואתה לא יכול לרוץ לפקודה לפני כל החלטה. מעבר לזה שהפקודות לא נותנות מענה לכל. יש לך 300 אנשי סגל שאתה אחראי עליהם. אין לך יום ואין לך לילה. אתה זמין כל שעות היממה. בשתיים בלילה, קורה אירוע, עושים אליך את הטלפון הראשון. גם אז, למרות שהעירו אותך משינה ואתה לא בשטח, אתה צריך לקבל החלטה. סומכים עליך, אתה נושא באחריות".

לפעמים נדמה לגנ"מ אבי ביטון, מפקד כלא "אשל" בשנתיים האחרונות, שהוא בעצם ראש עיר. לא מנהל כלא. ביטון, יודע כנראה על מה הוא מדבר. באחריותו 1,000 אסירים - פליליים, ביטחוניים וגם כאלה שנמנים עם אוכלוסיות ייחודיות. עבור כולם, ביטון הוא אבא וגם אימא. שבעה ימים בשבוע, עשרים וארבע שעות ביממה. "לנהל כלא זה לנהל עיר, תרתי משמע", אומר ביטון. "לא מדובר בסוג עבודה רגיל. אתה לא מנהל בנק. אתה יודע שאתה נכנס בבוקר, אבל אף

גנ"מ אבי ביטון: "סוהרים שמגיעים לשרת במתקנים שלנו רואים בתפקיד שליחות"

גנ"מ אבי ביטון: "אנחנו דאגנו לנטרל את כל המנהיגים השלייליים"

לתרום. הם יודעים שמאחורי החומות מחכה להם מקום אתגרי, תוסס, יצירתי. אנחנו כבר מזמן לא החצר האחורית של המדינה".

אומרים שהכלא הוא בבואה של החברה. מה השתנה בחברה שלנו, בשנים האלה שאתה בשירות?

"החברה שלנו היום הרבה יותר אלימה. זה מאד מדיאג אותי, לאו דווקא כאיש במדים. אני מוצא את עצמי מסביר לילדים שלי אתה נוסע, מישו מציק לך, סע, אל תסתבך. אני יודע שאם כל כך הרבה עבריינים מגיעים אלי, אז צריך לשלש את מספר האנשים שעוברים עבירות ונמצאים בחוץ, כי לא כולם מגיעים לכלא. בית המשפט נותן הזדמנויות. כשהאסיר מגיע לבית סוהר, זה לא אחרי מעידה חד-פעמית. החברה היום מאד אלימה, גם חומרת המעשים השתנתה. בגלל התפקיד שלי אני יודע יותר מאזרח רגיל במה מדובר, ואני יכול להגיד שאני הרבה יותר מודאג היום מאשר פעם".

יישום המדרג האגפי

"לאשלי" נכנס כאמור לפני כשנתיים. את הימים הראשונים שלו בתפקיד, בילה בשטח. לא קרא את הפקודה, אומרים חבריו, ולא אסף את הקצינים ואת אנשי הסגל לשיבות. במקום זאת, עשה מה שהוא מכנה 'פירמידה הפוכה': ירד לשלושה שבועות לשטח, אל הסוהרים. הקשיב להם והיה על תקן תצפיתן. אחר כך, כשכבר עלה למשרדו, עיבד יחד עם הצוות שלו את החומרים לתוכנית עבודה אחת. "כך", הוא אומר, "לא הורדתי שום הנחיה מלמעלה. הכל בעצם בא מלמטה וכל הסוהרים מרגישים שותפים. הם אלה שנתנו לי את חומרי הגלם לשיטה כולה".

השיטה כוללת אינספור שינויים, שמטרתם אחת: להשיב את השליטה בכלא לסגל ולא לאפשר לאסירים 'חזקים' כביכול, 'המנהיגים השלייליים', לשלוט באסירים החלשים ולנהל את החיים באגף. כל זאת, כחלק מתפיסת הביטחון של בית הסוהר. קצרה היריעה מלפרט את הנדבכים והתחומים השונים שעברו שינוי. בתמצית ניתן לומר שבסיס המהפך הוא יישום המדרג האגפי. אסיר פלילי שמגיע ל"אשלי" מוכנס תחילה לאגף מתחילים. הוא מתקדם בהתאם לתפקודו ולהתנהגותו. ב"אשלי", חשוב לציין, מצוי כל מגוון האגפים, להוציא נשים ונוער. באגפים המתקדמים מוצעות לאסיר אפשרויות של תעסוקה וחינוך. יש בכלא מפעלים רבים וגם הכשרות שונות, אפילו למקצוע הספרות. הסגל מעודד את מי שיבסדר! אסיר שמתנהג טוב יזכה לתנאים טובים יותר. הפריבילגיות מוצאות את ביטוין בתנאי החיים עצמם. המדרג קיים בכל האגפים, אפילו בזה של טעוני ההגנה.

בנוסף, הוגבלו השעות בהן התאים פתוחים, בכל האגפים. הטלפונים הציבוריים, לשימוש האסירים, נמצאים בחדר (במקום במסדרון),

במקום בחצות כמו פעם. כל המדיניות הזאת היא תקדימית. צריך בשביל זה להיות מאד יצירתי, צריך גם הרבה אומץ. לפני שהתחלנו במדיניות הזו, ציירו לי תמונה פסימית, אמרו לי שיהיה מרד ובלגן, אבל לא כך קרה. אנחנו דאגנו לנטרל את כל המנהיגים השלייליים. מנהיגים שהתנגדו, והפעילו כוח על הסגל - מצאו עצמם בצינוק. לא התחלנו בגנב הקטן. כשאמרו לי להתחיל את השינוי באגף של טעוני ההגנה, סירבתי. אמרתי 'נתחיל במקודם. ניראה כחלשים אם נתחיל בחלשים'. התחלנו את השינוי בכל הכלא בעת ובעונה אחת. אני הייתי בחזית. ידעתי שיש פה הרבה סיכונים, אבל לא נרתענו. ידענו שהקו הזה, החדש, גם ירים את המורל של אנשי הסגל ויחזק את הגאווה שלהם. הסוהרים היום ב"אשלי" הם סוהרים מקצועיים, לא מלצרים ולא משועבדים. מצד שני, כל האסירים שווים. אסיר ששפוט לשנה על עבירת תעבורה, מקבל את שיחת הטלפון שלו, ולא נמצא תחת חסותו של עבריין כזו או אחר. רואים את התוצאות לפי רף הירידה באירועים שלייליים".

מה לגבי הקשר שלך עם האסירים?

"אני מקבל תלונות של אסירים באמצעות תיבת הפניות. היא מגיעה ישירות אלי ואני מקפיד לתת מענה לכל פנייה. אני לא מקבל אסירים לראיונות אצלי במשרד. זה טאבו. כי מי מגיע למשרד? המנהיג. אצלי זה לא קיים. גם בנושא הטיפולי; בימים הראשונים שלי בכלא, נכנסתי לסיור באגפים וראיתי את העובדת הסוציאלית יושבת עם אחד המנהיגים. עברתי למחרת, שוב היא יושבת עם אותו אסיר. הבחור הזה הוא בר שיקום? כשהאגפים היו פתוחים מהבוקר עד הלילה, הכוחני היה זה שהגיע ראשון, גם לעו"סית. שיעמם לו, מה איכפת לו לשבת עם

בשליטת הסוהר. החצרות באגפים השמורים ובאגף ההפרדה הארצית הופרדו לשניים ולשלושה חלקים, מה שמשפיע על שעות הטיול ומקל גם על הסגל. ביטון עצמו לא מקבל אסירים לשיחות אצלו במשרד, אבל הם יכולים להתלונן באמצעות תיבת תלונות שמוצבת בכל אגף ומגיעה ישירות אליו, גם מאגפי האסירים הביטחוניים. קנטינה אחידה לכל האסירים ואפיון אגפים מתקדמים, בין השאר גם על פי תחומי התעסוקה והחינוך של האסירים, משפיעים משמעותית על נושא הביטחון בכלא ועל עבודת הסגל.

שווה להיות בסדר

לצד כל אלה, מנהל סגל "אשלי" מלחמת חורמה בנגע הסמים. נעשות בדיקות שתן לאסירים, המשמשות גם כגורם הרתעה. "כשנכנסנו, האגפים המתקדמים היו פתוחים משש ורבע, וחצי, עד עשר בלילה", אומר ביטון. "אולי מישו חושב שאם יש 'טיילת' זה טוב לאסירים. זה לא נכון. הוכחנו את זה. קיצצנו את השעות. כשהאגף פתוח כל כך הרבה שעות, מי שנהנה מזה אלה האסירים החזקים. מי נמצא ליד הטלפון שעומד בדרך כלל בפרוזדור, בניגוד למה שאנחנו הנהגנו עכשיו? המנהיג השליילי. זה בעייתי גם מבחינת השליטה של הסוהרים. המדרוג עשה טוב לכולם. יש לנו הרבה פידבקים, גם ממספחות האסירים. הם אומרים שהמדיניות קשוחה, אבל כולם מוסיפים שהיא גם 'הוגנת'. אין לחץ להבריח סמים לתוך הכלא, אין כוחניות. הכוונה שלנו היא לעודד את מי שיבסדר! שווה להיות בסדר. הכללים החדשים מאפשרים לסוהרים שליטה יותר טובה באגפים, דבר חשוב ביטחוני, אבל גם מאפשרים להם תנאים טובים יותר. סוהר היום מסיים את הטיולים ויכול ללכת להתקלח כבר בשמונה בערב,

גנ"מ אבי ביטון: "לנהל כלא זה לנהל עיר, תרתי משמע"

זה היעוד שלנו - להחזיק אסירים במשמורת חוקית. אז נכון שגם אסיר פלילי שבורח זו מכה קשה, אבל זה לא אותו הדבר. אי אפשר להשוות בין אסיר שגנב רכב והוא שפוט לשנה, למחבל ששפוט לחמישים מאסרי עולם. הגנב, אם יברח, מקסימום יגנוב עוד רכב. זה הנזק שיעשה. מחבל, מה יפריע לו לרצוח עוד בני אדם? הרי בשביל זה הוא הגיע. אותו, התסריט הזה משתק. הוא כל הזמן לנגד עיניי."

מהפכה בכלא

בחודשים האחרונים מנהיג ביטון עם אנשי הצוות שלו (הוא מקפיד לומר שהוא לא עובד לבד אלא ב"שילוב כלים") מהפכה ב"אשל", בית הסוהר הראשון בישראל שנבנה במטרה מוגדרת מראש, לשמש כמתקן כליאה: מתבצעים שינויים בהתנהלות התוך אגפית, בהתאם לתפיסת הביטחון הכללית בכלא, נערכים שינויים מבניים וטכניים שיש להם השלכות מהותיות על חיי האסירים אבל גם על חיי הסגל, וכן מופעלים כלים חדשים לטיפול בבעיות האסירים ובהתנהלות הכללית בכלא.

למדיניות החדשה השלכה במישורים שונים - החל משעות הטיול, עבור בשעות שאסיר יכול לבלות מחוץ לתא ועד לביקורי משפחות, טלפונים, תלונות, שיחות עם הצוות המטפל, שירותי קנטינה ומה לא. תמריצים שמקבלים האסירים בהתאם להתנהגותם משפיעים על החיים בכלא וגוררים משוברים חיוביים גם מצד בני משפחה של הכלואים. בפועל, מדובר במהפכה שהובילה לנישול אסירים חזקים ושליליים מכוחם וליצירת שוויון הזדמנויות לאסירים בכל הנוגע לתנאים בכלא.

עכשיו, כשסימני ההצלחה ניכרים, ביטון מחייך. רק הוא יודע שבדרך לשם היו גם כמה רגעים בהחלט לא קלים. בניגוד לעמדת המודיעין בראשית הדרך, בניגוד לתחזיות, ביטון החליט לקפוץ למים העמוקים וגרף את כל הקופה. "יחד עם שאר קציני המטה האמיצים אמרנו 'לא נדבר, נתחיל לעשות'", הוא מספר. "זה לא אומר שלא חששתי. היו לי הרבה פרפורי בטן. מה ששידדתי לאנשים היה לא מה שישנתי אתו בלילה. מול אנשי הסגל הייתי חייב להיות החלטי. לא היו לי פרפורים בכל הנוגע לדרך. הפרפורים היו בגלל שידעתי שמה שאנחנו עושים זה בעצם להכריז מלחמה. חששתי שההשלכות יהיו כאלה שייפגעו לי אנשי סגל, שמישהו מהאסירים יגיד 'פתאום הגיע קאובוי כזה, זרק את מה שהיה עד עכשיו. זה לא היה פשוט. זה גם עלה לי בהרבה איומים שנשמעו נגדי'."

את מי שיתפת במה שעבר עליך?

"אף אחד. גם לא את המשפחה. למעט העובדה שהם ראו פתאום מאבטחים בבית, והבינו שמהו קורה. החולשה של כל אדם היא המשפחה שלו, אבל בסופו של דבר יש גם קודים. עובדה

עבר כמעט את כל מגוון התפקידים והקורסים. היה קצין משמרת, קצין מודיעין, קצין בטחון, קב"ט גוש מרכז. אחרי תקופה קצרה בה שירת במטה הפך לסגן מפקד בית סוהר "אוהלי קידר" ולפני שנתיים הגיע ל"אשל", כשהוא נושא באחריות ביטחונית גם על כלא "דקל" וגם על "אוהלי קידר" ומנהל למעשה את הימרחב. "כשהתגייסתי, לא היתה מודעות לשב"ס כמו היום", הוא אומר. "שב"ס היה בסך הכל מקום עבודה. היום הדברים השתנו. אני רואה את זה גם כמפקד. סוהרים שמגיעים לשרת במתקנים שלנו רואים בתפקיד שליחות. אלה אנשים שרוצים

שהאיומים לא מומשו. אני לא באתי להשפיל אף אחד מהאסירים ולא לאותת להם שאצלי הם יסבלו. אני אותתי רק שמעתה ואילך, יש סדר ומשמעת, יש כללים בכלא."

עבודה שהיא שליחות

ביטון נמצא בשירות בתי הסוהר מאז שנת 79. הוא התגלגל לעבודה באקראי. החליט להתגייס עם עוד שני חברים, לתקופה קצרה. הוצב תחילה בחברון, בכלא לאסירים ביטחוניים ופליליים, במסגרת הממשל הצבאי שהיה אז. מהר מאוד מצא עצמו בקורס מ"שקים ואחר כך בקורס קצינים.

עובדי הניקיון הם אסירים, לבושים בווסט זוהר. 'חידת דובדבן' מכנים אותם

מחזירים בתמורה. זו לא סיסמה אצלנו 'כולם בשביל אחד ואחד בשביל כולם' - זה באמת ככה. אני תמיד אומר שאני לא רוצה לראות את הסוהרים שלי רק בעבודה. אני רוצה לראות אותם בנייטס ובבריקה, ולשבת אתם בפאב. אם לסוהר שלי יש בעיה - הדלת שלי פתוחה. לכן, הדילמה הכי גדולה שלי, נוגעת דווקא לאנשי הסגל. פגיעה באיש סגל, היא תסריט שכל הזמן רץ אצלי. אני חושב: 'אדם שמגיע בשליחות לכאן, בסוף ייפגע על ידי אסיר כזה או אחר?' והרי היו מקרים. היה כאן סוהר שאסיר חתך אותו בלחי, לפני שלוש שנים. זה סוהר שאני מלווה אותו עד היום. במקרה כזה, אתה צריך להיות גם פסיכולוג. או איש סגל שנדקר, או נחטף, ואתה צריך לעמוד מול המשפחה שלו. אלה תסריטים שכל הזמן נמצאים לנגד עיני. אם יקום אגף, 120 אסירים, ויהיה מרד ויחטכו מאה אסירים - זה ידאיג אותי פחות מאשר אם ייפגע איש סגל אחד. אם אסירים יחטכו אחד את השני, נטפל בהם. פגיעה באיש סגל היא דבר מאד מאד מדאיג. לא רק אותי."

המשפחה שלך שותפה לכל הדילמות שלך?

"אני לא מביא את העבודה, בכלל זה את הדילמות, הביתה. אני לא רוצה ליצור בבית אווירה שבה הכל פלילי. יחד עם זאת, הילדים יודעים. לגדולים גם העברתי הרצאות מפעם לפעם בבית הספר. הם שותפים, ירצו או לא ירצו. הם שומעים את הטלפונים. גם אשתי לישון עם מפקד כלא זו לא שיגרה רגילה. אתה לא ישן, ויחד אתך גם היא לא ישנה."

מתי אתה נח?

"בסאונה, פעם בשבוע. שם גם עולים לי כל הרעיונות. או בנסיעה. אני לא מפסיק לחשוב כשאני נוהג."

בימים אלה מסיים ביטון את תפקידו כמפקד כלא "אשלי" ועובר לתפקיד קידומי כסגן מפקד גוש מרכז. מינוי חדש וטרי. הוא לא אוהב פרידות, הוא אומר. בנו הבכור נמצא כעת בארצות הברית. אם ירצה יום אחד להצטרף לעבודה בשירות בתי הסוהר, ביטון ישמח. "בינתיים, דווקא הילד בן השבע מתעניין", הוא אומר. "הוא אוהב לנסוע איתי באוטו, מבקש תמיד 'אבא, תדליק את הסינרנה! ביום שישי, כשאני לוקח אותו לבית ספר, והרבה פעמים זה היום החופשי היחיד שלי, הוא מבקש שאבא במדים. אני כמובן לא עושה את זה."

איך תגיב אם מישהו מהם יחליט להצטרף לשירות בתי הסוהר?

"הלואי. הייתי מאוד רוצה שאחד הילדים שלי יצטרף לעבודה בשירות בתי הסוהר. זאת תהיה גאווה גדולה."

כמפקד, יש לך אחריות ממלכתית. יש לי 500 מחבלים, חלקם אחראים לפיגועים מפורסמים מאד. אם אני אקרא את הפרוטוקולים שלהם - בחור ששפט ל-35 מאסרי עולם, מפלצת, או בחור מהאסירים הפליליים, שרצח את אמו בגלל שהתגיירה והוא שפוט למאסר עולם - תוך שבוע אחטוף התקף לב. גם אין לי איזשהו כלי, לבוא

באגפים המתקדמים מוצעות לאסיר אפשרויות של תעסוקה וחינוך

ולומר 'אני אעניש אותם, אני אעשה צדק'. לא הסמיכו אותי. בית המשפט כבר פסק. אני גם לא אומר לאף אחד מהם 'למה עשית מה שעשית?' מה זה יעזור?"

אין כמו המשפחה

ביטון עצמו, נשוי ואב לארבעה ילדים (24, 21, 14, 7). בתום יום העבודה, לפעמים מאוחר בלילה, הוא חוזר לביתו, באשדוד. "בלי תמיכה של המשפחה - הראש לא יכול לעבוד ולייצר", הוא אומר. "מבחינתי, המשפחה ושב"ס זו אותה משוואה. אחד משלים את השני. כך אני משתדל להתייחס לאנשי הסגל ולמשפחות שלהם. המשפחה היא חלק בלתי נפרד מאיש הסגל. אני מעורה בכל אירוע משפחתי שיש פה לאנשים, שמח או עצוב. אני דואג להם, באמת, והם

בחורה, שלוש שעות, בשורטס. ההחלטה שקיבלתי היתה במקומה. קודם כל, האסיר בא לפגישה עם העו"סיית כשהוא לבוש לפחות כמו חצי חתן. יש שעות קבלה שהן 'ברזל' והעו"סיית היא זו שתחליט את מי היא מקבלת. היא תגיע לחלשים, לא למשועממים."

השינויים שעברו על "אשלי" הם גם חיצוניים. "אשלי" של היום נראה מטופח מתמיד. עובדי הניקיון הם אסירים, לבושים בווסט זוהר. 'יחידת דובדבן' מכנים אותם. האגפים מבהיקים, מקושטים בעבודות עץ יפהפיות, מעשה ידי העובדים בנגריה, ובציורי קיר. הסדר מופתי. "מנהיג כנופיות שלובש ווסט כזה ומחזיק מטאטא ביד, זה בשבילי שיקום", אומר גנ"מ ביטון. "יש לי אסירים, עבריינים כבדים, שמרוויחים היום בעבודה בכלא 800 שקל. אסיר כזה מבקש אישור להוציא 300 שקל למשפחה שלו ואומר לי 'זאת פעם ראשונה בחיים שלי שאני נותן כסף למשפחה שלי, ולא לוקח מהם'... או לדעת קרוא וכתוב. אותו אסיר פתאום לומד את אותיות הא-ב. המחסום שלו, של המאצ'ו, פתאום נעלם. הוא אומר לי 'פתאום אני יכול לקרוא עם הילדה שלי, בת שש'. זה שיקום בשבילי."

אסירים מפורסמים

תחת ידיו של ביטון עברו לא מעט אסירים 'מפורסמים'. המפורסם שבהם הוא רוצח ראש הממשלה יצחק רבין ז"ל, יגאל עמיר. זה היה עוד בימים בהם היה ביטון סגן מפקד כלא "אוהלי קידר". "זאת היתה דילמה קשה", הוא אומר. "ירצח הוא רצח, אבל בכל זאת רצח של ראש ממשלה, בלי לפגוע באף משפחה אחרת, הוא שונה. חוץ מזה שלא ציפינו שיהודי יעשה את זה. והנה, הרוצח המתועב הזה מגיע אליי."

דיברת אתו, שאלת 'למה'?

"בשנה השניה כן. אני זוכר שהוא הפתיע אותי כשאמר לי 'אני לא שונא את יצחק רבין. אני את הדרך שלו שונא. אני את יצחק רבין מעריך ומוקיר'. זה יצר אצלי עוד יותר דילמה. אתה לא רוצה להיכנס לזה, כי אתה לא יודע מה יהיו התגובות שלך, אולי תגיב בצורה לא רציונלית. אז אתה רק אומר לו 'אבל כתוב בתורה לא תרצח'. זהו. לא מעבר לזה."

מה עם אסירים מפורסמים אחרים?

"בי'אשלי' יושבת היום ההנהגה הבכירה של החמאס, ברגותי היה פה לתקופה, צבי גור, בין האסירים הפליליים, אנשים מהחבורה הירושלמית, אחרים. אני לא נכנס לזה. בשבילי אסיר הוא אסיר. נקודה. אני לא בית משפט. אתה,

מעניקה תקווה לאסירות

יוליה מוגילבסקי, אזרחית ילידת אוקראינה המתנדבת בשב"ס, חדורת אמונה ועשייה, גילתה בכלא "נווה תרצה" תופעה מעניינת: האסירות העולות מחבר העמים נעדרו כמעט לגמרי מן הפעילויות והחוגים הרבים המוצעים לכלל האסירות ■ יחד עם קצינות החינוך של הכלא יזמה פרויקט משותף בשם "תקוה", שמטרתו לסייע ולתמוך באוכלוסיית העולות, לחזקן ולעודד את השתייכותן לחברה הישראלית ■ תרומה של אור ואהבה

מאישה אחת קטנה

לפני שש שנים, בשנת 2000, התעוררה ביוליה מחדש הכמיהה להתנדב ולתרום ובעקבות זכרונות נערות בשכנות לבית הכלא - פנתה אל שירות בתי הסוהר.

לא משתתפות בחוגים

יוליה פנתה למחלקת החינוך בכלא "איילון" והשתלבה בה כחונכת לאסירים שאינם דוברי עברית, הלומדים באולפן לעברית שהוקם בכלא. לאחר כשנה שם, סיימה את משימתה הראשונה ב"איילון" והמשיכה בלימודיה. הדרך להמשך ההתנדבות היתה ברורה וכשפנתה לכלא "נווה תרצה" - התקבלה בשמחה והחלה לחנוך אסירה, נשאית אידיש, באופן פרטני. בכלא הנשים גילתה תופעה מעניינת: בפעילויות החינוך הרבות והמגוונות שהועברו לאסירות בכלא, נפקד מקומן של האסירות העולות מחבר העמים. יוליה עקבה בעניין רב אחר התופעה, שאינה מקבילה למתרחש בחברה הרוסית כלל, המעודדת מאוד השתתפות אינטנסיבית בפעילויות תרבות, חוגים ויצירת תחביבים, כבר מגיל צעיר. כשהביאה את הנתון לתשומת ליבם של קציני החינוך בכלא, הם עקבו במשותף וראו שאמנם עשרות רבות של אסירות משתתפות בשפע החוגים, ואילו מתוך 30-40 אסירות שהן עולות ממדינות חבר העמים - רק שתי אסירות משתתפות בפעילויות.

"לילות לא ישנתי", אומרת יוליה, "לקחתי ללב". יוליה התלבטה כיצד ניתן לטפל באסירות העולות כקבוצה ולא כבודדות ומצאה אופן קשבת אצל נשות הסגל המופקדות על תחום החינוך ב"נווה תרצה" - איריס טסלר וקצינת החינוך הגושית, טליה לינדנר.

הפרויקט שהרימו שלושתין במשותף עוסק בהעצמת מערך המתנדבים, תוך שימת דגש על פעילויות ייחודיות לאסירים עולי חבר העמים. בבתי הסוהר של הגברים - אוכלוסיית העולים שוהה יחד כל הזמן, בקבוצות, מצב המאפיין

יוליה מוגילבסקי

חומות הכלא מצאה עולם חדש ומרתק, שעורר בה רצון לסייע לנשים שם להגיע למקום נורמטיבי יותר. היא הבינה שחלק גדול מהאסירות הגיעו לכלא בגלל נסיבות חיים קשות ובעייתיות.

לארץ עלתה לבדה בשנת 1994, בגיל 18 וחצי. כעולה חדשה צעירה, נקלטה בניצנה, פרויקט קהילתי-חינוכי לנוער ישראלי ולנוער עולה, שהוקם בלב המדבר ב-1987 על ידי הסוכנות היהודית. התקופה הראשונה בארץ, כחלק מקהילה התנדבותית תומכת, זכורה לה כתקופה מרתקת ויפה. בהמשך עברה לאולפנה לעברית בטבריה, שם התעורר בה הרצון להסיר את החומות בינה לבין החברה הישראלית ולהתגייס לצה"ל. הגיוס המיוחל לצבא גרם לה להרגיש שווה, חלק מהחברה, והיא היתה גאה על התעוררתה בישראל. במהלך השירות מצאה משפחה מאמצת אצלה בילתה את סופי השבוע, שחזקה את תחושת שייכותה.

מאת: אורית שטלצר

המסתורין שמאחורי החומות הופך את שירות בתי הסוהר לאחד הגופים היותר מרתקים, השובים את דמיונם של אזרחים שומרי חוק. למעלה מעשרים אלף מבקרים בשנה נמשכים להצצה בנעשה במתקני השירות. המפגש עם השירות ועם האסירים, מביא אזרחים טובים לתרום לחברה בעבודה התנדבותית עם אסירים. יוליה מוגילבסקי היא אחת מתוך אותם מאות מתנדבים, אשר דרכה כמתנדבת מהווה סמל לפעילות ההתנדבותית החוץ-ארגונית בשב"ס.

פועלה ההתנדבותי של יוליה מושפע מנפתולי דרכה בארץ. בימים אלה היא שוקדת על תוכנית מורכבת, רבת משתתפים וארגונים, עבור אסירות בשב"ס. מדובר בפרויקט שישלב את כל האסירות, מתוך כוונה לחזק את זהותן הישראלית ולתת בידיהן כלים להתערות טובה יותר בחברה לקראת שחרורן. הפעילות של יוליה משלבת מעורבות חברתית ונתינה, המון נתינה. כמובן - ללא שכר כלל, אך התמורה שלה היא הרבה סיפוק וגאווה.

השכנות הן אסירות

יוליה נולדה בעיר מליטיפול שבאוקראינה. בקרבת ביתה, עמד כלא לנשים. היא התבגרה והפכה לנערה בשלהי משטר הפרסטרותיקה של גורבצ'וב, בתקופה שאופיינה בשינויים במפעלים, שינויי שכר, שינויים מעמדיים וגילוי הזהות הלאומית. יוליה ראתה סביבה צעירים רבים, המידרדרים לפשע בלידת ברירה, כדי להצליח להביא כסף ומוון הביתה. היא עצמה השתייכה למעמד בינוני ומבוסס יותר. כנערה שהרבתה 'לבלוע' ספרים, התחזקה בה ההרגשה כי מתן הזדמנות לכל אדם יכול לחולל לשינוי, שינוי שייקח אותו למקומות אחרים. את התחושה שקיננה בה הפכה לשליחות. ראשית, ביקשה לבקר בכלא לנשים ומצאה בו עניין רב. מאחורי

יוליה מוגילבסקי: "הרצון של האסירות להתחבר ולהתערות בחברה הישראלית צריך לבוא ממקום של חוזק ולא של אין ברירה"

לקבוצת העולים החדשים בכלא יש פוטנציאל גדול מאוד לשיקום ויש להתמקד בצורכיהם הייחודיים. את הפנייה לכל המוסדות, יצירת הקשר וההסברים עושה יוליה באבה, באדיקות רבה ועם המון "פושריות" ורצון עז להצלחה.

קליטה מחדש

איריס טסלה, ראש תחום החינוך בכלא ושותפתה העיקרית של יוליה למשימה, אומרת: "אנשים שבאים להתנדב בכלא יכלו ללא ספק להתנדב במקומות מקובלים יותר, המהווים קונסנוס. דווקא אנשים שבאים מרצון למקום שכולם שואפים להתרחק ממנו - הם בעיניי אנשים הראויים להערכה עמוקה. להביא למקום כמו כלא אמונה ואור - יש לזה ערך עצום לאסירים ולחברה".

יוליה מסתכלת על השנים האחרונות בסיפוק רב: "הרצון של האסירות להתחבר ולהתערות בחברה הישראלית צריך לבוא ממקום של חוזק ולא של אין ברירה. ברגע שניתן להן את האפשרות להתערות ולבטא את עצמן - יתעורר בהן הרצון להיטמע בחברה הישראלית. רוב האסירים והאסירות לא עברו את תהליך הקליטה נכון: אין להם זהות ישראלית חזקה ולכן ברחו לסמים, לאלכוהול וכו', במקום להתמודד. באמצעות פעילויות ההתנדבות והפעילויות המתאפשרות להם ברוסית - אנו עושים עבורם תהליך מתוקן של קליטה מחדש. כשהם חזקים ויודעים לבטא את עצמם - הם מרגישים שייכים יותר. כך אנו יכולים להשפיע על המרקם של החברה הישראלית; זו יכולה להיות תרומתנו לנפשות התועות שלא השתלבו בארץ בגלל קשיי הגירה ותרבות, וכמובן - תרומה ניכרת מאוד לחברה ולקהילה".

זהו הסיפור על יוליה - אישה קטנה, מתנדבת גדולה, שאסירים משוחררים רבים חבים לה תודה.

עצמי, הערכה עצמית מבפנים ותחושת שייכות יש סיכוי להצלחה בטיפול. זוהי התחנה החשובה ביותר להערכתך", מסכמת יוליה.

לתוכנית הכוללת הזו קוראים "תקוה", ראשי תיבות של המילים: תמיכה, קידום ועידוד האסירה. התוכנית הכוללת לשנת 2006 כבר על המדף ומורכבת מארבע סדנאות, בנות שלושה חודשים כל אחת.

הסדנאות עוסקות בנושאים כגון: התפתחות אישית והעצמה, שליטה במצבי משבר, קידום בלימודים לאסירות עובדות, הורות וסדנה להכרת התרבות הישראלית-יהודית. במקביל, אחת לחודש תתקיים סדנת "עליה לצורך עליה", שתכלול מפגשים עם עולים חדשים שהשתלבו במגוון מקצועות, המהווים דוגמה אישית להשתלבות מוצלחת בחברה הישראלית. בנוסף, במהלך כל השנה יגויסו לפרויקט מתנדבות חדשות, שיוזמנו וייכנסו לפעולה בכלא, תוך מעקב אחריהן. כרגע קיימת כוונה לבחון את הרחבת פרויקט "תקוה" גם לבתי סוהר של גברים בגוש מרכז, בעקבות התועלת הרבה שמפיקות ממנו האסירות.

כשהורמה הכפפה על ידי קצינות החינוך, נרתמה יוליה לפעילות, תוך שהיא סוחפת אחריה מתנדבים נוספים. היא פועלת בשנים האחרונות באינטנסיביות רבה, ומשקיעה שעות על גבי שעות מדי שבוע - לא רק בין תחומי הכלא אלא גם בגיוס מתנדבות לחונכות אישית דרך ערוצי מדיה בשפה הרוסית, החושפים את הכלא והפעילויות הייחודית בו.

יוליה הבינה כי צריך לרתום למאמץ גם גופים וארגונים ממוסדים, ביניהם הרשות לשיקום האסיר, משרד הקליטה, הביטוח הלאומי וארגונים נוספים. מפגישות שהתקיימו עם נציגי גופים אלה לאחרונה עולה, כי גובשה הסכמה חד-משמעית בקרב כל הגורמים המקצועיים, לפיה

מהגרים בכל חברה. "את המצב הזה", אומרת יוליה, "אפשר דווקא לנצל לטובה: לתת לאנשים אלה הזדמנות להתבטא, להעניק להם כלים. על ידי העצמת הקבוצה - אפשר להפחית את מפלס המצוקה הפסיכולוגית של חבריה ולחזק בהם את הרצון להשתלב בחברה הישראלית". יוליה מדגישה ללא הרף כי עולי חבר העמים מרגישים מבודדים, והרעיון הוא שהם ינצלו את הזמן בכלא בצורה מיטיבית, על מנת להשלים ולצמצם פערים תרבותיים.

המיזם שהקימה יוליה מבוסס על מתן הזדמנות לאסירים העולים: "שיקבלו בשפה הרוסית את כל מה שנותנים לשאר האסירים בעברית", היא אומרת. יוליה יוזמת ומארגנת סדנאות לאסירות עולות חדשות - סדנאות כישורי חיים מתמשכות, הרצאות חד-פעמיות במגוון נושאים, וכן דואגת להעשרת הספרייה בכלא בספרים בשפה הרוסית. באמתחתה עוד תוכניות רבות שכבר עומדות להתממש: לימוד עברית אחה"צ לאסירות עובדות שאינן יכולות ללמוד בבוקר, התאמת תהליכים שיקומיים וקליטה בעולם העבודה, הרחבת ההיכרות עם הארץ והמדינה והזיקה לאתרי הטבע באמצעות הרצאות וסרטים.

לחוש הערכה עצמית

"מדובר בקבוצה גדולה מאוד, של 30-40 אסירות עולות מחבר העמים. זהו צורך עצום. אני אישית מאוד מאמינה בקבוצות תמיכה כמו '12' הצעדים', בשיחות טיפוליות שונות, בסדנאות, בפעילויות אקטואליה ובמיזמים נוספים המתקיימים בכל בתי הסוהר. אך כדי שהאסירות ירצו להיות בקשר ולעבור תהליך - הן צריכות לחוש יותר הערכה עצמית. לשם כך, לתחום החינוך ולמעורבות בפעילויות החינוכיות בכלא יש ללא ספק משמעות רבה. רק לאדם בעל ביטחון

המערב הפרוע של ישראל

שוטרי המחוז הדרומי יכולים לזקוף לזכותם ירידה דרמטית בפשיעה בשנת העבודה 2005, בהשוואה לשנה הקודמת ■ אולם, האם הנתונים המעודדים קשורים לעיסוקה העיקרי של המשטרה - מימוש תוכנית ההינתקות - שאולי באה על חשבון הטיפול בפשיעה? האם הירידה במספרים מוחלטים היא בהכרח בבואה של המתרחש בשטח באמת? וכיצד מסבירים מפקדי המחוז את תחושת חוסר הביטחון האישי נוכח הנתונים המרשימים? ואיפה רודי ג'וליאני...

רעיון לא רע לכשעצמו, אלא ש"כרטיס הביקור" של הסחטן הבדואי נראה להם אטרקטיבי יותר, שכן כשלא נשמעים לו - הוא נוהג לבקר בנסיבות לא חברתיות... העסק נשרף לפתע בדרכים מסתוריות, המכונית נעלמת באורח פלא, או שבני המשפחה זוכים לביקור בית של בן הדוד. השאלה היא מתי במשטרה יגיעו לכדי תובנות אחרות, שכאן מדובר בתופעה הרבה יותר רחבה ומדאיגה, הפושה כספחת בכל חלקה טובה? מתי משהו יבין שצריך להקדיש יותר משאבים למיגור התופעה, על ידי לחימה אקטיבית בדרכים מתוחכמות יותר מאשר פיזור כרטיסי ביקור...

למשטרה ידוע כי מרבית בעלי העסקים נמנעים מלדווח למשטרה על המתרחש, דבר המקשה

מאת: ניסים קינן *

מטרת המשטרה היא להקנות ביטחון אישי וביטחון חברתי ולשפר את איכות החיים במדינת ישראל. על פי התוצאות של המחוז הדרומי, נראה שאין סיבה להרים ידיים. זו התחלה של תקווה חדשה. אך, למרות נסיונות המשטרה להציג כי קיימת ירידה בפשיעה, עדיין סובל הדרום ממצב של תחושת "מערב פרוע". מפאת קוצר המקום לתאר את כל בעיות הפשיעה באזור מגורי, ניסיתי להתמקד בכמה היבטים עיקריים.

פרוטקשן - תופעה רווחת

אחת התופעות הקשות בדרום היא סוגיית דמי החסות. תופעת סחיטת דמי החסות התגברה בשנים האחרונות, היא מסוכנת ופוגעת באורח קשה באיכות החיים של בעלי העסקים בכל הארץ. תקצר היריעה מלהכיל את מבוול האירועים הידועים, קל וחומר אלה הנסתרים. השערורייה הזאת נמשכת זה שנים רבות, הולכת וצוברת תאוצה - באזורי התעשייה, בבנייני דירות, בקרב העסקים הקטנים והגדולים, כמעט באין מפריע. באין די תלונות המוגשות למשטרה, כך נראה גם הטיפול - הרחוק מלהיקרא טיפול שורש. כאזרח וכעיתונאי הניזון מעשרות סיפורים על פרוטקשן, אין מנוס מתחושת חוסר האונים נוכח אזלת היד של המשטרה. השוטרים בתחנות מודעים היטב לנתונים האמיתיים על היקף התופעה, אולם אין בידם להושיע. המנטרה הקבועה של מפקדי המשטרה במחוז היא: "אם יתלוננו, נטפלי". ואכן המשטרה מעודדת בכל דרך את הקורבנות להתנער מהפחד המשתק ולגשת לתחנת המשטרה הקרובה. עד כדי כך הרחיקו בעידוד הזה, שיזמו רעיון "מברקי": המשטרה ציידה את חוקרי היחידה למלחמה בסחיטת דמי חסות בכרטיסי ביקור. אלה אמורים לחלק אותם לסוחרים הנסחטים כדי לעודד אותם להתלונן.

נתוני הפשיעה בדרום - המספרים מדברים בעד עצמם

- ככלל, מבחינת מגמות הפשיעה ברחבי המחוז הדרומי, נרשמה ירידה של 11.8%, שהם 73,405 תיקים לעומת 83,199 תיקים בשנת 2004.
- גם מספר תיקי החקירה ירד בהתאם לכדי 9.9%.
- מבחינת פילוח פשיעה מחוזית בתיקי פ"א, נרשמו 38,912 תיקים בגין עבירות רכוש שהם 60.8% מכלל העבירות.
- בעברות סמים חלה ירידה של 5.1% שהם 5,231 תיקים. אלימות - 6,149 ירידה של 9.7%. שאר העבירות - נרשמה ירידה של 23.3%, ובסך הכל נפתחו במחוז בשנת 2005, 63,959 תיקים.
- בתיקי רצח חלה ירידה ב-19 מקרים בהשוואה ל-2004. מ-39 מקרים ל-20, ובאחוזים מדובר בהישג מספרי מרשים: 48.7%.
- מבחינת תיקי ניסיון רצח, יש ירידה של 33.3%. ובמילים: משלושים ותשעה מקרים לכדי עשרים ושישה מקרים.
- לעומת זה נרשמה עלייה מחוזית מאוד במעשי השוד: 8.3% שהם 233 מקרים לעומת 215. מרחב לכיש מוביל במרחבי המחוז ב-12.3% בהשוואה למרחבים האחרים.
- בעבירות פשיעה מחוזית, נרשמה ירידה של 27.4% בהתפרצויות לרכב. ירידה של 19.1 אחוז בהתפרצויות לעסק ועוד ירידה של 15.2 בגנבות רכב, באשר להתפרצויות לדירה - התכווצות קלה של 5.9%.

* הכותב הנו כתב "קול ישראל" בדרום

בהחלט על מיגור התופעה הרווחת. לפיכך, הוחלט על הקמת צוותי סד"ח (סחיטה, דמי חסות) בכל אחד ממרחבי המחוז. צוותים אלו מורכבים מבלשים ואנשי מודיעין המסתובבים בשטח, ויוצרים קשר עם כל בעלי העסקים באזורם, במטרה לחזק את האמון במשטרה ולטפל באופן נקודתי בתופעה. אלא שהמציאות המעיקה חזקה כל כך עד כה, שהסוחרים הנואשים מתקשים להתעודד נוכח היוזמה החדשה של המשטרה. כך שבעניין כאוב זה, עוד רחוקה הדרך ממעט נחת. מעניין למה בתדרין העיתונאים לא הוצגו מספרים כאלה או אחרים המשווים בין נתוני השנה - לאשתקד, בתחום עבירות דמי החסות. הייתכן שאיש לא התלונן על כך במשטרה? תמהני.

אסם הסם של המדינה

בעיה נוספת עמה מתמודדים משטרת ישראל והמחוז הדרומי הוא גבולה הדרומי הפרוץ לרווחה של מדינת ישראל. "הדרום הפך כבר מזמן לאסם הסם של ישראל", אמר גורם בכיר במשטרה. לאיום ההברחות יש השלכות גדולות על עוצמות הטרור ועל היקף הפשיעה של מדינת ישראל. להברחות הסמים חברו הברחות האמל"ח, נשים לזנות, עובדים זרים ומחבלים. מדי לילה עושים

את דרכם באין מפריע עשרות אנשים וסחורות. עכשיו, עם הפריסה מחדש של גדוד מאוגדת עזה ופלוגת מג"ב בגבול ישראל-מצרים, מקווים לתפוס מעט יותר ממה שתפסו עד כה. יודעי דבר אומרים כי מה שתפס באזור הזה הוא רק כעשרה אחוזים ממה שמצליחים המבריחים להבריח. הבדואים, המתמחים בהברחות לכל הכיוונים - מישראל לאיו"ש, אזח"ע, ירדן ומצרים - הגבירו גם את הפשיעה הכפרית במחוז.

כתשובה - הוקמו שתי מפקדות משימתיות במג"ב דרום, לצמצום הפשיעה הכפרית במרחב לכיש ובמרחב נגב. המפקדות במתכונת החדשה הצליחו לרכז סד"כ גדול באזורים נגועי פשיעה בראייה מרחבית, במטרה לתת מענה שירותי טוב יותר לאזרחים בישובים הכפריים. השינוי תרם באופן משמעותי לצמצום הפשיעה הכפרית, להרחבת השותפויות ורתימת הגופים לפעילות משותפת.

עבריינות נוער - ממדים מדאיגים

אי אפשר לדבר על הפשיעה בדרום ובכלל בישראל, ללא התייחסות למגפת המדינה: אלימות בני הנוער. גם בתחום הטיפול בעבריינות נוער מחכה למשטרה אתגר לא קטן: חבורות נוער

משועמות מכלות לילות שלמים במעשי ונדליות בכל רחבי הדרום, הורסות, שורפות, משחיתות רכוש - ואין פוצה פה. בשנת 2005 נרשמה עלייה של 6.5% במקרי השוד בהם מעורבים בני נוער. זאת לעומת ירידה בשיעור 10% במספר תיקי נוער בהשוואה לאשתקד.

המחוז הדרומי אינו לבד בבעיה מול הציבור הישראלי ותחושתו הקשה של חוסר הביטחון האישי. אולם החידוש המרענן שנקט ניצב אורי בר לב, מפקד המחוז, שאולי גם הביא להצלחה בכיפוף עקומת הפשיעה בשיעורים ניכרים, הוא פרויקט ייחודי: עבודה לפי חלוקה לתאי שטח.

כחלק מתפיסת עולם הגורסת כי אחריות ומעורבות אישית של מפקדים מעודדות יוזמה בפעילות וממקדת אחריות, הוחלט להנהיג במחוז הדרומי שיטת עבודה חדשה זו. גורת המחוז חולקה ל-54 גזרות-משנה, ולכל אחת מהן מונה מפקד, קצין באחת מתחנות המרחב, בנוסף לתפקידו בשגרה. השיטה מחזקת את הסינרגיה בפעילות בין משרדי התחנה השונים, מעודדת יוזמה ופיתוח רעיונות ייחודיים ומהפכניים לפתירת תופעות פשיעה, בהתאם לתנאי השטח הרלוונטי, ובסופו של תהליך תגרום לירידה בפשיעה.

חדשות שב"ס

בוחן יעד הנציב - גוש שרון בראש

באופן חד משמעי ובולט, הגיעו יחידות גוש שרון לארבעת המקומות הראשונים במבחני יעד הנציב. בוחן יעד הנציב מיועד להעלאת רמת המקצועיות של הסוהרים בתחום הידע המקצועי, מיומנות בקליעה וכושר גופני, כבסיס איכותי לביצוע משימות בשב"ס. הבוחן כלל שלושה קריטריונים: ידע מקצועי, כושר גופני וירי באקדח. יותר מ-4,000 סוהרים השתתפו בלימוד ובמבחנים אלה. הציון הגושי המשוקלל של גוש שרון היה הגבוה מבין כולם, בפער ניכר, ועמד על 91. שאר הגושים עמדו על ציון ממוצע של 84-85. במקומות הראשונים נמצאים בית מעצר "הדרים" וכלא "אופק" עם ציון 92, במקום השני כלא "אשמורת" עם ציון 91, אחריו "רימונים" עם ציון 90 ורביעי - בתי סוהר "השרון" ו"דמון" עם ציון 89.

אות השירות - לסוהר שלום זאנה מכלא שקמה

סוהר ביטחון באגף השב"כ בכלא "שקמה" קיבל מידי נציב שירות בתי הסוהר את אות השירות היוקרתי. הסוהר, שלום זאנה, קלט עצור ביטחוני שנעצר בשעות הלילה על ידי כוחות צה"ל, כשחדר מרצועת עזה לשטח מדינת ישראל על מנת לבצע פיגוע וליזום פיגועים נוספים. בעת מעצרו עבר העצור חיפוש דקדקני על ידי כוח צה"ל ולא אותר עליו כל דבר חריג. לאחר מכן עבר לידי כוח משטרה, שגם הוא ערך עליו חיפוש ולא גילה דבר חריג. כשהגיע העצור בשעות הלילה המאוחרות לאגף השב"כ בבית סוהר "שקמה" - קיבל אותו הסוהר שלום זאנה בנוהל רגיל, אולם החושים המחודדים בהם ניחן גרמו לו לחשוד שלא מדובר בעצור רגיל; בחיפוש מדוקדק וארוך נוסף שערך עליו, מצא בין קפלי כיס מכנסיו אשגר מוסלק שתוכנו היה בעל משמעות רבה בחשיפת פיגועים בעבר ולמניעת פיגועים מתוכננים בעתיד. האירוע ומשמעותיותו הנם בעלי חשיבות בלתי ניתנת לתיאור מבחינה ביטחונית ומודיעינית, ובעקבות כך החליט נציב שב"ס להעניק לסוהר אות יוקרתי זה.

מבצע אכלוס כלא רמון

בימים אלה החל מבצע אכלוסו של כלא "רמון", אחיו הצמוד של כלא "נפחא" המיתולוגי במצפה רמון. כלא "רמון", ברמת ביטחון מרבי, מיועד לקלוט כ-1,000 אסירים, רובם אסירים ביטחוניים. בנייתו של הכלא החלה לפני כשנה, מבוססת על טכנולוגיות מתקדמות וכוללת מערכות אבטחה משוכללות ומפוקדות, הדומות לאלה הקיימות בכלא "גלבוע" שבצפון. במקביל להמשך בנייתו, אוכלסו מספר אגפים בכלא לפני כחודש, באסירים שנקלטו מבתי סוהר של שב"ס ומבתי סוהר אחרים. שירותי הסמך המשקיים מתאפשרים כרגע בסיועו של כלא "נפחא".

כלא מעולם ההיי-טק

מערך הניהול והמידע בשב"ס צפוי לעבור שינוי משמעותי ■ במקום פקסים והררי נייר, קלסרים עבי כרס וערימות תיקים - הכל ינוהל דרך המחשב. ברוכים הבאים למהפכה הטכנולוגית בשירות בתי הסוהר

גונדר גליק מספר על ההחלטה שהובילה לרעיון, שיש להפוך את שב"ס לארגון טכנולוגי מתקדם. "ישבנו וחשבנו מה אנחנו רוצים לעשות ולאן אנחנו רוצים להגיע. ראינו מספר אדיר של אנשים בשב"ס ושאלנו אותם אילו שינויים הם רוצים לראות". קו זה, של קבלת משוב מהשטח, הוא אחד הקווים המרכזיים המובילים את שב"ס בעבודתו. מהפכה טכנולוגית היא דבר יפה ונחמד, אך כדי להבין כיצד היא באמת תעבוד, יש לשאול את האנשים שנמצאים בשטח, מה בדיוק הם רוצים שיקרה. כך נוהגים צוותי המשימה שהקים גונדר גליק, המטפלים בהכנת תוכנית העבודה.

אחת הבעיות שצצה במהלך ההכנות היא, שבעבר, מחלקת מערכות המידע (זו שאמונה על כל הפיתוח המחשובי בשב"ס), נהגה לאפיין את התוכניות והטכנולוגיות וגם יישמה אותן. ומדוע זה בעייתי? משום שמחלקת מערכות המידע, טובה ככל שתהיה, לא מסוגלת לדעת את הצרכים האמיתיים הממשיים הקיימים בשטח. מי שברוך כלל יודע אילו שיפורים כדאי להכניס למחשב הם אלו שגם משתמשים בו יום-יום.

גונדר חיים גליק, ראש מטה שב"ס

מאת: גיא גרימלנד *

אם יש מישהו שלא נתקל בסיטואציה הבאה - שירים יד. אתם מסיימים משמרת ארוכה, עייפים ומותשים. דקה לאחר תום המשמרת מגיע אחד הקצינים ובפיו דיווח חדש. אתם נאנחים, מוציאים את היומן ומתחילים לרשום. חודש לאחר מכן מתעניין אחד מקציני המודיעין במה שאירע באותו לילה, אך - אבוי, הדיווח משובט בכתב יד בלתי קריא. מה עושים?

תם ונשלם, מעתה - לא עוד. הכיצד? ובכן, דמיינו לעצמכם עולם אחר, ממוחשב, קל ונוח לתפעול. כזה שבו שמור כל המידע בקבצים ממוחשבים, מודפסים ונוחים לקריאה. לא עוד מזכירות טרודות, הנאבקות בקלסרים מאובקים אימתניים. לא עוד יומנים בלתי מפוענחים, ואפילו - לא עוד ספירות אסירים ידניות. זהו העתיד שאליה צועד שירות בתי הסוהר בשנים הקרובות.

המהפכה החדשה בפתח, ובכתבה זו אתם מוזמנים לקחת חלק ולטעום מהעתיד הממוחשב. לא, אין מה לחשוש. המחשבים לא נועדו להחליף אותנו, אבל להקל - בהחלט כן.

הרקע למהפכה המיחשובית הגיע מתוך ההכרה של גונדר חיים גליק, ראש מטה שירות בתי הסוהר, ששב"ס אינו יכול להישאר מאחור כשהמהפכה הטכנולוגית מכה גלים בכל פינה. בישראל גולשים 3.5 מיליון איש באינטרנט, וענף ההיי-טק פורח מחדש. אפילו הילדים שלנו שכחו כיצד לעשות שיעורי בית במחברת, הרוב כבר נעשה במחשב. כעת הגיע גם תורו של שב"ס לצעוד לעבר הקידמה.

קצת רקע היסטורי. החל משנת 1980 פיתח שב"ס את שלוש תוכנות הליבה: צוהר אסירים, צוהר כוח אדם וצוהר מודיעין - כל אחת מהן

* הכותב הנו עורך עיתון "אנשים ומחשבים"

לעבוד עם השטח ולא מולו

כעת, מציין גונדר גליק, התפיסה השתנתה: "הלקוח האמיתי הוא הסוהר. הוא המשתמש האמיתי. הוא זה שבסופו של דבר ישתמש במחשב, ולכן חשוב לשאול אותו". לכן, אל תתפלאו אם בשנה הקרובה מישהו יגיש אליכם ויבקש את דעתכם על שיפורים כאלו או אחרים שצריך לבצע במחשב. ואולי כבר פנו אליכם. זוהי המדיניות הנוכחית של שב"ס - לעבוד עם השטח ולא מולו. להבין את הצרכים הממשיים של משתמשי הקצה הפוטנציאליים.

המערכות הממוחשבות שעתידות לפעול בשב"ס צריכות לענות על עוד צורך בסיסי: חיבור למאגרי מידע חיצוניים, שאינם בשב"ס. לדוגמה,

מתמחה בתחום אחר. הן עדיין עושות את העבודה נאמנה גם היום, אבל, מה לעשות - הן כבר התיישנו. והנה עוד כמה נתונים: בשב"ס יש 2,200 תחנות עבודה (כלומר, תחנות של מחשב), הממוקמות ב-25 בתי סוהר ויחידות מטה ב-14 אתרים גיאוגרפיים (14 שרתים). כמו כן, בשב"ס מחזיקים ב-950 מדפסות. האסירים נהנים מ-250 תחנות עבודה ב-12 כיתות.

"קפיצת מדרגה חדה"

"כדי להתקדם החלטתי שצריך להחליף את המערכות ולהכניס מערכות חדשות", מספר גונדר גליק. "יהיה לי ברור שקפיצת המדרגה לעולם הטכנולוגי העתידי צריכה להיעשות בצורה חדה".

בכל זמן נתון, בצורה ידידותית ופונקציונלית.

"היום, כל אירוע מתועד ביומן ידני. היומן מתויק בארכיון ומעלה יובש ועובש במהלך השנים. כשצריך אותו - מגלים שהוא לא קריא, או שקשה להבין למה הסוהר התכוון. לפעמים אפילו לא מצליחים לפענח את שם הסוהר שכתב את הדו"ח. אני מחפש מערכת שתציג פתרונות לבעיות אלו, מציין גונדר גליק. יש לנו כ-100 סוגי יומנים בבתי הסוהר. המערכת החדשה תחליף את הצורך באיסופם וארכובם."

במקביל, יחסוך התהליך עלות של מיליוני שקלים, המשולמים כפיצוי לאותם אסירים, ששבי"ס, בשל מחסור וקשיים באיסוף המידע, אינו מצליח להתמודד מול תביעותיהם.

אחד היתרונות של מערכות המידע החדשות נעוץ ביכולתן לספק מידע ל"מי שצריך". במה דברים אמורים? הכוונה היא שלכל סוהר ועובד בשבי"ס תהיה נגישות לתיקים הממוחשבים בהתאם להרשאה הניתנת לו. תם עידן האישורים הידניים. המערכות החדשות ידעו בדיוק מי נכנס ומתי, ויחסמו את הגישה לאנשים שאינם רשאים לגשת למידע כלשהו.

לאורך כל הראיון מציין גונדר גליק כי כל

ומעודכנת לגבי כל אסיר ואסיר. "הבנו שאנחנו צריכים מערכת שהיא פשוטה למשתמש, קלה וידידותית. אנשים צריכים לקבל כלי שיסייע להם, ינתח מידע במהירות ויציע להם פתרונות. פשוט ידבר אליהם ולא יאיים עליהם. הליך הרישום ועדכון היומנים במחשב יהיה באמצעות תיבות שיחה, בהן יידרשו הסוהרים לאשר מידע על ידי סימון ותוספת מינימלית של מלל. עבור הסגל הבכיר יותר, אנחנו מעוניינים במערכת שתוכל להציג בפני מקבלי ההחלטות נתונים בכל חתך ובכל שלב. אסופת הנתונים לא תהיה חד-פעמית אלא תקובץ למגוון מסודר שיציג חריגות ונתונים סטטיסטיים", מפרט גונדר גליק.

יומן ידני מעלה עובש

הנה עוד דוגמה כיצד מערכות ממוחשבות חדשות יכולות לסייע לשבי"ס. במקרים רבים, מחכים האסירים זמן רב עד שהם תובעים את השירות, בעקבות טענות ותואנות שונות. הרוב הם מעדיפים להמתין מכיוון שהם יודעים כי ארכיון בתי הסוהר ישן ומיושן וקשה למצוא בו מידע, כך שהזמן העובר פועל לטובתם.

במערכת הממוחשבת החדשה הנתונים יישמרו לזמן רב, ואפשר יהיה לשלוף ממנה כל פיסת מידע

הנתק הקיים היום בין מערכות המשפט לשבי"ס הוא בלתי סביר. "לפעמים עוברים ימים עד שמתקבל מידע מעודכן על עצור/אסיר, מידע רלוונטי לשבי"ס", מסביר גונדר גליק.

הפתרון העתידי: התיקים הממוחשבים יהיו משותפים ונגישים, כלומר - עובד בית המשפט יוכל לגשת לכל תיק של אסיר (כמובן בהרשאה מתאימה), וכל סוהר בעל סיווג מתאים - יוכל לגשת לתיק של אסיר ולקבל עדכון בזמן אמת מבתי המשפט.

דגש נוסף וחשוב בתהליך העבודה הוא מעבר ממערכות שאוספות מידע למערכות המנתחות מידע. הנה דוגמה שתסביר את העניין: בשבי"ס התקבל דיווח שאצל אחד האסירים נמצא סם מסוכן. לאחר חיפוש בתא נמצא הסם ונרשם דיווח בעניין. במערכות הממוחשבות החדשות יוזן המידע על תפיסת הסם למחשב, ובמקביל המערכת תדע לנתח את המקרה. היא תוכל להציג מידע המפרט האם היו עוד מקרים של תפיסת סמים אצל אסיר זה, מתי בדיוק ומה היו פרטי המקרה. בעזרת המערכת, ניתן יהיה לבדוק בקלות האם האסיר עבר אי פעם תהליך גמילה מסמים וטופל בתרופה כזו או אחרת. הקשת הערך "סמים" תוביל לקישור לכל פרטי המידע האחרים שיש במערכת הנוגעים לסמים. כך אפשר יהיה לקבל תמונת מצב מלאה

גונדר חיים גליק: "הלקוח האמיתי הוא הסוהר. הוא המשתמש האמיתי. הוא זה שבסופו של דבר ישתמש במחשב, ולכן חשוב לשאול אותו"

כאן, כשהמטרה היא להעביר לסוהרים את ההדרכה הטובה ביותר.

גונדר גליק מציין כי עוד תנאי שהוא העמיד היה, שכל תוכנית חדשה שתפתח תהיה כזו שלא תעבור שינויים. "אם יצוצו שגיאות - בוודאי שנעשה שינויים", הוא אומר. "רק חמור לא משנה, אבל המסר שלי הוא שאינני רוצה להתמודד עם שינויים מהותיים. אני ממש לא מעוניין בגירעון תקציבי".

אז מהו לוח הזמנים של התוכניות האלה? ובכן, כבר עכשיו מסתיים שלב האפיון ובשנים 2006 ו-2007 יחל הפיתוח של כל המערכות שצוינו בכתבה (ועוד רבות אחרות שלא הוזכרו מפתח חוסר מקום). בשנים 2008 ו-2009 יעסקו השירות במבחני קבלה, ניתוב וטיוב נתונים, ובשנת 2009 יעלו המערכות לאוויר.

כלומר, בטווח של 4 עד 5 שנים מהיום, ניתן לצפות שכל התוכנות החדשות יותקנו במחשבי שבי"ס. לוי"ז זה הוא קצר וצפוף מאוד ומחייב שיתוף פעולה של כל הקצינים והסוהרים בארגון. "כבר עכשיו אנחנו מתחילים להתארגן בכל הקשור להדרכה על מחשבים. אנחנו בונים כיתות בכל הגושים, כאשר בכל גוש תהיה כיתה מחשב שתעבוד כל הזמן וכן בבי"ס ניר של הסוהרים. החלום שלי הוא שכל סוהר ישלוט במחשב הארגון הולך לעבור מהפכה, והכל יהפוך למחר טוב יותר", מסכם גונדר גליק באופטימיות.

תיקים עבי כרס. מעתה, כל המידע יהיה שמור במחשב, ואיתורו יהיה פשוט, קצר ומדויק. גונדר גליק מציין שהמערכות המפותחות כעת הן נוחות וקלות במיוחד לשימוש, מכיוון שהן מאופיינות, כלומר מתוכננות, על ידי חברה שנשכרה במיוחד לצורך משימה זו. בקרוב יופץ מכרז, שיסדיר את פיתוח המערכות, כאשר חברת הפיתוח תהיה אחראית גם על הטמעת המערכת בשבי"ס.

מי שמפתח הוא גם מי שמטמיע

בדרך כלל קורה שכאשר שני הגופים האלו, המפתחים והמטמיעים, נמצאים באחריות שתי חברות שונות - צוות בעיות רבות. האחד מפתח תוכנה מסוימת לניהול אסירים והאחר לא יכול להשתמש בה. כל צד מאשים את האחר: זה שפיתח טוען שהמשתמש לא יודע איך להפעיל את התוכנה "כמו שצריך", בעוד שהאחרון טוען שהתוכנה שפותחה לא טובה. בשבי"ס החליטו למנוע מצב כזה ובחרו בחברה אחת, שגם תפתח וגם תטמיע את המערכת בקרב המשתמשים.

גונדר גליק מספר כי גם בתחום ההדרכה שבי"ס לא חסך, ובקרוב יוזמנו רבים מביניכם לאחד הקורסים להכרת התוכנות החדשות. החברה שתעביר את ההדרכות על המחשבים התחייבה לציון עובר כלשהו (70 לפחות) לכל תלמיד. כמו בעולם שיעורי הנהיגה, שיטת הקבלות עובדת גם

התהליכים החדשים לא יקרו בן יום. מצד שני, הוא בהחלט מתכוון לזרו את הסוהרים להתחיל לעבוד ולהתוודע אל עולם המחשב ולא לראות בו סוג של אויב.

"מעבר לעובדה שאנחנו משתפים את האנשים ובונים הכל באמצעות תהליכים מסודרים, אנחנו יודעים שיש קושי ליצור אמון במחשב ופחד מיצירת תלות בו. השקענו הרבה מאוד בכל מה שקשור לחומרה (הציוד שמרכיב את המחשבים), השקענו בשיפור מהירות העברת הנתונים, בציוד מתקדם. אין אצלנו מחשבים מדגם שהוא פחות מפנטיום 3 ומסכי 15 אינץ' לקראת 17 אינץ'. השקענו רבות בכל הקשור לאחסון, איסוף מידע וגיבוי", הוא מציין.

"הגיבוי יכול כל סרט ומסמך, כך שתשכחו ממצב בו משהו יכול ללכת לאיבוד. כמו כן, גם תהליך הגיבוי עצמו יתקצר".

שיפור נוסף יהיה הטמעת שרת פקסים, כלומר, המחשב ישמש גם כמכשיר פקסימיליה. במקום להשתמש בנייר, נוכל לסרוק כל מסמך באמצעות סורק (מכונה מיוחדת הסורקת מסמכים) ולשלוח אותו באמצעות המחשב לכל מקום. התוצאה: פחות בזבוז נייר. האם ידעתם שכיום מוציאים בשבי"ס רק על נייר 800 אלף ₪ בשנה?

גם עולם התיקוף צריך לעבור מהפכה. תשכחו מהמימים בהם המזכירות צעדו הלך ושוב עם

רופאים במסיכות

שפוט למאסר עולם ניסה לזכות בתנאים מקלים במאסרו וכנראה הזריק לעצמו דם נגוע כדי להיחשב נשא איידס ■ כן מגלה בראיון ראשון קצין הרפואה של שירות בתי הסוהר, ד"ר אלכס אדלר ■ "אנחנו לא מחזיקים במשמורת שב"ס חולי איידס, נקודה" - הוא מצהיר בראיון קצת 'חולני' ■ ועוד לא דיברנו על השחפת... ■ לא להיפוכונדרים!

מאת: דפנה פיינס-שער

היכולים להביא לסכנת הידבקות".
כיצד מתייחסים בשב"ס לנשאי האיידס?
"אני מאמין ודוגל בכך שנשא איידס קיבל את עונשו פעמיים: הוא גם נשא של מחלה קשה וגם אסיר, כך שעלינו להתחשב בו ולא להחמיר אתו. "אני רואה את עצמי קודם כל כרופא, המעניק לאסירים את הטיפול הרפואי ההולם, שהוא זהה ולעתים אף עולה על הטיפול הרפואי אותו היו מקבלים כאזרחים מן השורה. בשב"ס ניתן לי כל התקציב הנדרש למימון טיפול רפואי מקצועי. למיטב ידיעתי, לא היה נציב בשב"ס שחשך כהוא זה מתקציב הטיפול הרפואי, האשפוזים, התרופות וכד'.

"כאשר מתייחסים לאסיר נשא איידס כמו לכל אסיר אחר, הוא מרגיש פחות לחוץ ואין לו שום סיבה להשתמש במחלתו כנשק מאיים וכמנוף שלילי (איום בהדבקה באמצעות התזת דם וכד'). אנחנו מתייחסים אליהם כאל בני אדם, שמגיע להם יחס וטיפול הולמים.

"לשאר האסירים אנחנו מסבירים חזר והדגש כי אין שום סכנה בשימוש באותם כלים, באותו מכשיר טלפון, ואין שום מניעה לשבת ביחד או לעבוד ביחד. אני יכול להעיד כי היום בשב"ס האסירים הבריאים ונשאי האיידס חיים בשיתוף מוחלט, ללא פחד או איום מצד זה או אחר. לראיה, עד היום לא הגיעה אלינו בקשה להעביר אסיר בריא ממחיצתם של הנשאים. המדיניות שלנו היא לתת לנשאי האיידס תנאים נורמטיביים ולא ליצור עבורם יחידה נפרדת, 'גטו' של חיים נפרדים".

מתחשבים במשפחות

מה לגבי בני משפחתו של האסיר נשא האיידס?
"נוהל שב"ס מורה להחזיק אסירים אלה קרוב לבית מבחינה דמוגרפית, כדי שבני משפחותיהם יוכלו לבוא לבקרם ביתר קלות. פיזור אוכלוסיית האסירים נשאי האיידס הוא לפי הדמוגרפיה של משפחותיהם, כאשר בכל אזור ישנו בית סוהר אחד שבו מוחזקים הנשאים: בדרום - 'אוהלי קידר', במרכז - 'ניצן', 'הדרים' וירימונים' ובצפון - 'צלמון'.

ד"ר אלכס אדלר, קצין רפואה ראשי בשב"ס

מסוגלים להמשיך לחיות את חייהם".
איך ייתכן שאין הידבקות - הרי האסירים חיים יחד באותם אגפים, משתמשים באותם כלים, באותם חדרי שירותים, כוורים וכד'?
"מדיניות אחזקתם של הנשאים והטיפול בהם מתבצעים בצורה טובה ונכונה, ואת המצב הזה לא אני המצאתי אלא קיבלתי בירושה מקודמי. מכיוון שמחלת האיידס עוברת מאיש לרעהו רק במגע מיני, במגע עם דם או מוצרי דם של נשא (באמצעות עירווי דם או שימוש במזרק שהנשא השתמש בו) - אין שום חשש להידבקות בצורה אחרת ואין שום מניעה להחזיק באותו מקום נשאים יחד עם בריאים.

"נשאי האיידס מוחזקים במתקני שב"ס בדיוק כמו כל אסיר אחר, למעט שעות הלילה, בהן הם ישנים בנפרד. הנשאים רואים בלינה הנפרדת גורם המגן עליהם ולא בידוד המפלה אותם לרעה. נשאי האיידס יוצאים לעבודות בתוך ומחוץ לכלא כמו כל האסירים, יוצאים לחופשות וזוכים לפריוולגיות כמו גם לעונשים, בדיוק כמו כל אסיר אחר. המגבלה היחידה החלה עליהם: הם אינם עובדים במטבח, כדי למנוע חתכים ופציעות

אחד הנושאים הקשים והמסוכנים אתם נאלץ שב"ס להתמודד הוא בריאותם של האסירים ונוהלי הטיפול באסירים חולים. הנקודה המורכבת אולי ביותר היא ההתמודדות עם מחלות כרוניות בין כותלי בתי הכלא, כמו איידס (HIV) ושחפת. ד"ר אדלר ואנשי צוותו עושים כמיטב יכולתם לדאוג לאסירים החולים, לטפל בהם, להביא להחלמתם וכמובן למנוע הידבקות. "ראשית, כאשר מדברים על איידס, חייבים להבחין בין שתי קטגוריות עיקריות: חולי איידס ונשאי איידס. אנחנו לא מחזיקים במשמורת שב"ס חולי איידס, נקודה". כך מתחיל הראיון עם ד"ר אלכס אדלר, הנחוש והחלטי בדבריו. ד"ר אדלר, קצין רפואה ראשי בשב"ס, אחראי מתוקף תפקידו על כ-300 אנשי סגל רפואי ועל הכשרת הצוות, טיפול רפואי באסירים החולים, ניסוח פקודות המשלבות ביטחון ורפואה וביצוע פעילויות רפואיות שאינן מביישות כל בית חולים מרכזי בישראל. אף כי מדובר בתפקיד ניהולי רגיש ואחראי, יצאנו מהשיחה אתו בהרגשה כי פגשנו אדם שהוא קודם כל רופא, שיש לו חולים שעליו לטפל בהם, לדאוג שמחלתם לא תידרדר ולשמור עליהם.

"בשב"ס מוחזקים נשאים בלבד"

"ההבדל בין נשא לחולה מתבטא בערכים קליניים מסוימים אותם אנו בודקים ומגדירים, וברגע שנשא הופך לחולה הוא מאושפז בבית חולים חיצוני. בשב"ס מוחזקים נשאים בלבד", אומר ד"ר אדלר.

"כמו כן, חשוב לציין כי המספרים עליהם אנו מדברים הם נמוכים בכל קנה מידה: מתוך כ-18,500 אסירים, ישנם בסך הכל כ-35-45 נשאי איידס (כולם גברים). מכיוון שאנו מקפידים למנוע הידבקות - המספר אינו עולה, אך גם אינו יורד (אלא אם כן שוחרר האסיר) - מכיוון שאין תמותה של נשאים. בעזרת הקוקטיילים והתרופות שמקבלים האסירים - הם בהחלט

בשב"ס החליטו להביא את הרופאים לתוך הכלא ולא להוציא את האסירים החוצה, על מנת למנוע סכנה לציבור

בעקבות התפרצות המחלה בארץ, עלה בשב"ס החשש שמספר חולי השחפת בקרב האסירים יגדל, ולכן נבנה בתוך המר"ש (מרכז רפואי שב"ס) אגף מיוחד, המיועד לחולי השחפת בלבד. באגף פועלת מערכת סינון אוויר ייחודית ומשוכללת, המחליפה את האוויר בו מדי שעה. במקום חלונות מותקנים על הקירות והתקרה מסננים מיוחדים, השואבים את האוויר הספוג בחיידקים החוצה ומזרימים אוויר נקי פנימה. בסה"כ יש בארץ רק עוד ארבעה מתקנים כאלה. אגף חולי השחפת במר"ש כולל 10 תאים

"משחפת אנחנו בהחלט מפחדים יותר", מודה ד"ר אדלר.

יש משהו מסתורי במחלה המפחידה מן העבר הרחוק, שעשתה שמות באנושות ולכאורה נכחדה. רבים מהרומנים עבי הכרס מתים הגיבור או הגיבורה היפה מהמחלה חשוכת המרפא, פעמים רבות בגיל צעיר, כשהם משאירים מאחוריהם אהובים שבורי לב, סבל, טרגדיה וחוסר ישע. לכולנו זכורה רחל המשוררת שגססה משחפת בתל אביב של שנות ה-30. מסתבר כי בעשור האחרון השחפת שוב מרימה ראש והיא היום המחלה המידבקת הקטלנית ביותר בעולם! היום בני אדם מתים משחפת יותר מאשר אי פעם בהיסטוריה - 3 מיליון איש מדי שנה! מחלת השחפת דעכה בארץ כמעט לחלוטין, אך לפני 10-15 שנה, כשהגיעו לארץ גלי העלייה ממדינות מצוקה - פרצה שנית.

ב-26 בתי הכלא המספרים נמוכים ביותר: מבין כל עשרות אלפי האסירים השוהים בשב"ס, ישנם נכון להיום רק 4-6 חולים בשחפת (כולם גברים, עולים חדשים).

בניגוד לנגיף האיידס, חיידק השחפת עובר דרך האוויר, מהבל הפה, תוך התעששות, שיעול, דיבור וכמובן נשיקה. המקור של השחפת הוא ריאתי (ישנה גם שחפת לא ריאתית - שאינה מדבקת). לכן, זו מחלה המועדת להתפשט בקרב אוכלוסיות צפופות, כמו אוכלוסיות אסירים, והיא אכן מסוכנת וידועה בבתי כלא ברחבי העולם. במדינות חבר העמים, ישנם בתי סוהר בהם כלואים מאות חולי שחפת.

"כמו כן, לפי פקודת בריאות העם, 1940, רופא שב"ס חייב להודיע בדבר מחלה מדבקת בבית הסוהר לרופא המחוזי של משרד הבריאות. לפי הנחיות משרד הבריאות מהשנה - הרופא המומחה שמטפל בנשאים חייב להודיע לאשתו/ בת זוגו של האסיר בדבר מחלתו של האסיר, אם האסיר הסכים לכך. אם לא הסכים - הנושא עולה לבוררות אצל הרופא המחוזי של משרד הבריאות ולאחרון יש הסמכות להודיע למשפחה, למרות עיקרון הסודיות הרפואית. בדרך כלל, האסירים מאשרים על ויתור סודיות רפואית והמשפחות מיודעות בדבר".

על פי הנחיות משרד הבריאות, כל נשא צריך להיבדק על ידי רופא אחת לחודשיים במרפאה למחלות זיהומיות חיזונית. בשב"ס החליטו להביא את הרופאים לתוך הכלא ולא להוציא את האסירים החוצה, על מנת למנוע סכנה לציבור וגם לחסוך בהוצאת רכבים, סוהרים מלווים ובעיקר לצמצם תנועת אסירים ברחבי הארץ.

הטיפול התרופתי בנשאי האיידס הוא יקר ביותר, כאלפי שקלים בחודש לאדם. לדברי ד"ר אדלר, הטיפול בכלא הוא הרבה יותר ממה שהיה מקבל ללא תשלום אורח מן השורה. כל אסיר מקבל שקית כדורים המספיקים לשלושה ימים, ועליו חלה האחריות הבלעדית לבלועם.

"משחפת מפחדים יותר"

"לא מתים משחפת בשב"ס. ההפך הוא הנכון - אצלנו יש לחולה דווקא סיכוי טוב להבריא מהמחלה", אומר ד"ר אלכסנדר כונסקי, אחד מרופאי המר"ש (המרכז הרפואי של שב"ס).

שחפת (טוברקולוזיס)

מחלה זיהומית שנגרמת ע"י החיידק מיקובקטריום טוברקולוזיס ומאופיינת ביצירת גבשושיות ברקמות. בשחפת ריאתית גבשושיות ומתפשט אל קשרי לימפה סמוכים. בשלב זה אפשרית החלמה טבעית. לחילופין, המחלה יכולה להישאר רדומה במשך חודשים או שנים. התסמינים של המחלה הפעילה כוללים חום, הזעה לילית ויריקת דם. בחלק מן המקרים החיידק חודר לדם ויוצר מיליוני גבשושיות קטנות בגוף. לעתים החיידק חודר למפרקים ולעצמות. השחפת ניתנת לריפוי באמצעות שילוב של תרופות אנטיביוטיות.

הטיפול בכלא הוא הרבה יותר ממה שהיה מקבל ללא תשלום אזרח מן השורה

ומסוגל להכיל עד 20 אסירים, אך נכון להיום שוהים בו חולים ספורים בלבד. החולים מקבלים טיפול תרופתי, יוצאים להסתובב בחצר ולנשום אוויר נקי, אך אינם יוצאים לחופשות כדי לא לסכן את בריאות הציבור. בעת קבלת אורחים, הם שוהים מאחורי מחיצת זכוכית או חובשים מסיכה המכסה את האף והפה. כשאסיר חולה שחפת צריך להתייבב למליאה בבית המשפט, שבי"ס מיידע את השופט, אנשי הליווי והשוטרים בדבר מחלתו, וכל הבאים עמו במגע חייבים לחבוש מסיכה. לשופט יש זכות לסרב לנוכחותו.

איידס

איידס היא תסמונת שזוהתה לראשונה בשנת 1981 ונגרמת ע"י נגיף הכשל החיסוני (HIV). הנגיף הורס תת-קבוצה של לימפוציטים וגורם לדיכוי התגובה החיסונית של הגוף. המחלה מועברת במגע מיני, במגע עם דם או מוצרי דם של נשא או העברה מאם לעובר או מאם לתינוק באמצעות הנקה. הידבקות כתוצאה מחשיפה לנגיף גורמת ליצירת נוגדנים, שנוכחותם מאשרת את קיום הנגיף בגוף. לא כל נשאי הנגיף הם חולים. כיום ניתן באמצעות שילוב של מספר תרופות נוגדות נגיפים להפחית את כמות הנגיף HIV בגוף, ובכך לשפר את תפקוד מערכת החיסון לתקופה ממושכת.

ד"ר אלכסנדר כגנסקי - מנהל מר"ש (מרכז רפואי שב"ס)

חשש נכד להידבק

לדברי ד"ר אדלר, כל עציר או אסיר חולה שחפת בצה"ל, במשטרה ובשב"ס - מגיע למר"ש. יתרה מזאת, אם בחוץ ישנו אדם חולה שחפת שאינו מקבל טיפול ומסכן את בריאות הציבור - הוא מובא למר"ש בצו שופט ומקבל טיפול. הטיפול בחולי השחפת במר"ש הוא מאוד קפדני וכולל וידוא בליעה של התרופות. האסיר אינו יכול להתחמק מהבליעה, אך זכותו לסרב לקבל טיפול. הרופאים המטפלים בחולי השחפת (מלש"חים) מגיעים למר"ש במיוחד כדי לטפל בהם. ברגע שהאסיר החולה מפסיק להיות מדבק הוא נשלח חזרה לבית הסוהר, וממשיך לקבל את הטיפול ששה עד תשעה חודשים נוספים. תפקידו של המלש"ח להמשיך ולעקוב אחריו. אומר ד"ר אדלר: "הבעיה העיקרית עמה אנו מתמודדים היא החשש הכבד של הסגל להידבק במחלה. לצערנו, חובש ורופא שעבדו באגף מוגדרים כמגע שחפת ונמצא אצלם החיידק הגורם למחלה. החובש מקבל טיפול תרופתי מונע וממשיך לעבוד, ואילו הרופא היה צריך לעזוב את עבודתו עד שיפסיק להיות מדבק והוא נמצא בחופשת מחלה בבית".

על פי נוהל שב"ס, כל אסיר חדש המגיע לכלא ממלא שאלון, לפיו אפשר לדעת האם הוא חשוד כנגוע בשחפת. מי שנמצא חשוד עובר בדיקות וצילומים כדי לאמת או לשלול את החשד. כמובן, אם האסיר משקר - קשה לגלות את המחלה, ולכן שוקלים היום בשב"ס לבצע צילום חזה לכל אסיר חדש באשר הוא.

המספרים מרגיעים

ד"ר אלכסנדר כגנסקי עובד בשרות בתי הסוהר שמונה שנים, מתוכן חמש שנים במר"ש, ומרבה לטפל בחולים באגף השחפת. הוא בהחלט מצליח לפזר לנו במעט את הערפל סביב המחלה: "מחלת השחפת אינה מחלה רגילה והיא אינה דומה לשום מחלה אחרת. היא קשורה יותר לסטטיסטיקה, כלומר: על פי הערכת משרד הבריאות כדי להידבק במחלה צריכים לבוא במגע הדוק בנפח סגור (כמו חדר, מטוס, אוטובוס וכד') עם חולה למשך ארבע עד חמש שעות לפחות, כדי

אצלנו במר"ש נוצרה אווירה פסיכולוגית מעיקה, והיה עלינו לעבור תהליך קשה וארוך ולערוך הדרכות רבות כדי להרגיע את הסגל. הטיפולים ההמוניים המיותרים לכל אלה שנמצאו חיוביים בבדיקה יצרו פאניקה מיותרת ובהלה בקרב הסוהרים".

למעשה, הבעיה היא חוסר מודעות?

"אנשים לא יודעים עד כמה מחלת השחפת שכיחה בצורתה הלטנטית (רדומה). מי שהמערכת האימונית שלו תקינה - אף פעם לא חלה ולא יחלה, למרות שבעצם כבר נדבק בעבר".

ואתה, לא מפחד להידבק בשחפת?

למשמע השאלה, ד"ר כגנסקי מחייך ועונה: "לא, אני ממש לא מפחד. בדיקת ה-MANTU שלי יצאה חיובית, אך אני לא מפתח את המחלה וגם לא מתכוון לפתח!".

"אני גאה במקום שאני עובד בו. הצוות הרפואי והסגל בכלל עושים את המקסימום במסגרת התנאים וכוח האדם העומדים לרשותנו, ויש לנו בהחלט במה להתגאות".

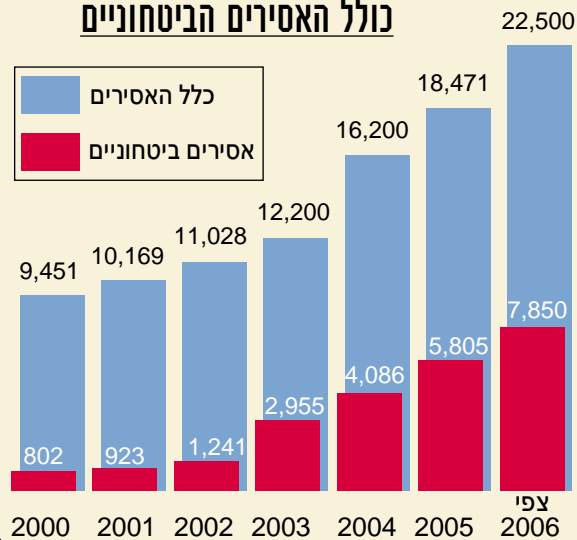
להידבק. ועדיין, בשעות האלה, הסיכוי להידבק עומד על 30%. וגם אז, כדי שתהיה הידבקות, החיידקים צריכים להיות מסוג שחפת ריאתית. ולא זו בלבד! גם מי שכבר נדבק - אינו חולה. החיידק נשאר בגוף ובדרך כלל עוזב את הגוף או נשאר בו בצורה רדומה. לכן, אחוז הנדבקים הפוטנציאליים יורד ל-5-10 אחוזים, שיפתחו בהמשך את המחלה. גם אז, הסיכוי לפתחה גבוה בשנתיים הראשונות ויורד בהדרגה עם השנים". טוב, נרגענו קצת.

ד"ר כגנסקי ממשיך: "לפי הנחיות משרד הבריאות, כל מי שמתחיל לעבוד בכל בית חולים שהוא - עובר צילום חזה ובדיקת MANTU שתפקידה לבדוק האם הגוף 'מוהה' את חיידק השחפת. כך נעשה גם במר"ש. עם זאת, הבדיקה נועדה בעיקר כדי למנוע אי ודאות ואי הבנות ולדעת מראש אם האדם 'חיובי', כלומר, האם גופו 'יגשי' בעבר את החיידק ומוזהה אותו. תוצאה חיובית בבדיקה עדיין אינה מעידה כלל על הדבקה או מחלה.

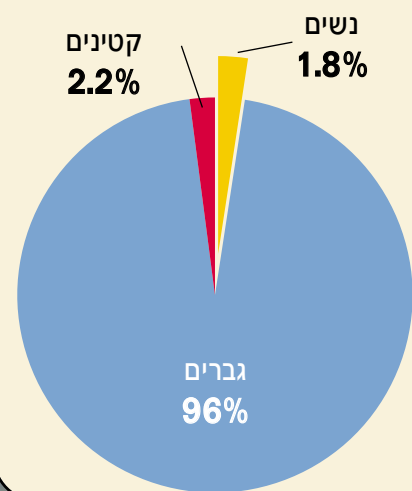
אסירים במספרים

כל הנתונים נכונים לתאריך 14/2/06

הגידול בהיקף הכלואים כולל האסירים הביטחוניים

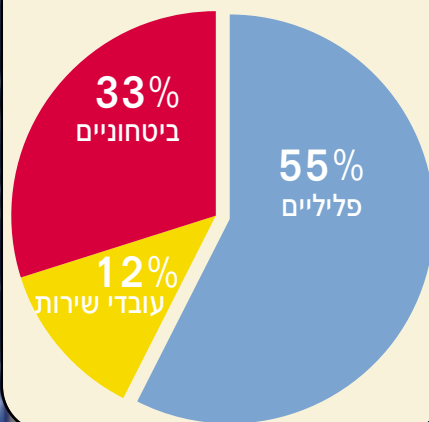

אסירים - נשים/גברים/קטינים

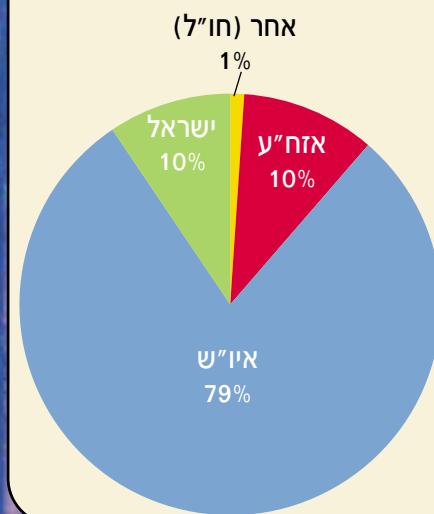

אסירים - נתונים כלליים

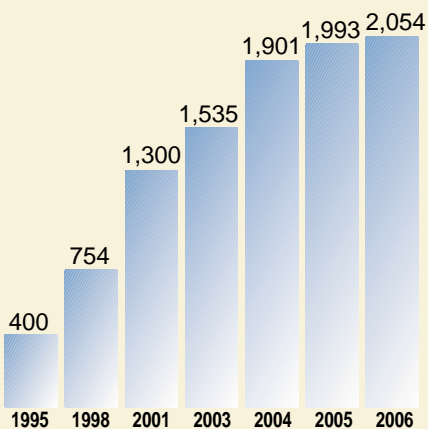
מצבת אסירים - 18,104

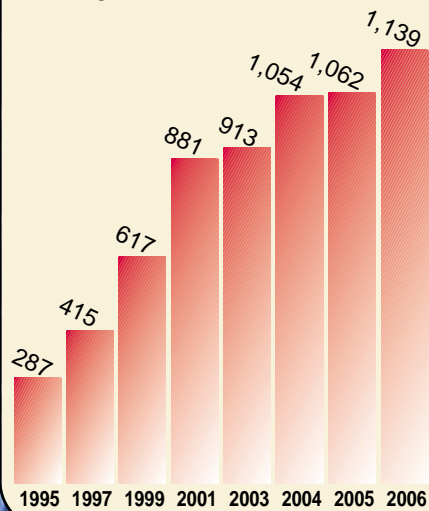
אסירים ביטחוניים - אזורי מגורים

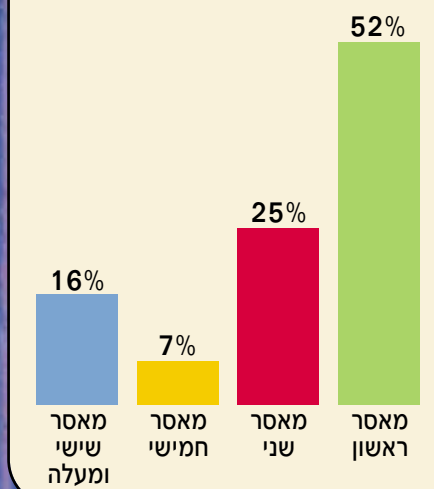
אסירים - אלימות במשפחה

אסירים - עברייני מין

מאסר ראשון/שני-רצידיביזם במאסר

האמא של קורבנות העבירה

רב כלאי אילנה איבגי, משמשת בתפקיד חדש יחסית: קצינת נפגעי עבירה והאחראית על הקשרים אתם ועם בני משפחותיהם במחלקת האסיר ■ אל איבגי מתנקזות הפניות של אלה שנפגעו במישרין מעבירות מין או עבירות אלימות חמורה, וכן קרוביהם של מי שהעבירה גרמה למותם ■ איבגי אינה מנסה לשכנע או להתווכח עם הפונים, היא בעיקר מקשיבה להם - לאלה שחיייהם נהרסו, שאינם עוצמים עין, שבקושי מצליחים לתפקד ■ אוזן קשבת בשב"ס

מאת: חן בר

תישן אצל אחרים. אני אומרת לבעלי 'אפילו אם אני מכירה את האב, אני הרי לא יודעת מי הוא. גם הקורבנות שמתקשרים אלי, חוזרים ואומרים: 'בחלום הכי נורא שלנו לא חשבנו שלנו זה יקרה'. אני יודעת שלכל אחד זה יכול לקרות. אף אחד אינו חסין. אני שמעתי כבר במסגרת התפקיד שלי על רופא שאנס, וסבא שאנס את הנכדים שלו, ודוד. אז אני פוחדת. אני כבר לא מאמינה לאף אחד. יום אחד באתי לגן וראיתי את השומר מרים את הבת הקטנה שלי על הידיים. היא רצה אליו. הסתכלתי ומיד אחר כך התקשרתי לגננת. לא מצא חן בעיני החיבור ביניהם. אז אולי מדובר באמת בפינוק ואהבה, אבל לכי תדעי. החשדנות שלי, הערנות, נובעים מתוך הסיפורים שאני שומעת. אני לא יודעת אם במקרה אחר הייתי הופכת פרנואידית כזאת. אבל אני שומעת את הקורבנות, את האנשים שלהם זה קרה. זה רק טבעי שאפחד".

מענה אנושי חם

שירות בתי הסוהר הוא החלוץ בהוצאתו מן הכוח לפועל של חוק זכויות נפגעי עבירה. על פי החוק זכאי נפגע עבירה, על פי בקשתו, לקבל משב"ס אינפורמציה לגבי אסיר שהורשע בגין העבירה, נשוא ההרשעה. בין השאר מדובר במידע אודות תחילת ריצוי המאסר בפועל של האסיר, מועדים צפויים ליציאה לחופשה, מועד צפוי לדיון בעניינו של הנידון בפני ועדת שחרורים ומועד צפוי לשחרורו מן הכלא. המידע אמור להימסר על ידי מענה קולי ממוחשב משותף לשירות בתי הסוהר ולמשטרת ישראל, אחרי שהמערכת מזהה את הפונה כנפגע עבירה בעזרת קוד סודי, שהנפגע מקבל עוד

החיים. אני חרדה יותר מאמהות רגילות, בכל הנוגע לבת שלי, בגלל סיפורים שאני שומעת מהקורבנות. כשהבת שלי, בת 12, אומרת לי שהיא רוצה ללכת לישון אצל חברה - אני לא מרשה לה. מיד אני נזכרת במקרה ששמעתי, של ילדה שהלכה

"את לא סוגרת בסוף היום את המשרד ומשאירה את העבודה מאחורי הדלת. את לוקחת את הסיפורים האלה הביתה אתך"

לעשות שיעורים אצל חברה. האבא של החברה התעסק אתה, ואותו אבא בטוח אין לו קרניים. אז אני מזהירה את הבת שלי. אני גם לא נותנת לה לחזור מאוחר הביתה. אני לא מוכנה שהילדה

לפני מספר שבועות, בשעה שמונה בבוקר, צלצל הטלפון במשרדה של רב-כלאי אילנה איבגי. מן העבר השני של הקו היתה לי - צעירה שנאנסה במשך יותר מעשר שנים בידי חבר משפחה. האנס של לי נשפט והיום הוא יושב בכלא. לי חששה שהוא עומד לצאת לחופשה. כל הלילה לא ישנה. התלבטה בין חיים למוות. ליד המיטה המתינה לה חבילה גדולה של כדורים והיא כמעט התפתתה לבלוע אותם, לשים קץ לייסוריה.

"היא אמרה לי 'אילנה, אם לא היית עונה לי ולא הייתי מוצאת אותך, הייתי בולעת את הכדורים', מספרת אילנה. "יכל הלילה עברו עלי סיוטים בגלל שהאנס שלי אמור לצאת לחופשה. רציתי להתאבד כי אין לי טעם לחיות. את הקשבת לי, הצלת אותי. היא הצליחה לגרום לי לבכות. אמרתי לעצמי 'אם הצלתי אותה, מה צריך יותר מזה? זאת בחורה יפהפייה, מוכשרת, והיא שבר כלי היום מפני שאנסו אותה. היא מאסה בחיים. היא סובלת מאנורקסיה. אחר כך היא אמרה לי 'אילנה, תדעי, בזכותך אני קמה בבוקר. בשבילך אני מבטיחה לעלות במשקלי. זה לא משהו שאפשר לשכוח, או לזולל בו. זה משהו שמטיל עליך גם הרבה מאד אחריות. את לא סוגרת בסוף היום את המשרד ומשאירה את העבודה מאחורי הדלת. את לוקחת את הסיפורים האלה הביתה אתך".

"אף אחד אינו חסין"

"קשה מאד להתנתק מזה. הרבה פעמים יש לי ממש כאבי ראש, פיזית. זה משפיע לי גם על

"מאד קל להזדהות עם הקורבן, עם משפחת הקורבן, ולקעוס על מערכת המשפט, אבל אני לא נסחפת. אני עושה הפרדה. אני מתפוצצת לפעמים, נשארת המומה, ועדיין אני אומרת לעצמי שמערכת המשפט היא מערכת המשפט, המשטרה היא משטרה, וזה לא התפקיד שלי לחקור או לתת עונשים. זה גם לא התפקיד של שבי"ס. שבי"ס מקבל את האסיר, אך לא גוזר את דינו. ברור שיש מקרים שיותר צורמים לי. היה למשל מקרה של בחורה שנאנסה באכזריות, והאנס קיבל 12 חודשי מאסר. אני הייתי בטוחה שמדובר ב-12 שנים, פשוט לא יכולתי להאמין. את מדברת עם האבא והוא אומר 'משפחה שלמה נהרסה והבחור קיבל רק כמה חודשי מאסר'. ברגעים כאלה אני מתחבטת עם עצמי, קשה לי, אבל בשורה התחתונה אני תמיד זוכרת שזה לא משהו שאני יכולה לשקול. זה לא בסמכותי".

מה הכי קשה לך?

"פניות של נאנסות, או מקרים שבהם ביצעו עבירות בילדים. זה מאד קשה, גם בגלל שאני אמא. עדיין, אני לא אומרת להורים כאלה שמתקשרים וזועמים על כך שהאסיר יוצא לחופשה, או נידון למאסר קצר מדי - 'אתם צודקים'. אני לא משתתפת, אני מביטה מהצד. אני נותנת את כל הלב, אבל לא מביעה עמדה. אסור לי. מדובר באסירים ואני, עדיין, נציגה של שירות בתי הסוהר".

הפנים שמאחורי הקול

איבגי עצמה, נמצאת כבר 22 שנה בשירות בתי הסוהר. היא התחילה את דרכה בלשכת הנציב. בעלה, גם הוא איש שבי"ס, משרת ביחידת "נחשון". הם הכירו במסגרת העבודה והיום יש להם ארבעה ילדים. לתפקיד קצינת נפגעי עבירה במחלקת האסיר, הגיעה רק לפני כמה חודשים, עם הרצון לקדם וליישם את החוק החדש. עו"ד גני"מ עופרה קלינגר, ראש מחלקת האסיר, החליטה לעשות ככל האפשר למען קידום החוק. כך התמלא התפקיד, הטכני לכאורה, בהרבה מאד תוכן. "אני לא באתי לטפל ואין לי את ההכשרה המתאימה", אומרת איבגי, "אבל נוצר מצב שבו אני לא רק מוסרת אינפורמציה. הפונים רואים בי סוג של אמא. אב שבתו נרצחה התקשר ודיבר אתי. בסוף השיחה הוא אמר לי 'אילנה, בכל הסיפור הזה את הנחמה היחידה שלי. כשניסיתי להתעניין בפרקליטות אמרו לי שזה לא ענייני. כך גם במשטרה'. אני הייתי עבורו אוזן קשבת. לאבד ילדה הרי זה דבר נורא. למחרת, הוא שלח אלי את אשתו. הם כבר קיבלו את המידע, אבל היא היתה זקוקה, כמוהו, למישהו שיקשיב לה".

"חלק מהפונים יודעים שאני נשואה ושיש לי

ילדים. לא יותר מזה, אני שמה גבולות. אני לא חברה. כשהם מתקשרים, אני קודם כל מסבירה מה בדיוק התפקיד שלי, ואז אני מאפשרת להם לשאול מה שהם רוצים. בדרך כלל השיחה מתגלגלת לסיפור המעשה. שיחה עם קורבן עבירה מתחילה בשאלה מתי האסיר שביצע את העבירה יוצא לחופש, וממשיכה בזה שהקורבן לא יכול לישון בלילה. יש נשים מוכות שהתלוננו על הבעלים שלהם, הבעלים הורשעו, נכלאו ועכשיו

צילום: אילוסטרציה

"הפונים רואים בי סוג של אימא. אב שבתו נרצחה התקשר ודיבר אתי. בסוף השיחה הוא אמר לי 'אילנה, בכל הסיפור הזה את הנחמה היחידה שלי"

הנשים האלה מנודות מהמשפחה. זה נורא. הקשר בינינו אמור להסתיים ברגע שהאסיר ישתחרר מן הכלא, אבל יש כאלה שאומרים לי 'אנחנו נישאר אתך בקשר כל החיים'. הם דואגים להתקשר ולהגיב חג שמח, שנה טובה".

"אילנה מאמינה בי"

בדרך כלל, איבגי אינה נפגשת פנים אל פנים עם נפגעי העבירה. למרות זאת, חלקם מתקשרים להגיע למשרדה ולראות את הפנים שמאחורי הקול. "כשאני רואה את אילנה, אני מקבלת כוח רצון לחיות", אומרת אחת מנפגעות העבירה. "אני יודעת שיש מישהו שאיכפת לו. בלי תנאים, לטוב ולרע. בלי לשפוט אותי. בחנוכה האחרון, למשל, היא שמעה שאני בדיכאון. אפילו לא יצאתי מהחדר שלי. היא צלצלה אלי, והשמיעה לי את

הבן שלה מדליק נרות. אני, אפילו נרות לא הדלקתי. הרגשתי שהיא כל כך מאמינה בי. זה נתן לי ביטחון. אמרתי לעצמי: 'אילנה חושבת שאני שווה ומסוגלת ואינטליגנטית ומוצלחת ויפה'. קמתי מהמיטה ואמרתי: 'יאאלה, היא כל כך צודקת. אני חייבת להרים את עצמי. אסור לי לשקוע. די. אני יותר בכיתי מאשר צחקתי בחיים שלי. אני צריכה לתפוס את עצמי בידיים'. מיד אחרי שדיברתי אתה, קמתי ויצאתי מהחדר".

אל איבגי מגיעים גם מקרים מפורסמים, כאלה שהיו להם הרבה מאד הדים בתקשורת. "אני שומעת על המקרה, ואני יודעת שיום אחד הקורבן, או בן משפחתו, יגיע אלי", היא אומרת. "זה לא רלבנטי מבחינת מידת האמפתיה שנוצרת. קל מאד להתחבר לקורבן באופן ישיר, לא צריך סיפור מפורסם בשביל זה..."

בכל זאת, את לובשת מדים, מייצגת את שירות בתי הסוהר, שגם מנסה לשקם את האסירים. אין לפונים אליך בעיה עם זה?

"אני לא חושבת. הם, כמוני, עושים את ההפרדה. לפעמים אני פוגשת אנשי צוות בתפקידים טיפוליים ורואה את ההבדל, שהוא מאד בולט. אצלם - ה'פרטנר' שלהם הוא האסיר. אצלי - הקורבן. בין זה לזה יש הפרדה טוטאלית. לי אין קשר עם האסירים. אני רואה את התמונות שלהם על המחשב, אבל אני לא נפגשת אתם. אני יכולה ללכת לראות את האסיר, אבל אני לא סקרנית. ממש לא. בעיני זה פלוס, העובדה שאין לי קשר ישיר עם האסיר. זה מאד שומר על השפיות. לשמוע את הקורבן מתאר את מה שעשו לו ואחר כך ללכת לראות את האסיר - זה בלתי נסבל מבחינתי".

איבגי מודעת לחשיבות התפקיד שלה. היא נמצאת, כך היא יודעת, בצומת שמבחינת הקורבנות ובני משפחותיהם הוא טעון מאד. תסכול, כעס ופחד משמשים בו בערבוביה. הסיפורים שהיא שומעת מגוללים אירועים זועזועיים שהרסו את חייהם של אלה שמשוחחים אתה והטילו אותם מן הקצה אל הקצה. איבגי מנסה ככל האפשר לעודד ולתמוך, לחזק. היא יודעת, שלא תמיד זה מצליח.

"לפעמים אני אומרת לקורבן 'אתה חייב ללכת הלאה, להגיד 'זה היה, זה מאחורי', היא אומרת. "אני משתדלת מאד להבין אותם, אבל אני יודעת שההבנה שלי היא מוגבלת. אי אפשר לעולם להיות נבעלים של מי שעבר את זה. לפעמים אני אומרת לעצמי - 'נו, יאללה, שיאספו את עצמם, שיקומו' - וזו אני שומעת עוד סיפור ועוד סיפור ואני חושבת שאולי בכלל אי אפשר, כי זה קשה מדי. כמעט בלתי אפשרי".

שהורשע באונס שלה. "אני... חיה בכלא משלי כבר שנים רבות ובמיוחד לאחר שהעזתי לפתוח את סיפור חיי... אינני מצליחה לתפקד, כבר שנים שאני לא מסוגלת לחזור למסלול חיים נורמלי: לעבוד, לצאת, לחיות. אני מפחדת להירדם בלילות, עקב חרדות אדירות ופחדים... בכל פעם שאני נרדמת בלילה אני מתעוררת מסייט ומחלום על עוד אונס ברוטלי והתעללות... ההתעוררות שלי מלווה בצעקות, כאשר כל גופי מכוסה זיעה קרה ואני רועדת בכל הגוף. בנוסף, הגעתי למצב של הרטבה בלילה. הלחץ, הפחד והחרדות בהם אני נתונה לא נותנים לי מנוח... כל חיי נהרסו ובכל פעם שאני מנסה לאסוף כוחות ולהתחיל מחדש, קורה משהו שמפיל אותי למטה... אני מתחננת ומקווה שיש מישהו שמקשיב לי... ולא ייתן למפלצת (האסיר - ח.ב.) בשום אופן חופשות... הבן אדם הרס לי את החיים... מקווה שתבואו לקראתי ותעזרו לי כי אני רוצה לחיות, לחיות בלי פחד, פחד, פחד".

צריך לשמור על איזון

"הרבה פעמים הפונים מתלוננים", אומרת איבגי. "הם לא מבינים איך נותנים לאסיר חופשה אחרי מה שעשה, או למה שפטו אותו לזמן קצר כל כך. יש כאלה שאפילו צועקים עלי, אבל אני לא לוקחת את זה באופן אישי. אצל הקורבנות יש הרבה פעמים תסכול נוראי. אני מסבירה שאנחנו לא בית משפט, ואני לא הכתובת לפניות האלה. אני מנסה לשמור על איזון: מצד אחד להיות אמפתית כלפי נפגע העבירה, ובמקביל לשמור על זכויות האסיר לצאת לחופשה, נניח. אני לא יכולה להגיד 'אתם צודקים. צריך לסגור את האסיר ולא לתת לו לראות אור יום'. הרי זאת בעצם משאלתם של נפגעי העבירה. לדעתם, רק זה אולי היה מקל עליהם, וגם זה - נתון בספק. אני מקשיבה להם, אבל לא מצדיקה את מה שהם אומרים. אני גם לא מתווכחת. דעתי נשארה כשהייתה. אי אפשר לקחת אסיר ולכלוא אותו עשרים שנה במרתף בלי לתת לו לראות יותר את אור השמש. אני מסבירה שוב ושוב לנפגעי העבירה שהרעיון הוא לשקם את האסיר, עבורנו, כי אחרת, כשאדם כזה יצא החוצה מהכלא - הוא רק יזיק לחברה יותר. אני מנסה לאזן בין העובדה שאני עובדת בשבי"ס ואנחנו גם אמונים על השיקום של האסיר והטיפול בו, לבין הצורך להיות שם עבור נפגע העבירה. ברור לי שאני מנסה להסביר את ההיגיון שבגישה הטיפולית, זו שגורסת שצריך לשקם את האסיר, למישהו שלעולם לא יוכל להבין אותו. בגלל זה אני גם לא מנסה לשכנע, אני בעיקר מקשיבה".

לקורבנות תקיפה מינית, או 'גנה' - גוף עצמאי שהוקם במטרה להעניק ליווי משפטי לנפגעי עבירות.

בין הפניות שהגיעו לאיבגי בחודש האחרון: אב של נרצחת שביקש לקבל פרטים אודות האסיר שהיה מעורב ברצח בתו; עו"ד שפנה בשם הורי קטינה כדי לקבל פרטים על שינויים במצב כליאתו של האסיר שאנס את הקטינה ונדון ל-17 שנות מאסר; הורים של קטינה, המבקשים כי

"אני מנסה לשמור על איזון: מצד אחד להיות אמפתית כלפי נפגע העבירה, ובמקביל לשמור על זכויות האסיר לצאת לחופשה"

האסיר שביצע מעשה מגונה בקטינה לא יתגורר או יעבוד בקרבת הישוב בו היא מתגוררת; אם שמבקשת לדעת פרטים אודות חופשות של מי שרצח את בתה ונדון ל-33 שנות מאסר; בקשה לדעת פרטים אודות אסיר שהורשע ברצח כפול ועוד.

הקורבנות ובני משפחותיהם רשאים להביע את עמדתם כאשר האסיר שהורשע בעבירה שבוצעה נגדם, עולה לוועדת שחרורים או עתיד להתחיל לצאת לחופשות. הם לא מופיעים בעצמם בפני הוועדות בכלא, אלא שולחים את עמדתם בכתב, דרך איבגי. מרבית הפונות הן נשים. "בעודי כותבת את המכתב, דמעות זולגות מעיני ולבי פועם בחוזקה, למרות שנטלתי כדורי הרגעה", כותבת קורבן אונס לקצין האסירים ומנהל אחד מבתי הכלא לקראת יציאה לחופשה של מי

בפרקליטות. מאחר שהפעלת המענה הממוחשב התעכבה, הפכה אילנה איבגי לקול האנושי החם שמאזין לקורבנות, ועושה עבורם משהו שהוא הרבה יותר ממתן מידע. היא היא 'אמא' של קורבנות העבירה. החוק מתייחס לנפגעי עבירה בתיקים שהוגשה בהם תלונה אחרי ה-1 באפריל '05 בלבד. איבגי מקשיבה לכולם. "אני לא מסוגלת להגיד לבחורה שנאנסה לפני עשר שנים שהיא לא זכאית לדעת מתי האסיר שאנס אותה משתחרר, רק בגלל ביורוקרטיה", היא אומרת. "לא מספיק מה שעבר עליה, היא לא זכאית? אני לא מסוגלת להגיד את זה".

ל: "לקורבן העבירה אין למעשה עם מי לדבר. לאף אחד אין סבלנות אליך. אף אחד לא מוכן להקשיב לך. זה מתחיל עוד לפני המשפט. הקורבן הוא כל הזמן קורבן. לאורך כל הדרך. הנאשם לוקח עורך דין טוב שייצג אותו, משלם לו מאתיים אלף דולר. לקורבן נותנים, עם כל הכבוד, פרקליט של המדינה שיש לו עוד מאה תיקים על הראש ומעט מאד זמן. אדם כזה בטח לא יכול להקשיב או לתמוך. זה כואב כל פעם מחדש. הבדידות היא עצומה ואף אחד לא מבין אותך. אני, היום, אפילו אצל פסיכולוג לא מטופלת. אין לי כוח. מרוב תסכול, ייאוש. היחידה שאני מדברת אתה - זאת אילנה. מבחינתי, היא עוזרת לי הרבה יותר משעת טיפול".

רוצה לחיות בלי פחד

חוק נפגעי זכויות עבירה נחקק אחרי הרבה שנים של סבל ובעקבות הרבה מאד תלונות של נפגעי עבירה ובני משפחותיהם. אלה, כמו ל', הרגישו שאין להם כתובת לפנות אליה. לצד הסיוע שניתן לנאשמים והמשאבים שהמדינה משקיעה בהם, באמצעות סניגורים ציבוריים שמייצגים אותם ובהמשך בטיפול בהם מאחורי חומות הכלא, טענו הקורבנות וקורביהם, כי דווקא אותם זונחים. אין להם אמא ואבא. חוק נפגעי זכויות עבירה בא לתת מענה, אם כי חלקי, לטענות האלה.

בין השאר, עתיד משרד המשפטים להקים מרכז ראשון לסיוע משפטי לנפגעי עבירה, שיכלול עורכי דין ועובדים סוציאליים שיעמדו לרשות הקורבנות ובני משפחותיהם. שבי"ס, נכון להיום, הוא החלוץ לפני המחנה בכל הנוגע ליישום החוק ולקשר עם נפגעי העבירה.

אוסף השאלות שמגיעות לאיבגי, בעקבות יישום החוק, הוא מגוון. גם הפונים - שונים. יש מקרים בהם פונים הקורבנות או בני משפחותיהם ישירות לקבל את המידע. במקרים אחרים פונים בשם עורכי דין, וכן ארגונים כמו המרכז

מי יגן על העד?

במהלך השנה תחל לפעול בישראל לראשונה תוכנית להגנת עדים אשר תגן על 50 עד 100 עדים בשנה ■ ההנחה היא, שלעתים זוהי האפשרות היחידה של המשטרה לעודד עדים להעיד ולשתף פעולה עם רשויות החוק במקרים של פשע מאורגן ופשיעה חמורה ■ זו גם הדרך היחידה להעביר את המסר שאיומים לא יועילו בדרך לבית המשפט ■ וזה גם סיפור יקר

מאת: חן בר

ב-13 בדצמבר האחרון, כמה דקות לאחר חצות, נמצא האסיר יוני אלזם בתאו בכלא "אשמורת" ללא רוח חיים. אלזם מת בתאו שעות אחדות לפני שהיה אמור לשמש עד מרכזי בפרשת רצח חנניה אוחנה, ולהעיד נגד שמעון זריהאן. הוא היה בן 21 בסך הכל.

חקירה ראשונית שנעשתה בעקבות מציאת גופתו של אלזם בתאו בכלא, העלתה שהיה ככל הנראה קשר בין מותו לבין העובדה שהיה צריך להעיד בפני בית המשפט, וכך להפיל את זריהאן. האירוע, שפורסם בהרחבה בכלי התקשורת, עורר סערה. הדיון שהתקיים התרחב הרבה מעבר לחומות הכלא. שבה ועלתה שאלת קיומה ומיסודה של תוכנית להגנת עדים במדינת ישראל. כעבור פחות מחודש, ב-1 בינואר, בישיבת הממשלה האחרונה שקיים ראש הממשלה אריאל שרון לפני שאיבד את הכרתו, בחר ראש הממשלה לעסוק, בין השאר, במלחמה בפשע. שרון התייחס לנושא של הקמת רשות להגנת עדים. "כפי שהנחתי בעבר", אמר, "המלחמה בפשע ובאלימות צפויה להיות במרכז סדר היום של הממשלה בשנים הקרובות. אני רואה בנושאים הללו טרור מבית. ההחלטות שתתקבלנה היום יחריפו את המאבק בפשע בישראל ויהדקו את הקשר בין הרשויות השונות המטפלות בנושא".

בתום הישיבה אישרה הממשלה את הקמת הרשות להגנה על עדים באחריות משרד המשפטים והמשרד לביטחון הפנים. העגלה הזו, שדשדשה שנים ארוכות בבוץ הארץ ישראלי, יצאה לדרך וקיבלה את ברכתו של ראש הממשלה שרון.

על פי הערכה, תחל התוכנית לפעול במהלך השנה הנוכחית או, לכל המאוחר, בראשית שנת 2007. להערכת המשנה למנכ"ל המשרד לביטחון הפנים, אליעזר רוזנבאום, תגן התוכנית הישראלית על כחמישים עד מאה עדים בשנה, על

פי המודל המקובל במדינות המערב, ובראשן ארצות הברית.

המודל האמריקני

התוכנית הממוסדת, המבוססת והוותיקה ביותר בכל הנוגע להגנת עדים, קיימת בארצות הברית. מדובר בתוכנית שקמה כבר בשנות ה-70 של המאה שעברה, מכוח חוק. ההצלחה המוגבלת של משרד המשפטים האמריקני בשנות ה-60 לטפל בפשע המאורגן, במיוחד בבעיות שהתעוררו עקב ה'קוד' הבלתי כתוב של המאפיה האיטלקית, קוד שתיקה שמשמעותו בפועל היה היעדר 'חברים' שיעידו נגד שותפיהם האחרים - כל אלה הובילו לחיפוש דרכים שיספקו הגנה גבוהה לעדים מהמאפיה, כולל מתן מגורים חדש ולעיתים אפילו זהות חדשה. התוכנית להגנת עדים היתה באותו שלב, מבחינת ארצות הברית

של אמריקה, המפתח ל'שבירת' המאפיה. החוק הבסיסי קבע, בין השאר, כי עד זכאי להגנה הוא כזה שלמדינה יש אינטרס להגן עליו. ניתנה סמכות לתובע הכללי להגן על העד ומשפחתו במקרים הקשורים בפשע המאורגן, וכל עוד הוא סבור שהם נתונים בסכנה. התובע הכללי הוא זה שקבע מה תהיה טובת העד בכל הנוגע למגורים חדשים, רווחה ואפילו טיפול רפואי. בעיות שהתעוררו עם התוכנית, כפי שנוסחה במסגרת החוק, למרות שהיתה באופן כללי יעילה וטובה, הובילו לסדרה של שינויים. החל משנת 1984 נעשו ההגדרות בכל הנוגע לתוכנית הפדרלית להגנת עדים - ברורות יותר. הוגדר מחדש מגוון האפשרויות שיכול התובע הכללי להציע לעד ולבני משפחתו הקרובים, אם הם בסכנה, בכל הנוגע למגורים, תעסוקה, תשלומים ועוד. בין השאר נקבע מפורשות שאין לפגוע ביחסי הורים-ילדים

"אני לא יכולה בלב שלם לעודד נשים להעיד", אמרה גלאון, "יש משהו דפוק במערכת. הנשים חשופות לאיומים, והזמן שהמערכת עובדת עד לסיום ההליך המשפטי איננו מתקבל על הדעת". המסקנה החד-משמעית היתה שהיעדר תוכנית ישראלית להגנת עדים פוגע במאבק בפשיעה בישראל. מתן ביטחון לעדים, קבע הצוות, ישליך על אמינות מערכת המשפט, אבל גם על יעילות המאבק המשטרתי בפשיעה החמורה. "במדינת ישראל הולכת ומחריפה תופעה שבה עדים אינם משתפים פעולה די עם רשויות האכיפה, ואחת הסיבות המרכזיות לכך היא רתיעת העדים מאיומים שמושעים כלפיהם", אמר עורך הדין משה לדור, יושב ראש הצוות.

שינוי מאזן האימה

בספטמבר 2004, למעלה משנתיים אחרי מינויו, הגיש צוות ההקמה לתוכנית להגנה על עדים את מסקנותיו לפרקליט המדינה, ערן שנדר, ולמפכ"ל המשטרה, רב ניצב משה קראדי. הצוות המליץ על הקמת רשות להגנה על עדי מדינה. הדו"ח כלל נתונים על המצב הקיים בארץ טרם גיבושה של תוכנית כזו: היעדר נהלים קבועים ומסודרים בכל הנוגע לטיפול בעדים מאוימים במקרים רגישים, התמשכות הליכים משפטיים שמקשה על ההגנה על עדים, תנאי מעצר ומאסר ירודים לעדי מדינה, קשיי תקציב ועוד. כתוצאה מכל אלה, קבע הדו"ח, עדים רבים לא זוכים כלל להגנה. אחרים, שנמצא שיש הכרח להגן עליהם, זוכים להגנה באמצעות פתרונות מאולתרים, נקודתיים ופעמים רבות לא מספקים. הדבר משפיע בהכרח על כל הנושא של מתן עדות במדינת ישראל. על פי נתוני משטרת ישראל, כפי שמובאים בדו"ח, רק בשנים 2002-2004 נפתחו 379 תיקי חקירה במוצע שעסקו בנושא של הטרדת עדים, הדחה בחקירה ובעדות. בנוסף נפתחים מדי שנה עוד כ-637 תיקי חקירה במוצע בעבירות שונות הקשורות בעדות (עדות שקר, שיבוש הליכי משפט, שבועת שקר ועוד), שמשמעותן, שוב, היעדר שיתוף פעולה של עדים עם רשויות החוק. ברוב המקרים מסתתר מאחורי היעדר שיתוף פעולה כזה חשש אמיתי של העד כתוצאה מחשיפתו לאיומים. חלק מהאנשים שהופיעו בפני צוות הוועדה סיפרו על אנשים שהיו עתידים להעיד וינעלמו במהלך החקירה או המשפט. חלקם הועלם, חלקם בחר לברוח. המניע, בכל מקרה, זהה. "אין ספק שכיום יש מסר כמעט שלילי בכל הנוגע לנכונותם של עדים להעיד", אמר שנדר. "זהו מסר בתיקים פרטניים שבהם עדים מפחדים להעיד, אך זהו גם מסר למערכת, כי כשעד מפחד להעיד בתיק מסוים, פירושו הדבר שהפגיעה תימשך כי העדים מפחדים להעיד."

להגנת עדים הולכות ונהיות מקובלות הרבה יותר. ביפן יש תוכנית כזו, מכוח חוק. בין השאר יכולים העדים להעיד באמצעות מסך, כך שפניהם לא נחשפות בפני הנאשם. בדרום אפריקה פועלת תוכנית להגנת עדים החל משנת 1998. העדים זכאים במסגרת התוכנית לעבור למקום מגורים

צילום: אילוסטרציה

חדש, לשנות זהות ולקבל סיוע ועזרה כלכלית. מה שטוב לארצות הברית הגדולה, גילו כולם, טוב גם לאחרים.

משהו "דפוק" במערכת

הנושא של הגנת עדים במסגרת תוכנית סדורה, כמקובל כאמור בעולם, עלה בישראל כבר לפני זמן רב. ביולי 2002, לפני שלוש שנים וחצי, מונה צוות ההקמה לתוכנית להגנה על עדים. את הצוות מינו פרקליט המדינה באותם ימים, עדנה ארבל, ומפכ"ל המשטרה דאז, שלמה אהרונישקי, אחרי שהמשטרה והפרקליטות זיהו את התופעה של איום על עדים תוך פגיעה בהליכים משפטיים, בעיקר בכל הקשור להתמודדות עם פשיעה חמורה. הצוות הוקם כדי לבחון את נושא האיום על עדים, החשש של עדים להעיד ולשתף פעולה עם רשויות החוק כתוצאה מכך, ובהמשך - חוסר יכולת הולך וגדל להתמודד עם העבריינות החמורה בארץ. ההנחה היתה שמציאת פתרון לאיום התמידי על עדים תקדם בהכרח את היכולת לאכוף את הדין הפלילי בארץ ותשפיע במקביל גם על ממדי הפשיעה החמורה. בפני צוות ההקמה הופיעו אנשי מקצוע רבים, בהם מומחים שונים. הצוות אסף נתונים אודות הנושא של הגנת עדים, מהארץ ומחו"ל.

בין השאר נפגש הצוות גם עם חברי ועדת החקירה הפרלמנטרית בנושא הסחר בנשים. יו"ר הוועדה, ח"כ זהבה גלאון, אמרה לאנשי הצוות שהיא לא בטוחה שהיתה מייעצת, במצב שבו אין תוכנית הגנה לעדים, לקורבן סחר בנשים להעיד.

בעקבות כניסתו של עד לתוכנית. בכל מקרה של הצטרפות מועמד לתוכנית, על התובע הכללי להגיש דו"ח ובו פירוט, עד כמה העדות של אותו מועמד נחוצה. העד עצמו צריך להתחייב שלא יעסוק בפשע, במקום החדש אליו יגיע. אם יש קורבן של העד, שהרי במקרים רבים הוא עצמו עבריין, יש לפצות את הקורבן. על התובע הכללי גם להגיש דו"ח על אפקטיביות העדות, בדיעבד.

ב-10-15 השנים האחרונות, המודל הפדרלי של התוכנית להגנת עדים הפך מפתח לתוכניות דומות באירופה. גם אם בפועל התוכנית שונה ממדינה למדינה, הרעיון הכללי דומה. ההנחה היא שבכל מקרה, תוכנית להגנת עדים היא לפעמים האפשרות היחידה לעודד עדים להעיד ולשתף פעולה עם רשויות החוק במקרים של פשע מאורגן.

עדות בוודא

השנים והמודל האמריקני בכל הנוגע להגנת עדים, עשו את שלהם. הפשע המאורגן ופשיעה חמורה בכלל אינם נחלתה של ארצות הברית בלבד. מאמצע שנות ה-90, יותר ויותר מדינות, באירופה

אך גם מחוצה לה, החלו מפתחות תוכנית להגנת עדים משל עצמן, בהתבסס על המודל האמריקני. מדינות כבלגיה וגרמניה חוקקו חקיקה ספציפית בנושא. מדינות אחרות, בהן בריטניה והולנד, מנהיגות תוכניות להגנת עדים, ללא חקיקה ייחודית לכך. גם אם קיימים הבדלים, הרי שהשיטות במרבית המדינות דומות. באוסטריה, למשל, העדים יכולים להעיד באמצעות וידאו, וכך לא לבוא במגע עם הנאשם. יש אפשרות לשנות את זהות העד אחרי מתן העדות. גם בבלגיה עדים יכולים לקבל במסגרת התוכנית זהות חדשה, תשלומים כספיים חודשיים ואפילו טיפול פסיכולוגי וסיוע במציאת מקום עבודה. ציכיה מספקת לחברים בתוכנית ההגנה מקום מגורים חדש ועזרה כלכלית. כך גם בספרד. התמיכה ניתנת גם לקרובי המשפחה של העד. בצרפת ההגנה רחבה עד כדי כך, שמאפשרים לעד במקרים מיוחדים גם להעיד בצורה אנונימית. חלק מהמדינות, בהן בריטניה, רואות בנושא הגנת העדים תחום שצריך להיות מופקד בידי המשטרה. מדינות אחרות סבורות שראוי שיופקד בידי משרד המשפטים. למרות השוני בין התוכניות במדינות השונות, המגמה היא ליצור הרמוניה בכל הנוגע לנושא הגנת העדים בכל אירופה. מסמך שהופץ לאחרונה מתמצת את הדברים, באומרו שהמשטרה היא ליצור שיטה יעילה ומוכרת לשיתוף-פעולה עתידי בין מדינות בכל הנוגע להגנת עדים, מבלי להצטרך להמציא את הגלגל מחדש בכל פעם. גם מחוץ לאירופה וארצות הברית, התוכניות

שב"ס - חלק מתוכנית הגנת עדים

שירות בתי הסוהר הגיש לוועדת השרים שעסקה בתוכנית להגנת עדים נייר עבודה, שאמור היה לצרף את שב"ס לשרשרת העשייה של מדינת ישראל. לשירות בתי הסוהר היתרונות, היכולות והכלים לסיוע במימוש החלטה זו. היום נמצאים בבתי הכלא כ-650 אסירים טעוני הגנה ברמות השונות ועוד כ-120 אסירים ברמת הפרדה ארצית. התמחות שירות בתי הסוהר ניתנת למימוש בתוכנית זו על ידי הגברת המרכזיים בהם אנו מתמחים - בניית אנפים ייעודיים, צוותי ליווי מיוחדים ויכולת אבטחה ברמה גבוהה. יכולת שב"ס לתגמל אסיר/עבריין אשר נמצא במשמורת מאחורי החומות היא רבה, לכן ניתן לנצל את הארגון לתוכנית הממלכתית. אחת הבעיות המרכזיות בסוגיית הגנת העדים הוא המסר כי אין נוטשים אותם לאחר עדותם. רגישות המשימה מחייבת מגע מקצועי, עובדים סוציאליים, פסיכולוגים ואנשי חינוך שיכולים לסייע לעד לראות את הדרך להמשך. כמו כן, במהלך השמירה על העד עד לעדותו, ניתן לשדרג אנפים אשר יהוו מעין "הילטונים" ברמה גבוהה במיוחד, עם תנאים משופרים שאינם קיימים היום בבתי הסוהר. בנוסף, סוהרים וקציני שב"ס יתמחו במגע עם אוכלוסיות מיוחדות ויכולו להוות משענת לעד (במהלך אחזקתו בדירות מיוחדות או באנפים). ליווי העד מהווה נדבך מרכזי בסוגיית החשש לפגיעה במתן עדות. אין גוף בעולם כיחידת "נחשון" של שב"ס המתמחה בליוויים מיוחדים, וברבוגיות מבצעית ומקצועית. צריך לזכור כי איום על עדים היא פשיעה שיש בה פגיעה קשה בערכיה של המדינה כמדינת חוק.

אפשר להתמודד עם זה רק בצורה מאורגנת של הקמת רשות להגנה על עדים והאחדת הטיפול המשטרתי בנושא.

עו"ד גל לברטוב, מרכז הצוות: "התוכנית מיועדת להביא לשינוי במאזן האימה, בייחוד בעבירות של סחיטת דמי חסות, עבירות אלימות וסמים ועבירות סחר בנשים, כשהקורבנות או הדרגים הנמוכים אינם רוצים להעיד מחשש לביטחונם".

אפילו אמא שלו לא תכיר אותו

במדינת ישראל, היום, המשטרה היא שאמונה על הטיפול בנושא של הגנת עדים. מחלקים את העדים הזקוקים להגנה למספר קבוצות, בתוכן עדי מדינה, קורבנות עבירה, סוכנים משטרתיים ועוד. נהלים אחידים לטיפול בכל אחד מהמקרים - אין עדיין. בפועל מעניקה משטרת ישראל הגנה לכ-100 עדים בשנה, עשרה מתוכם כאלה שנוקקים להגנה צמודה. במרבית המקרים גם ההגנה הזו היא עד תום המשפט בלבד. אחריה לא נותר לעד אלא את עצמו.

צוות ההקמה, במסקנותיו, ביקש לשנות את המציאות. בין השאר המליץ הצוות בדו"ח שהגיש על הקמת רשות שתטפל בנושא הגנת העדים על כל היבטיו, תקבע סטנדרטים אחידים, תפעל לשיתוף פעולה בינלאומי ועוד. הרשות תדאג להגן על עדים שהושמעו נגדם איומים, כולל העברתם למדינה אחרת, החלפת זהותם ובמקרים קיצוניים במיוחד אף ביצוע ניתוחים פלסטיים כדי לטשטש את זהותם. על פי המודל, כפי שהוצע, תהיה הפרדה בין פעילות המשטרה במגעה השוטף עם העדים שייכנסו למסגרת התוכנית, לבין הטיפול בהגנתם. בכל פעם שידווח למשטרה על איום על עד, או יוחלט שיש מקום להעבירו לטיפול הרשות להגנה על עדים, יובא הנושא בפני הרשות על ידי ראש אגף חקירות. אם יוחלט לצרף את העד לתוכנית ההגנה - תיבנה לו תוכנית אישית, בהתאם לנהלים, אבל גם לפי צרכי האישיים של העד. על התוכנית לתת מענה לא רק לענייני הביטחון והמיגון של עד, אלא גם לצרכים המשפחתיים, שלו ושל קרוביו, לרבות השתלבותם במקום עבודה חדש, במסודות חינוך ועוד. מרגע שהעד יחתום על הסכם שיגידר את ההתחייבויות ההדדיות, שלו ושל הרשות, הוא יועבר לטיפול הרשות. כל קשר עתידי עמו, גם אם לצורכי חקירה או עדות, ייעשה באמצעות הרשות.

בנובמבר 2004, הוסגרו האחים ברוך ואלן דודש לארצות הברית. האחים דודש הסכימו להעיד נגד זאב רוזנשטיין, היעד מספר אחד,

רשמיים עם מדינות זרות שיימצאו מתאימות למטרות האלה. עד היום, במרבית המקרים בהם היה צורך בהרחקת עדים מישראל, המשטרה היתה זו שהקצתה להם סכום כסף. עם זאת, האחריות בכל הנוגע להגירה למדינה האחרת, הוטלה על כתפי העד.

להגנה יש מחיר

הגנת עדים אינה דבר של מה בכך. יש לה מחיר. היא עולה הרבה מאד כסף. בארצות הברית למשל, בשנת 1997, הגיעה עלות התוכנית ל-17 מיליון דולר. בשנת 2001 טיפס המחיר ל-27.5 מיליון דולר. בשנת 2000 עמד הסכום על 24 מיליון דולר ל-7,137 עדים ועוד 9,091 בני משפחה, סך הכל 16,228 מוגנים. באירופה ההערכה היא שמחיר ההגנה על עדים נע בין 80 אלף דולר ל-160 אלף דולר למשתתף במוצא. בישראל לא

נעשה עדיין הערכה לגבי עלויות הרשות לכשתוקם. אין ספק שזה לא יהיה זול. מתן עדות היא חובה אזרחית חשובה. התמודדות אפקטיבית עם איומים על עדים הוא אחד האמצעים החיוניים במאבק בפשיעה. תוכנית ההגנה על עדים אמורה לסייע במלחמה בפשיעה החמורה, אבל גם להעביר את המסר שאיומים לא יועילו בדרך לבית המשפט. אם הדברים יתממשו בפועל, רק הזמן יגיד. הנתת התהליך חשובה מעין כמוה רק בכדי שסוף סוף נצטרף לעמים המטפלים בסוגיה זו ללא מורא או התלבטות תקציבית.

צילום: אילוסטרציה

בחיים חדשים, יחד עם קרוביהם. האחים דודש נדונו לעשרים שנות מאסר בקרוב, אחרי שהורשעו בסחר ב-1,600,000 כדורי אקסטזי. העסקה אתם המחישה אולי יותר מכל שבתוכנית להגנת עדים אין די. כל תוכנית כזו חייבת לכלול גם שיתוף פעולה בינלאומי עם מדינות אחרות, בוודאי כאשר מדובר במדינה בעלת ממדים קטנים כישראל. העתקת מקום מגוריו של עד ושינוי זהותו קשים במיוחד בארץ שבה כולם מכירים את כולם. הרשות שתטפל בנושא של הגנת עדים, קבע צוות ההקמה, תטפל ותמסד גם את כל הנושא של העברת עדים מוגנים לחו"ל וקליטתם שם, וייחתמו הסכמים

"אם אנחנו לא נעסיק אותם - הם יעסיקו אותנו"

כך אומר נסים קשי, ראש מערך התעסוקה בשירות בתי הסוהר, על האסירים המשתייכים לגוף עסקי לא קטן במזרח ישראלים, המונה נכון להיום יותר מ-50 מפעלים הפרושים ב-14 מרכזי תעסוקה בכל רחבי הארץ, מעסיק כ-2,000 עובדים ומגלגל מחזור מכירות בהיקף של עשרות מיליוני שקלים בשנה

ומספר שאצלו המצב הפוך במאה ושמונים מעלות. "הגיע אלי משהו", הוא נזכר, "מתעשיית ההיי-טק דווקא. היה לו מפעל באחת מעיירות הפיתוח והוא רצה להעביר אותו אלינו ולא אישרתי. יש לנו אחריות חברתית לא להיכנס לפעילות שעלולה לפגוע בשוק האזרחי המקומי. יש לנו קווים אדומים. אנחנו לעולם לא נגרום להעברת מפעל מעיירת פיתוח, לא ניקח עבודה מהכפרים הדרוזיים בגליל, למשל, ולא ניקח

בעיירות שבסביבתו הקרובה. נורטון זוכה בכל מכרז ובכל עבודה לה נדרשים הרבה זוגות ידיים, מסלילת כבישים ועד קציר. ולמה לא, בעצם. כוח העבודה שלו זול והמחיר שהוא יכול להציע אטרקטיבי במיוחד, כל כך אטרקטיבי עד שבעלי עסקים מתחרים משלמים לו מתחת לשולחן רק כדי שישאיר להם כמה פרורים. כשאני מספר את הסיפור הזה לנסים קשי, ראש מערך התעסוקה בשירות בתי הסוהר, הוא צוחק

מאת: עידן גרינבאום *

מי שצפה בסרט "חומות של תקווה" (ארה"ב, 1994) בוודאי זוכר את החלק בו משתלט מנהל בית הכלא המושחת נורטון על שוק העבודה

* הכותב הנו כתב כלכלי בכיר, מגיש ועורך את התוכנית "הזירה הכלכלית" בערוץ 2

צילום: עמית מגל

צילום: עמית מגל

עבודה שעניינה תעסוקת מוגבלים בחברה. להפך, לפעמים אני אפילו מפנה עבודה לגופים אחרים, כי זה מה שהמנדט שלי כגוף ציבורי מאפשר לי לעשות, להבדיל מגוף עסקי."

אם תרצו, מהמקום הזה ממש ניתן להתחיל את הסיפור של מערך התעסוקה בשירות בתי הסוהר. מחד, מדובר בגוף עסקי לא קטן במונחים ישראלים, המונה נכון להיום יותר מ-50 מפעלים בגדלים שונים, הפרושים ב-14 מרכזי תעסוקה מטופחים בכל רחבי הארץ, מעסיק כ-2,000 עובדים ומגלגל מחזור מכירות של עשרות מיליוני שקלים בשנה.

"קודם כל - אינטרס ביטחוני"

מאידך, מדובר עדיין בגוף ציבורי שבראש מעייניו עומדות מטרות כמו חינוך, שיקום והסבה מקצועית ועושה עבודה חשובה מעין כמוה בקרב האסירים. וכפי שמגדיר אותה קשי: "לפרויקט הזה יש בראש ובראשונה אינטרס ביטחוני. אם אנחנו לא נעסיק אותם - הם יעסיקו אותנו. אני מגיע מהצבא (קשי השתחרר מצה"ל בדרגת אלי"ם לאחר שמילא שורה של תפקידים במערך הלוגיסטי. ע"ג), ושם למדתי שכשאתם מסגרת - מתחילים לעשות שטויות. כך גם אסירים. אם אין להם מה לעשות, הם מתחילים להוציא קיטור אחד על השני".

מעבר לאלמנט הביטחוני קיים כמובן האלמנט השיקומי. במסגרת זו רוכש האסיר מקצוע ומקבל תעודת הסמכה של משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה במגוון מקצועות. ולא פחות חשוב, הוא גם זוכה לניסיון תעסוקתי שאמור להקל על שילובו בשוק העבודה עם שחרורו (ראו מסגרת).

נכון להיום מגלגל הקונצרן של קשי קצת יותר מ-30 מיליון שקלים בשנה בחמישה תחומי פעילות עיקריים. בראש ובראשונה מפעיל מערך התעסוקה 24 מפעלים של ש"ש ובהם מפעלי עץ, מתכת, טקסטיל, דפוס ואחרים. התחום הבולט ביותר הוא זה של מפעלי העץ, הנחשבים ליצרן הגדול במדינה של ריהוט משרדי וזוכים במחמאות ובמכרזים של משרדי הממשלה והמגזר הפרטי. מפעלים אחרים הם בתחום הטקסטיל, כאשר ש"ש נחשב לגוף הגדול בארץ בתחום הקונפקציה. שני מפעלים הוקמו בשיתוף צה"ל: באחד משקמים את כל האוהלים בהם משתמשות היחידות השונות, ובשני משקמים פריטים כמו משקפי מגן וקסדות.

התחום השני מבחינת היקף הפעילות הוא זה של השותפויות עם יזמים פרטיים, המקימים מפעלים בתוך מתחמי התעסוקה ומייצרים את מוצריהם לכל דורש. במסגרת אחת השותפויות הללו מייצרים אסירי ש"ש את מרבית האפודים הזוהרים שעל כולנו להחזיק ברכב מאז ראשית השנה. לאור הביקוש העצום לאפודים הללו, מורחבת בימים אלה ההתקשרות עם היזם זה מקים מפעל נוסף, הפעם בכלל נווה-תרצה.

מי שעובד - לא חוזר לכלא

מעבר לכל העניינים הכלכליים הקשורים לפעילות מערך התעסוקה, יש עוד כמה מטרות להפעלת המערכת המורכבת הזו, ובראשן הרצון לשקם את האסירים ולהפוך אותם לאזרחים מן השורה. שם הקוד בשיקום אסירים או המדד לבחינת ההצלחה בשיקום מכונה רצדיביזם, או בעברית פשוטה: עקרון הדלת המסתובבת. כלומר, מספר האסירים החוזרים לסיבוב נוסף בבית הכלא לאחר שחרורם. מחקר מקיף שנערך בשירות בתי הסוהר על 35,000 אסירים בשנים 2000-2005, העלה כי בקרב האסירים הפליליים 42% שבים לבית הסוהר: כ-4 מכל 10 אסירים. בחינת נתון זה בקרב יותר מ-10,000 אסירים שהועסקו בתעסוקה יצרנית בתקופת מאסרם, מלמדת שאחוז השבים לבית הכלא מתוכם ירד בדרמטיות ל-24% בלבד. בקרב אלה שרכשו מקצוע באחד הקורסים להכשרה מקצועית הירידה חדה אף יותר, ומספר השבים לכלא מסתכם ב-19% בלבד.

מאחר שאנו עוסקים בכלכלה, מן הראוי לתת לנתון הזה את הפרשנות הכלכלית ולקבוע כי למדינת ישראל כדאי להשקיע במערך התעסוקה בש"ש ולוודא כי כל אסיר שיכול לרכוש מקצוע ולעבוד בתעסוקה יצרנית - אכן יעשה זאת.

החשבון פשוט מאד: עלות אחזקת אסיר בבית כלא מסתכמת בכ-100,000 שקל בשנה. כזכור, מתוך 35,000 אסירים שנבדקו - חזרו לכלא כ-42%, שהם כמעט 15,000 איש. לו היינו מצליחים להוריד את מספר החוזרים לרמה המקובלת בקרב מערך התעסוקה, היה מספרם עומד על 8,400 בלבד - חיסכון של 63 מיליון שקלים לאורך תקופה של 5 שנים. ועוד לא דיברנו על החשיבות של הכשרת כוח אדם מקצועי לכלכלה הישראלית וצמיחת המשק.

בקיצור, כל שקל שמדינת ישראל תשקיע במערך התעסוקה - יחזור אליה בריבית דרבינית, על ידי הפחתת מספר האסירים. אולי כדאי שמישהו יציג לפקיד האוצר את המתמטיקה הזו...

צילום: עמית מגל

העבודה שלו, ודווקא ברגע בו הוא מצוי בנקודת השיא מבחינת מיצוי כישוריו - דווקא אז מגיע יום השחרור שלו ומנהלי המפעל צריכים להתחיל את כל ההכשרה מחדש.

זאת ועוד. קורה לא פעם שמנהל אחד המפעלים מגיע בבוקר, רק כדי לגלות שכמה מהעובדים הכי טובים שלו נעלמו בן לילה, לעתים עקב ביצוע עבירת משמעת ולעתים עקב ניוד ממתקן למתקן.

מייצרים את הסורגים לעצמם

מערך התעסוקה במתכונתו הנוכחית הוקם בשנת 1997. בראשית הדרך הוא העסיק 800 עובדים בלבד והיום, כאמור, המספרים מרשימים בהרבה. כשאני מבקש מקשי דוגמה אחת לכוח שצבר הגוף שבראשו הוא עומד, הוא מחייך ומספר שהאסירים המועסקים במערך התעסוקה מייצרים כיום את הסורגים מאחוריהם הם יושבים, מה שמעיד על איכות עבודתם ועל הקרדיט לו הם זוכים גם בתוך שירות בתי הסוהר. את הראיון עמו קיימנו במשרדי הנהלת המערך בקריית הממשלה ברמלה. הדבר הראשון שמורגש במקום הוא האופי האזרחי שלו. אלמלא השומר בכניסה והשלטים הרשמיים, קשה היה לנחש שכאן יושב גוף ממשלתי רשמי. רבים מ-80 העובדים במערך הם אזרחים, העוסקים בשורה ארוכה של מקצועות חופשיים, כשלצדם גם לובשי מדים המשמשים בתפקידים שונים.

גם הפעילות במערך נראית דומה יותר לפעילות במטה של חברה גדולה מאשר במטה של שירות בתי הסוהר. ואולי מכאן בא כוחו של הגוף הזה, שאנשיו ככל הנראה הבינו שמי שרוצה להתחרות במגזר העסקי צריך להיראות כמו המגזר העסקי, לחשוב כמו המגזר העסקי ובעיקר לעשות כמו המגזר העסקי, מבלי להתמקד לחסדי של פקיד זה או אחר.

עם מכלול הקשיים הקיימים בשוק החופשי ויגרום בכך לעלייה באבטלה, הוא אומר: "אני רואה אותנו כגורם היוצר תעסוקה ולא כבולם תעסוקה. כשיבואו בד מייבא בד לארץ, הוא יוצר עבודה בנמלים, אחר כך יש עבודה לנהגי המשאיות שמובילים את הבד אלינו וכך הלאה. אנחנו מהווים תוספת עוצמה לתעשייה הישראלית ולא תוספת תחרות".

אמנם הפעילות בתוך הכלא יכולה לקרוץ לזימים המפנטזים על כוח אדם זול וזמין, אך לצד היתרונות יש גם כמה מגבלות. כך, למשל, לא ניתן להכניס לתוך הכלא יזמים שיש להם עבר פלילי. בנוסף, בניגוד למפעלים בשוק הפרטי היכולים להתגייס ולהגדיל את שעות העבודה כשיש לחץ של הזמנות, הזים שעובד עם השב"ס מוגבל למשמרת אחת, בשעות המתאימות לשגרת היום של מתקן הכליאה. "אני מתמודד עם יד קשורה מאחורי", מסכם קשי את הקשיים, "הן בשל מגבלות שהטלנו על עצמנו והן בשל הקשיים האובייקטיביים".

העובד נעלם בן לילה

למרות הקשיים הללו, רושמים אנשי מערך התעסוקה לא מעט הצלחות. אולי מפני שבניגוד לגופים דומים, הפועלים מחוץ לכותלי בתי הכלא, המשמעויות של אבטלה או חופשות כפויות עלולות להיות קצת יותר בעייתיות. "אני קם כל בוקר וחושב איך אני משיג עבודה לאלפיים אישי", מספר קשי. "אם למשל למדינה אין תקציב, כפי שקורה עכשיו, משרדי הממשלה, שהם לקוח חשוב, לא ירכשו ריהוט ממפעלי העץ ואנחנו נאלץ לחפש מיד שווקים אחרים כדי לספק תעסוקה לעובדים".

נכון להיום, מצוי מערך התעסוקה של שב"ס כמעט בקצה גבול יכולתו, לא מבחינת גיוס יזמים ועבודות אלא דווקא מבחינת גיוס כוח אדם בתוך המתקנים - עבור המפעלים השונים. כמעט כל האסירים שיכולים ומתאימים להשתלב במערך כבר מצויים בו, כך שלקונצנן של קשי אין יכולת רבה להתרחב. אולי מכיוון שלא כל אסיר יכול להיקלט במפעלים היצרניים, בוודאי שלא מיד עם הגיעו למתקן הכליאה. מדובר בתהליך ממושך, במסגרתו מתחיל האסיר את השתלבותו בעבודה מלמטה, בעבודות אחזקה שונות, ורק לאחר שהוכיח את עצמו הוא יכול להתקדם ולהשתלב בעבודה יצרנית.

בעיה ייחודית נוספת, הקיימת בתחום משאבי האנוש וייחודית לשב"ס, היא זו של הניסיון והוותק. בשוק העבודה, ידע כל מנהל לספר לכם, העובדים הטובים ביותר הם אלה שצברו ניסיון והתקדמו לאורך השנים בתוך הארגון. במערך התעסוקה של שב"ס התמונה שונה, כי דווקא אחרי שאחד העובדים צבר ותק וניסיון במקום

התחום השלישי הוא של הפעלת מכבסות גדולות בשיתוף עם צה"ל. התחום הרביעי הוא שיקום קבוצתי, במסגרתו יוצאות קבוצות של אסירים אל מחוץ לתחומי בתי הכלא, לעבודה בחברות מסחריות ומפעלים; והתחום האחרון הוא זה של ההכשרות המקצועיות בקורסים המוכרים על ידי משרד התמיכה, ומקנים לבוגרים שלהם תעודות הסמכה מקצועיות.

שיווק על בסיס אישי

כשאני שואל את קשי איך מצליחים לשכנע יזמים פרטיים להיכנס לתוך מתחמי התעסוקה של שב"ס ולהעסיק אוכלוסייה שמבחוץ נראית די מאיימת, הוא מספר שהכל מבוסס על יחסים אישיים, המשולבים בשיווק נכון. גם היצרנים במגזרים השונים במשק כבר מכירים את מערך התעסוקה של השב"ס ואת יתרונותיו. "אף אחד לא הולך אתנו בגלל מניעים פילנתרופיים או אלטרואיים. עם כל יום שמגיע, עושים חשבון הכולל את עלויות ההובלה, המכס וכל הוצאה אחרת, ובסופו של דבר העסקה צריכה להשתלם לשני הצדדים".

גם קצת מוזל לא מוזיק, כפי שהיה במקרה של מפעל טבע-נאות לייצור נעליים בצפון. "הכל התחיל בפגישה מקרית בטיוול של מערך התעסוקה", הוא נזכר. "היינו באחד ממעברי הגבול עם ירדן ובמקרה פגשנו שם את מנכ"ל טבע-נאות. הוא סיפר לי שהוא בדרך לביקור בירדן, והוא מתלבט האם להקים מפעל לייצור שם או בתורכיה, כי העלויות בישראל גבוהות מדי. אמרתי לו שלא יחתום בשום מקום לפני שהוא נפגש אתנו ושומע מה יש לנו להציע. נפגשנו, והוא השתכנע. בהתחלה, המפעל שלהם העסיק 20 אסירים והיום כבר הגיעו ל-140".

במערך התעסוקה גאים לספר כי הם נמנים עם שורות התאחדות התעשיינים, ולדעת קשי הוא מספק לתעשייה הישראלית נתח שהיא מתקשה למצוא במקום אחר. "אם התעשיין עושה כאן בארץ את התכנון והפיתוח, אנחנו יכולים להוסיף לו את עשרים האחוזים של העבודה השחורה. אנחנו משלמים לכן את התעשייה הישראלית ולא מתחרים בה".

כדי להדגים את הטענה הזו הוא מספר את סיפורו של מפעל וייסבורד לייצור אביזרי חשמל. "זיהינו שמדובר במפעל עתיר עבודת ידיים, שבעבר העסיק מספר רב של ערבים מהשטחים. בעקבות האינתיפאדה והקושי להמשיך להעסיק את עובדיו, עמדה בפני המפעל דילמה אמיתית: האם בכל זאת להמשיך ולייצר בישראל או לעבור למדינה אחרת, שבה עלויות הייצור יהיו ודאי זולות יותר והעובדים זמינים יותר. נפגשנו עם ההנהלה, ואחרי שהצגנו להם את המודל שלנו - הוקם מפעל המעסיק כיום כ-50 עובדים".

כשאני מקשה על קשי בשאלה האם לא קיים חשש שהוא ייגנוב עבודה לתעשיינים המתמודדים

לוכד הפלאפונים

חיישן אנושי בעל עיניים חדות, אינטואיציה חריפה ויכולות תצפית ומעקב מעוררות התפעלות מסתובב בבתי הסוהר ■ קוראים לו דני עיסמי והוא ידוע בכינוי 'איש הפלאפונים', המצליח למצוא מקומות מחבוא של מכשירי טלפון ניידים במקומות שאף אחד לא חולם עליהם בכלא

מאת: אורית שטלצר

וסגרו אותו בתבנית מלבנית שהכינו מלחם, אורז ודבק, חומרים זמינים המצויים בכלא. מעליו הניחו מעין דיבל וסגרו בלחץ. את החומרים הידקו עם דבק מגע ובמברשת גילוח ישנה חספסו את הקיר, כך שייראה כקיר רגיל ותמים למראה.

"ניגשתי לקיר ודחפתי את המקל המשמש לבדיקת סורגים פנימה - בסליק נמצאו שלושה פלאפונים, נוסף על אותו אחד שנלקח. הרגשתי בהחלט תחושת סיפוק: בזכות התצפית שלי ערב קודם - מצאתי ארבעה מכשירים ניידים וכל הציוד הנלווה להם. הם מתוחכמים? מסתבר שאנחנו יותר..."

"בתצפית ארוכה וממושכת אחרת שביצעתי, הבחנתי באסיר המדבר בפלאפון מוסתר בשירותים. הקשבתי לשיחות של האסירים ביניהם, שהתחילו לחשוף זה בזה בעקבות הגילוי שלי. המשכתי להאזין ושמעתי אותם מדברים על מכשירים נוספים. כל הלילה חשבתי מה ואיפה, ניתחתי את דבריהם. תוך כדי בדיקת סורגים - צצה לה חתיכת ברזל שעוררה את חשדי. המשכתי לבדוק והגעתי לפתח שנאטם באמצעות קלקר בין שני קירות ישנים וסדוקים. מצאתי שם סליק ובו תשעה מכשירי טלפון ניידים ועוד אמצעים אסורים להחזקה."

תחושת סיפוק וגאווה

דני הפך לנכס בכלא "נפחא". הרגלי התצפית שלו בשעות המנוחה הפכו לשם דבר. בשנה שעברה, הצליח לתפוס בעצמו מעל למחצית מכמות הטלפונים הניידים שהוחבאו בכלא. במשך שלוש שנים וחצי בהן עסק בנושא, התוצאות הביטחוניות מדברות בעד עצמן: 32 מכשירי טלפון ניידים נחשפו, ומידע מודיעיני רב שהביא - הוצלב והוכח כחשוב ומהימן. אירועים שליליים והרי גורל נמנעו, בין היתר, בזכותו.

"עם כל טלפון שתפסתי - הרגשתי סיפוק, בידעיה שמנעתי פיגוע באוטובוס, ברחוב, בו חלילה היו יכולים להירצח חברים, אזרחים תמימים. אלה מכשירי טלפון שמצאתי אצל

דני עיסמי: "זו חיישנות ברמות גבוהות מאוד"

מתוכנן, הזרמת מידע חוץ באמצעות טלפון נייד שהוסלק. "יצא לא פעם שהעברתי מידע לגורמי הביטחון בזמן אמת. בכל פעם שמכשיר הטלפון הנייד נתפס - ידעתי שסיכלתי עוד פיגוע פוטנציאלי", אומר דני. "קרה גם שביום שאחרי לילה כזה, הייתי נכנס לתא ובודק את הסורגים ואחר כך פונה למקומות הכי לא שגרתיים, ושם, בינו, מוצא את הפלאפון."

"פעם הייתי במארב במהלך משימה בלילה, וראיתי אסיר מדבר בפלאפון באגף 3 בתא 19. מיד דיווחתי על כך לקצין המשמרת, שהגיע למקום והנחה את האסיר לתת לו את הפלאפון. עמדתי למעלה והוספתי לתצפת. ראיתי שהאסיר הפך את המזון במיטה הסמוכה לקיר והבנתי שכנראה יש שם סליק. אני מכיר היטב את האגפים הישנים בכלא וידוע שטכנית, אפשר לאטום את הקירות הלבנים הישנים עם חומר לבן. למחרת, נכנסתי לחיפוש בכלא ומיד הלכתי לקיר הזה. רק מי שהוא בעל ראייה חדה יכול היה להבחין בו בשוני כלשהו. מסתבר שהאסירים ניצלו חור בקיר הישן

אחד הכוחות המיוחדים הפועלים בעניין החדרת מכשירי טלפון ניידים אל בין כותלי הכלא הוא דני עיסמי, שניחן ביחוש שישי. ההיכרות עמו מעוררת מחשבה לגבי היכולת (העל-טבעית!) בה ניחן הסוהר המיוחד הזה. "זו חיישנות ברמות גבוהות מאוד", אומר דני, "אני מסוגל לקלוט דברים מזעריים המוחבאים באגף ובכל מקום שנשמע בלתי אפשרי בכלא: בסליקים, מאחורי הקירות, מתחת לרצפות, בתוך האסלה בשירותים, על הגגות... בכל מקום בו אני נמצא, פיתחתי לעצמי את אותו חוש מיוחד, לאתר פלאפונים". מפאת שמירה על מידע מודיעיני ושיטות מיוחדות ומשוכללות הנהוגות בארגון - לא נוכל לצערנו לפרט, ואתכם הקוראים הסליחה...

דני מספר: "עבדתי כסמל אגף בכלא 'נפחא', הידוע כמעוז האסירים הביטחוניים. האסירים בו ותיקים, מנוסים מאוד ורובם שפוטים למאסרי עולם. שם למדתי לעקוב ולהתחקות אחר תנועות אסירים דומיננטיים ובעלי כוח באגף. תמיד חיפשתי את מוקדי הכוח ואת המוקשים. האזנתי למכשירי האינטרקום ולשיחות באגף. בכל פעם הייתי עוצר ואומר לעצמי 'הוף - פה קבור הכלב'. פיתחתי שיטות משלי לעקוב אחרי אסירים, כאשר המידע שאני אוסף הוא בדרך כלל משמעותי ומוביל לשינוי מבצעי בהמשך. המידע מועבר מיידית לקצין המודיעין בכלא, מתוך ידיעה כי איסופו וניתוחו מהימנים ומביאים לתוצאות".

סליק מאורז ודבק

בלילות, במקום שעות המנוחה באגף, פיתח לעצמו דני מנהג. הוא אינו הולך לישון אלא נוהג לעלות לגגות באופן יזום ולתצפת על האסירים דרך החלונות. דני יושב בסבלנות רבה, צופה בהם ואוסף פרטים חשובים. פעמים רבות, שעות החשיכה הן השעות בהן מתרחשים הדברים האמיתיים; הוצאה זדונית לפועל של מבצע

בשל מאמציו הבלתי שגרתיים, זכה עיסמי לקבל בשנים האחרונות תעודות הערכה ממפקדיו וכן פרס הנציב לעידוד מצוינות. עיסמי מצהיר כי הוא מעוניין להיות קצין מודיעין בשב"ס, תחום ההולם את כישוריו. "אני יודע שיש לי את זה ואני יכול להמשיך ולהביא הישגים יפים ותרומה מכובדת למערך המודיעיני בשב"ס. אני מקווה שעם הזמן תוכניתיי יתממשו, שאצא לקורס קצינים ואשתלב במערך זה".

דני: "המעבר שלי ל'מגידו', שם קיימת מלחמה אינסופית בנגע הפלאפונים - אתגר אותי מאוד. כבר בחיפוש הראשון תפסתי שבעה מכשירי טלפון ניידים בתוך שרפרף עץ שהיה לאסירים, עוד מתקופת הצבא במקום. בשבועות האחרונים למדתי את המקום ואת האסירים, השונים לגמרי מאלו שבבתי הסוהר האחרים. במשמרות האחרונות כבר תפסתי מעל עשרה מכשירי טלפון".

רוצחים, עם דם על הידיים, לא סתם אסירים היושבים בכלא. הם הגורמים האחראים לביצוע פיגועים. במישור האישי זה חיזק אותי מאוד להמשיך ולתרום למשימה, לארגון, לביטחון המדינה".
לפני שלושה חודשים עבר דני לכלא "מגידו". מיד עם הגיעו לכלא, פשטה השמועה על "החוש השישי" המסתובב באגפים. "איש הפלאפונים הגיע אלינו", אמרו בצוות בפרגון רב.

הברחת טלפונים ניידים למחבלים

החל משנת 2000, גדל מספר האסירים הביטחוניים בשב"ס כמעט פי שמונה ועלה מ-800 לכ-6,000; בימים הקרובים, עם העברת כלא קציעות לידי שב"ס, יעלה המספר בכמה אלפים נוספים, כך שיגיע למחצית ממספר הכלואים בשב"ס סך הכל.

המכה ה-11 בשירות בתי הסוהר היא נסיונותיהם הבלתי נלאים של האסירים הביטחוניים, להחזיר מכשירים סלולריים לתוך מתקני הכליאה. מדובר בעשרות נסיונות, המתגלים ומסוכלים על ידי הסוהרים, באמצעות חיפושים על הגוף ובציוד האסירים בעת יציאה לבתי המשפט ולאחר קיום מגע עם גורמי חוץ. הבעיה חריפה במיוחד במתקני כליאה בהם מרובות תנועות היציאה והכניסה של האסירים.

כלא "מגידו", לדוגמה, שעבר לאחריות שב"ס מידי צה"ל, היה ממש יגועי במחלת הפלאפונים, שדרשה טיפול יסודי ומעמיק. היה צריך לבער שם את הנגע מן השורש, אחת ולתמיד. בשבועות שקדמו להעברתו של הכלא לידי שב"ס, בפברואר 2005, ערכו קציני היחידה סבב בקרב האסירים הביטחוניים, שהיו כלואים בו באגפי אוהלים, והבהירו להם שהחוקים עומדים להשתנות, ובקפידה רבה; בד בבד עם הריסת האוהלים והקמת מגורי הקבע - יוצאו לאלתר כל האמצעים האסורים להחזקה בכלא, כולל מאות מכשירי הטלפון הניידים שהוברחו אליו בעורמה רבה, טרם היות שב"ס במקום.

אל תטעו לרגע - לא מדובר במכשיר המשמש לשיחה תמימה, ד"ש עם שיר למשפחה. מדובר במחבלים חדורי אידיאולוגיה, אלה שהובילו פיגועים בהיותם מחוץ לכלא, המנסים בכל רגע נתון להמשיך ולהוציא לפועל פיגועים באמצעות אנשיהם בחוץ, ומחלקים להם הוראות באותם מכשירי טלפון ניידים.

שינוי השגרה המבצעית

ההברחה - דרכים רבות לה. ישנם נסיונות הברחה בזמן יציאה לבתי משפט צבאיים. הפלאפונים נתפרים ונטמנים היטב בתוך הציוד, בבקבוקי בושם או בבקבוקי שתיה תמימים למראה. השיטה הנפוצה ביותר היא להטמין את המכשיר במקומות צנועים בגוף, שהחוק אינו מתיר לסוהרים לפשפש בהם.

האסירים אינם בוחלים בשום אמצעי. אנשים מבחוץ, כמו עורכי דין, מבקרים ואפילו בוחני הטאוגייה - התגלו פעמים רבות כסייענים, שהעבירו לאסירים את המכשירים.

האסירים מנסים לנצל כל הטבה בסיסית והומאנית הניתנת להם, כמו זכאות להיבחן בבחינת בגרות או קבלת ייעוץ משפטי מעורך דין, כדי להשיג את אמצעי הקשר המפגע הזה, האסור להחזקה בפירוש.

שב"ס משיב מלחמה שערה. "מתוך חומות הכלא, אנו שומרים על ביטחון אזרחי ישראל מפני מחבלים ומפגעים", אומר מפקד גוש צפון, תת-

גונדר יצחק גבאי. "מאותו יום שידענו שנקבל את כלא 'מגידו' לידנו - הצבנו לעצמנו למטרה ללחום בנגע הפלאפונים ולמגורו. במקביל לבנייה ולהקמת הכלא מחדש, ניסינו לחסום עד כמה שאפשר את הקשר של אוכלוסיית המחבלים, עליה הופקדנו לשמור, עם החוץ. את מיטב המוחות והיכולות המבצעיות גייסנו למשימה".

"האסירים הביטחוניים מנוסים מאוד ויושבים בכלא שנים רבות. לרשותם עומד זמן ממושך לעקוב וללמוד את השגרה המבצעית של שב"ס. לכן, אחד העקרונות החשובים, המוטמע בארגון ככל האפשר, הוא שינוי השגרה המבצעית. האסירים מכירים היטב את שיטות החיפושים שלנו, ולכן, חשוב לנו מאוד לתצפת על איך הם לומדים אותנו, ואחר כך מנסים להסליק את הפלאפונים בנקודות הכי לא שגרתיות, שהחיפוש בהן כלל אינו הגיוני או גלוי לעין. שינוי השגרה המבצעית יוצר את גורם ההפתעה, שהוא חשוב ומשמעותי להצלחת המשימה" מסכם תג"ד גבאי.

כל מה שרציתם לדעת על "נחשון"

יחידת "נחשון" הוקמה לפני **33** שנה, בפברואר 1973, נקראה אז אבי"מ - אבטחה ומבצעים, ומנתה **24** לוחמים. כיום מונה היחידה **289** לוחמים. לוחמי היחידה מניידים מדי יום כ-**800** מבין **18,500** האסירים הנשלפים מ-**25** מתקני הכליאה של שרות בתי הסוהר. מחבלים עם דם על הידיים, ראשי משפחות הפשע ואסירים אחרים נעים בכבישי הארץ, ברכבי הליווי המהווים מעין "בתי סוהר ניידים", ללא חומות וגדרות אך על גלגלים. על היחידה פיקדו עד היום **16** מפקדים. בשנת 2005 ליוו לוחמי יחידת "נחשון" **150,000** אסירים, במסגרת **5,691** ליוויים שנערכו. בכל ליווי מצוותים **4-11** לוחמים וזאת בהתאם לסוג הליווי ולדרגת מסוכנות האסירים שבו. ביחידה **54** כלי רכב מבצעיים. ביולי 2003 הוקמה יחידת הליוויים הביטחוניים. היחידה מלווה מאות מחבלים מידי יום לבתי משפט, בתי חולים ולחקירות. ב-2005 במסגרת תהליך התייעלות, חולקה היחידה ל-**3** אזורים גיאוגרפיים ב-**3** פלגות: צפונית, דרומית ומרכז. באוגוסט 2005 קיבלה יחידת "נחשון" אופנועים, עליהם רוכבים **6** לוחמים שעברו קורס נהיגה מבצעית. במאי 2005 הונסו **4** כלבי סיור ליחידה, המיועדים לצרכים ייחודיים ומהווים פריצה תפיסתית מבצעית. **3** נוהגי כלבים מהיחידה מפעילים את הכלבים, לאחר שהוכשרו בקורס מיוחד של מ"י. אחד הלוחמים סיים את הקורס כמצטיין. בתקופה הקרובה ייצאו לוחמים נוהגי כלבים לקורס מיוחד בפולין. באוגוסט 2003 שולבו לראשונה **3** לוחמות ביחידה. הלוחמות עוסקות בליווי עצורות ואסירות ביטחוניות ובליווי מחבלים נאחד. כיום ביחידה מפקדת צוות לוחמים ו-**4** לוחמות. במאי 2005 מונתה לראשונה קצינה כמפקדת צוות ליווי ביחידת "נחשון". הקצינה מפקדת על צוות המונה **15** לוחמים. בשנת 2005 גויסו **23** לוחמים ליחידה והועברו **17** סוהרים מהיחידות בשטח ל"נחשון". **116** לוחמים וקצינים התמקצעו ועברו קורסים והכשרות ייעודיים בבית הספר וביחידה. ביחידה כיום **273** קצינים ולוחמים, ממוצע הגילאים **27**. כל הלוחמים הם רובאי **05** ומעלה, בוגרי יחידות קרביות וסיירות בצה"ל. מתוך הלוחמים - **25%** אקדמאים. הלוחמים עובדים במוצע **12** שעות עבודה נטו ביום, לא כולל זמני נסיעות, כונוניות מבצעיות ומצבי חירום. במהלך הליוויים השנה תפסו לוחמי היחידה על האסירים יותר מ-**300** תפיצים האסורים להחזקה, בהם: **47** דוקרנים, **125** כרטיסים חכמים לפלאפון ו-**69** אשגרים עם ידיעות מודיעיניות בעלות חשיבות מבצעית גבוהה. היחידה היוותה זרוע ריכוזית עד שנת 2005. אז במסגרת תהליך הייעול נערכה רה-אורגניזציה שהביאה להקמת מספר פלגות: הפלגה הצפונית, הממוקמת בסמוך לכלא מגידו, הוקמה בראשית 2005 והפלגה הדרומית, הממוקמת בסמוך לכלא אשל, נחנכה בימים אלה. במהלך הליוויים השנה אירעו **18** מקרים בהם ניסו האסירים לתקוף פיזית את הלוחמים, אשר השתלטו עליהם והרגיעו את המצב. במהלך השנים טיפלו לוחמי היחידה בעשרות אירועים של דיכוי מהומות בבתי הסוהר השונים, כולל במתקני כליאה של צה"ל. כיום ממתנינים **100** איש שעברו גיבוש ונמצאו כמתאימים להתגייס ליחידה. בשנת 2005 בוצעו ביחידה **691** תרגולים מבצעיים הכוללים היתקלויות כירי, שריפה ברכבי ליווי, קטטות המוניות וטיפול בניסיונות בריחה. בנוסף בוצעו **97** אימונים חד-יומיים שכללו קרב מגע, ירי באקדח, כושר גופני ותרגילי פריצה לאנף. ביחידה **51** כלי רכב מבצעיים המשמשים להעברת אסירים מכלא אחד למשנהו ולבתי משפט צבאיים. מדי יום מתקבלות עשרות קריאות מידע מודיעיניות והתרעות על סכסוכים בין אסירים אשר יש להפרידם במהלך הליוויים, על מנת לשמור על הציבור מפניהם ועל חייהם מפני אסירים אחרים. שעות רבות מדי יום מוקדשות לתכנון הפסיפס של ניוד האסירים בצורה מתוחכמת. במשך **33** שנות פעילות היחידה ולאחר שהובילו מאות אלפי אסירים מסוכנים, הצליח רק אסיר אחד להימלט מרכב הליווי, במאי 2002. האסיר נתפס לאחר **3** ימים והושב לכלא אחר כבוד. עם הפיכת שב"ס לרשות כליאה מרכזית בישראל והצפי הקיים להעברת **3** מתקני כליאה נוספים לידי שב"ס עד סוף שנת 2006, ילוו לוחמי "נחשון" כ-**222,000** אסירים ועצורים.

עולה לאוויר

בימים אלה מסתיימת שנת עבודה מאומצת על אתר אינטרנט מעודכן יותר, מעוצב יותר וחדשני יותר של שירות בתי הסוהר ■ האתר המשודרג מציב רף גבוה בכל הקשור לנושאים הטכנולוגיים באינטרנט ולאינטראקציה עם

קהל הגולשים ■ האינטרנט כבר כאן... ובגדול!

מאת: איציק גורלוב

לאחר עבודה מאומצת שנמשכה כשנה, אנו מסיימים את שדרוגו של האתר והופכים אותו לאקטואלי, מעוצב וחדשני, אתר אינטרנט בסגנון שנות האלפיים. האתר יעמוד בחוות השרתים של הממשלה ויפעל מול שאר אתרי מוסדות הממשלה.

עבודת השדרוג, שהחלה בשנה שעברה באמצעות לשכת הפרסום הממשלתית, ותפסה תאוצה במהלך החודשים האחרונים, מציבה סטנדרטים חדשים בכל הקשור לנושאים הטכנולוגיים באינטרנט ולאינטראקציה עם קהל הגולשים. קהל היעד של אתר שבי"ס מורכב מדורשי המידע - משפחות האסירים והאסירים - מחד; ומאידך - מצרכני מידע: מוסדות אקדמיים, סטודנטים והציבור הרחב, המתודע דרך האתר לאופן פעילותו של שירות בתי הסוהר בקליטת אסירים, החזקתם, הטיפול בהם ושיקומם.

באתר החדש ניתן דגש על הנדסת אנוש ושימושיות יעילה למשתמשים, תוך התייחסות ניכרת לויזואליות ולנבדלותו של האתר משאר אתרי מוסדות הממשלה. לכן, לא חסכנו בסרטונים ובאמצעים ויזואליים, המראים בצורה הטובה ביותר את פעילויותינו בשגרה ואת פעילות האסירים ביום יום.

כאמור, אתר שבי"ס החדש נמצא בשלבים אחרונים לפני

עלייתו לאוויר, וכולנו תקווה שבגיליון הבא של העיתון נוכל לבשר על היותו חלק מהרשת.

מי מכחד מאינטרנט?

אלה מאתנו שהמושגים 'אינטרנט' ו'מחשבים'

מעלים בהם אסוציאציות של ריחוק וחוסר הבנה - להלן הסבר קצר על קצה המזלג: רשת האינטרנט (אגב, בעברית היא נקראת "מרשתת") הינה רשת מחשבים גלובלית, המחברת רשתות מחשבים שונות ומקשרת בין מיליוני מחשבים בכל העולם.

בראשיתו, היה האינטרנט פרויקט של משרד ההגנה האמריקאי, אולם בעקבות לחץ בינלאומי בתחילת שנות התשעים, נאלצה ארצות הברית לוותר על שליטתה באינטרנט ולאפשר את השימוש בו לכלל ארה"ב ובהמשך לשאר העולם. כיום, 13 מתוך 15 שרתי העל של האינטרנט נמצאים בארה"ב.

רשת האינטרנט היא מערכת היפר-טקסט (מסמך שלחיצה על חלק ממנו מעבירה את המשתמש לדף אחר). ההיפר-טקסט נקרא על ידי תוכנת דפדפן, שמאתרת מידע (הנקרא דפי אינטרנט) משרתי אינטרנט (או אתרי אינטרנט), ומציגה אותו על מסך המחשב.

ההיקף, כמות המידע, העוצמה הטמונה ברשת והמסחר הרב המתרחש בה - הפכו את האינטרנט בסוף שנות התשעים של המאה העשרים לגורם משמעותי ולזירת התפתחות כלכלית ותרבותית. בצורתו הנוכחית מגשים האינטרנט את חזון הכפר הגלובלי.

לאותם רבים שעדיין שואלים למה מקלידים את ה- "WWW" לפני שם האתר, ובכן:

World Wide Web = WWW
ובעברית: רשת כלל עולמית.

פשוט, גאוני וקל.

הבאנו לכם כאן טעימה קטנה מן האתר החדש שלנו. דף הבית - לפני ואחרי!

לפני:

אחרי:

הכירו את עמיתינו בחו"ל - והפעם:

שירות בתי הסוהר של סקוטלנד

תעודת זהות

SCOTTISH PRISON SERVICE

מספר בתי סוהר:	15
סה"כ אסירים:	6,779
סה"כ סוהרים:	4,247
שיעור כליאה לכל 100,000 תושבים:	139 (בישראל: 209)
תקציב:	320 מיליון לירות שטרלינג (2.6 מיליארד ש"ח)

מאת: איאן דומיניץ

בית הסוהר "פיטרחד" [PETERHEAD]

בית הסוהר נבנה בשנת 1880 ובו 300 מקומות כליאה, לאסירים בדרגת ביטחון מרבי. בית כלא זה הנו ייחודי מאחר שכלואים בו כל עברייני המין בסקוטלנד שנקצבו להם ארבע שנות מאסר ומעלה, והוא מציע טווח רחב של תוכניות טיפול יעודיות לעברייני המין, על מנת לצמצם את הסיכון שבחזרתם למעגל הפשיעה לאחר השחרור.

בחודש נובמבר 2005, ביקר רמ"ל טו"ש, תג"ד יוסי בק בבית הסוהר "פיטרחד", על מנת לבחון את נושאי הטיפול בעברייני מין ואת יחודו של בית הסוהר. הביקור התקיים בעת השתתפותו בכנס ארגון בתי הסוהר העולמי ומערכות תיקון (ICPA), שנערך בסקוטלנד.

בית הסוהר קילמארנוק [KILMARNOCK]

בית הסוהר הפרטי הראשון בסקוטלנד - נפתח במרס 1999. בית הסוהר בשלמותו מופעל על ידי חברת PREMIER PRISON SERVICES, בתוספת מספר קטן של מפקחים מטעם שירות בתי הסוהר של סקוטלנד, על מנת לוודא כי החברה מקיימת את חוזה ההפעלה שנחתם עמה ל-25 שנה. בית הסוהר הנו ברמת ביטחון מרבי ומאכלס 583 אסירים (כולל אגף נפרד לקטינים).

חידושים בליוויים

החל מנובמבר 2003, העביר שירות בתי הסוהר של סקוטלנד את ביצוע משימות ליווי האסירים לידיה של חברה פרטית בשם RELIANCE, המטפלת בליוויים לבית המשפט, לבתי הסוהר וכן ליוויים במסגרת ביקורי בית באבטחה. צי כלי הרכב של החברה כולל כמאה רכבי ליווי. לאחרונה, אירעו מספר תקלות עליהן אחראית חברת הליווי, כמו תקלה דרמטית ביותר, בה שוחרר בטעות עצור המואשם ברצח, שהצליח להשתמש בצו שחרור של עצור אחר על מנת להשתחרר מבית המשפט מבלי שצוות הליווי שים לב לכך.

"ברקת" מגיעה לשב"ס

מערכת "ברקת" (שם זמני) הותקנה לאחרונה בשב"ס, במטרה לתת מענה ארגוני נרחב לניהול הכשירות המבצעית, הידע המקצועי והלמידה הארגונית.

המערכת תאפשר לנהל את תחומי ההדרכה בצורה מקצועית ומיטבית, תוך ביצוע בקרה על הישגי הסוהרים ומידת הכנתם למשימותיהם על ידי המפקדים וגורמי ההדרכה.

המערכת כוללת מגוון כלים ואפשרויות, ותשקף לכל מפקד את תמונת המצב של סוהריו מבחינת כשירותם המבצעית והמקצועית באמצעות דו"חות זמניים ועדכניים. בצורה זו, נוכל לאתר פערי ידע בצורה ממוקדת ומהירה ולתכנן מענה הדרכתי וארגוני הולם, תוך שימוש במערכת בתהליכי למידה ומשוב. הטמעת המערכת החלה בקרב סגל מחלקת ההדרכה והקה"דים הגושיים ובקרב תיחשף בפני הקה"דים היחידתיים וגורמים פיקודיים נוספים. תחרות בחירת שם הולם למערכת הוכרזה בקרב היחידות, ושמות יצירתיים רבים זרמו לרע"ן תורת הארגון ולנציגת מח' מערכות מידע, הגב' נטע אוריון, המרכזות את הנושא. תהליך הזנת התכנים למערכת החל, והמשתמשים בה ייחשפו למידע מגוון הכולל מארזי למידה, לרבות סרטונים ומצגות בנושאים מבצעיים ומקצועיים, לקחי תחקירים, תוכניות הדרכה - תכנון מול ביצוע, תוכניות בקרה שונות, חומרים תורתיים ותכנים רלוונטיים נוספים.

המערכת תוטמע במקביל גם במח' חט"ש ותשמש את מרכזי החינוך, וכן בב"ס "ניר", כך שתיתן מענה בתחומי עשייה רבים בארגון. הטמעת המערכת מסמלת מהפכה הן בתחום ההדרכה והן בתחום ניהול הידע בארגון.

כנס גמלאי אשמורת לדורותיהם

"כנס גמלאים ליוצאי יחידת אשמורת לדורותיהם" נערך בכלא בנובמבר. לאירוע החגיגי הגיעה קבוצה של 45 גמלאים, ששירתו ביחידה בתקופות שונות. סיפורי העבר, החוויות ואלפי השעות על המגדלים חברו יחד לערב

כנס גמלאי אשמורת לדורותיהם

חוויתי של סיפורים ומורשת. הגמלאים סיירו בין אגפי הכלא, במסע מרתק במנהרת הזמן. לרובם היתה זו חזרה לשעה קלה לנקודות הזקיפות ולנופי העבודה המוכרים. במהלך הסיור, התרשמו הגמלאים מהשינויים הפיזיים בכלא ובעיקר משינוי הגישה הטיפולית באסירים. לאור הצלחת המפגש, התחייב מפקד היחידה להמשיך ולשמור על קשר עם הגמלאים ולקיים כנס כזה אחת למספר שנים.

חידון שב"ס בסימן פיקוד ומנהיגות

חידון שב"ס, שהתקיים ב-25.12.05 בבית מורשת, במעמד השר לבט"פ, נציב בתי הסוהר ומפקדי הארגון, היה בבחינת סגירת מעגל לנושא המוביל השנה במחלקת הדרכה - הטמעת ערכי פיקוד ומנהיגות.

החידון כלל שלושה שלבים: שלב המיון, במסגרתו עברו 30 מועמדים מבחן

סיכת קצין חדשה

פרסום ראשון: נציב שירות בתי הסוהר החליט לשנות ולהעניק מקום של כבוד לסיכת הקצין, אחד מהסמלים המובילים ומלווים את לובשי המדים מימים ימימה. הסמל משלים קוד מוסכם, המחליף את הכפתור המיתולוגי של שרות בתי הסוהר, שבעבר בקושי אפשר היה לזהותו. את הסיכה החדשה יזכה לענד רק מי שסיים קורס קצינים ייעודי.

בימים אלה נמצאת הסיכה החדשה בשלבי הכנה בבית המלאכה, ובתום הכנתה היא תחולק בגאון לכל הזכאים לה מאז ועד היום. את סיכת הקצין החדשה עיצבה הגרפיקאית לילי רוזן.

בנושא מורשת הארגון ופועלם של מנהיגים בישראל. בשלב השני, בתום המיון, עלו לחצי הגמר 21 סוהרים שיצאו לסיור בן יומיים בירושלים, להכרת ההיסטוריה ותרומתם של מנהיגים לבנייתה ועיצובה של הבריה. רמת הידע של המתמודדים נבחנה לאחר הסיור ומתוך כלל המתמודדים, חמישה קצינים וקצינות העפילו לשלב הגמר.

בכל שלבי התחרות הפגינו המתמודדים ידע רב והתחרות הייתה צמודה. בסיום האירוע החגיגי זכו במקומות הראשונים ובסופשבוע זוגי, הקצינים הבאים: במקום הראשון זכה ר/כ רוני ארד מגוש דרום, במקום השני זכה כלאי חגי בן אברהם מב"ס "ניר" ובמקום השלישי זכתה כלאי אורית שוחט-מנדל מגוש מרכז.

חונכים לסוהרים חדשים

15 סוהרים מגוש דרום השתתפו בסדנה בת שלושה ימים, במהלכה רכשו מיומנויות בחניכת סוהרים חדשים.

קליטת סוהר חדש ביחידה הינה משימה חשובה מבחינה ארגונית. קליטה אישית ומקצועית מאפשרת הסתגלות איכותית ומהירה יותר של המתגייס ליחידת האם.

הסוהרים קיבלו בסדנה כלים, המאפשרים להם לשמש כחונכים לסוהרים חדשים, כמו תקשורת מילולית וא-מילולית, הצבת גבולות, התמודדות עם מצבי לחץ, מתן משוב בונה, איתור קשיים, מתן מענה מקצועי ועוד. ההדים מהסדנה היו חיוביים מאוד, וכולנו תקווה שקליטת הסוהרים החדשים תבצע במקצועיות וברגישות הראויים למשימה.

"על טל ומשל"

כנס הבוגרים השנתי של מחלקת טיפול לנגמלים (ט"ל) בכלא "אשמורת", נערך זו השנה השביעית בדצמבר. לכנס הגיעו 40 מבוגרי המחלקה, הנמצאים במסגרות טיפוליות שונות מחוץ לכותלי הכלא וכן משוחררים מכורים נקיים. בכנס התארחו בני משפחות האסירים המטופלים במחלקה ואנשי סגל.

הבוגרים העלו את המחזה "על טל ומשל", המקבץ מבחר משלים, משולבים בסיפורים אמיתיים של האסירים עצמם. ק' החינוך ליאת רוזן, שהפיקה את המחזה, חשפה בפני קבוצת האסירים את המשלים ואת מוסר ההשכל הטמון בהם, באמצעות משחקי דמויות. כל אחד מהאסירים שיחק דמות מתוך משל: שועל בכרם, צפרדע בשלולית, שיח האטד או הארנב השחצן ועוד.

ליאת רוזן, בסיוע העצות המקצועיות של הבמאי ששי שמוכה, עיצבה את שלל המשלים למחזה מרנין וייחודי, בשילוב מוסיקה מקורית, פרי יצירתו

לא לסמים

מניעת התפשטות נגע הסמים בבתי הספר הינה חלק מהמלחמה שלנו, במסגרת המאבק באלימות. כארגון שנאבק בנגע הסמים, מקיים שירות בתי הסוהר את פרויקט שלהב"ת, שירות למניעת סמים בבתי הספר, המוגדר כתוכנית הסברה ומניעה. אסירים נקיים מסמים, הנמצאים בתהליך גמילה במסגרות הטיפוליים השונות, מעבירים לתלמידים מסר אישי - "אל תגעו בסמים".

סיפור חייו של האסיר המכור חודר באופן הכי טבעי וישיר אל לבם של בני הנוער ומעורר אצלם עניין רב. לאסירים, הנמצאים בשלב ההתנתקות, זהו חלק מתהליך שיקומי.

האסירים מספרים על אבני דרך ונגף בדרום: שלב הילדות, הנגיעה הראשונה בסמים, המשך ההידדרות בשימוש בסמים, הפשע ולבסוף ההחלטה להיגמל. המפגש הבלתי אמצעי של תלמידי התיכון עם האסירים הוא ייחודי ומשמעותי. לאורך הסיפורים שזורים אינספור מסרים, על כך שהשימוש בסמים הוא בעצם תוצאה של הרפתקנות, חיפוש אחר שייכות, קושי לעמוד בלחץ חברתי וכדומה. בנוסף, הסיפורים מדגישים את העובדה כי "סמים קלים" כגון גראס ואקסטזי, מהווים פתח להמשך המעורבות בסמים ובפשע. בפרויקט שלהב"ת משתתפים השנה אסירים מ"צלמון" ומ"חרמון", שיוצאים מדי שבוע לבתי ספר באזור הצפון.

באופן ייחודי, משתלב בתוכנית אסיר המטופל במחלקת גמילה מאלכוהול. חשוב להבהיר לבני הנוער כי התמכרות לסמים, לעיתים, מקורה בשימוש באלכוהול אשר אינו מזוהה תחילה כתהליך התמכרות. לרוב, השתייך אינו תופס את עצמו כבעל בעיית התמכרות ואינו מזוהה את התלות בחומר פסיכו-אקטיבי זה. מה שמתחיל כאקט חברתי - עלול להתפתח לכדי התמכרות (שימוש לרעה או תלות).

בנוסף, קיימים נזקים רבים עקיפים כתוצאה משתיית אלכוהול - תאונות דרכים קשות הגורמות לנכות ומוות, אלימות קשה ומעורבות בפלילים. ההערכה היא כי המתבגרים נתעים למשמע נזקים אלו המערערים, להערכתנו, את יחסם הקל ל"אלכוהול החוקי". השאלות של בני הנוער בסיום המפגש הן מעמיקות, והתגובות מצד התלמידים והמורים כאחד מלמדות אותנו כי סיפור חייהם של האסירים המכורים מצליח להעביר מסר ברור וחד משמעי נגד השימוש בסמים ובאלכוהול.

תעודות מינוי חדשות לסוהרים

אחרי שהתבררנו, עלינו במשקל, ירדנו במשקל ובקיצור, אנחנו כבר לא אותם יפויפים שהתייגו לשירות בתי הסוהר - הוחלט על צילום מחדש של כלל סגל השירות, שיצורף לתיקי הסוהר הממוחשבים. לאור ריבוי מקרים של אובדן תעודות מינוי ולאחר שנים של שימוש בטכנולוגיה קלה לזיוף, הורה הנציב החלפי ולשדרג את תעודות המינוי של סגל סוהרי שב"ס. התעודות הישנות הוחלפו בתעודות החדשות, סמלי שב"ס עודכנו, הוחלף ציפוי הלמינציה ונוספה הולוגרמה, המיועדת למניעת זיופים. את תעודות המינוי החדשות עיצב רב כלאי איציק גורלוב.

קורס הגנה עצמית בכלא נווה תרצה

בכלא "נווה תרצה" מתקיים קורס הגנה עצמית, אותו מעבירה מתנדבת מארגון "אל הלב".

הקורס נועד להעניק לאסירות, אשר רבות מהן חוו אלימות ותקיפות על רקע מיני בחייהן, כלים להגנה עצמית. הכלים הנרכשים במסגרת הקורס אינם מעודדים תוקפנות או הפעלת כוח, אלא עמידה איתנה והגנה מתוך עוצמה וביטחון פנימי. מסתבר שכדי להביע נוכחות ועוצמה ולהרתיע תוקף, אין צורך בכוח פיזי או בשרירים דווקא. במהלך הקורס לומדות האסירות טכניקות שונות ואף משתפות את חברותיהן בחוויות קשות שעברו בחייהן. בשלב ראשון, מועבר הקורס לבנות המחלקה הטיפולית ובעתיד ילמדו אותו גם אסירות מאגפים נוספים.

ארוחת "גורמה" בכלא כרמל

עוף בנוסח בולוורד, פרגית עם נגיעות טריאקי וסלט סרוולה סיציליאנה הם רק מעט ממטעמי הגורמה מעשי ידיהם להתפאר של אסירי כלא "כרמל". קבלו את הטבחים החדשים - א-לה מלון דן!!!

אחת מגולות הכותרת היותר מוצלחות בתחום השיקום בשב"ס הוא קורס הטבחות בכלא "כרמל". לאחרונה הסתיים קורס הטבחות בכלא בארוחת גורמה מפוארת שהרכיבו האסירים, עליה עמלו יומיים תמימים.

במטבח מיוחד, הכולל תנורים וכיריים גדולים שלא היו מביישים אף מסעדת שף בכרך הגדול - נבררו המצרכים, קולפו, נוקו, נחתכו, תובלנו, בושלו, ניצלו, נאפו והובזקו. שעות של המתנה היו שוות את המבטים שבעי הרצון, נוכח הניחוחות שעלו מפתיחת התנור ומהרמת מכסה הסיר המהביל. לאירוע הגדול קדמו

תשעה חודשי לימוד אינטנסיביים בהם השתתפו 12 אסירים, שנמצאו מתאימים לקורס ייחודי זה. האסירים השקיעו שעות לימוד רבות מדי יום, שהועברו על ידי מורה שף מבית המלון של רשת "דן", וכללו לימודים עיוניים, אנגלית וצרפתית וכל שאר המקצועות הנכללים בתוכנית הלימוד של קורס הטבחות של מלונות דן. בכל המקצועות נדרשו התלמידים לעמוד במבחנים חיצוניים של משרד התמ"ת, לצורך קבלת תעודה מקצועית. קורס הטבחות פועל בכלא "כרמל" במימון ובפיקוח מערך התעסוקה ומשרד התמ"ת.

כאמור, כל הנוכחים שהגיעו לטעום מתבשילי ארוחת הסיום התענגו על... (התכוננו לתיאבון מוגבר): סלט סוורלה סיציליאנה, גזר בסגנון וישי, אורז בלקני, מרק בסגנון סלסטין, פרגית עם נגיעות טריאקי, תפוחי אדמה ברוזמרין, שוקי עוף ממולאים גודרט, שעועית ירוקה מוקפצת ומבחר מאפים מתוקים, לקינוח.

צוערי קורס קצינים יעודי תורמים לקהילה

לראשונה בשירות בתי הסוהר, הוחלט להכניס לתוכנית קורס הקצינים הייעודי המתקיים בבית ספר "ניר", נדבך ייחודי של תרומה לקהילה. במהלך הקורס, הנמשך 27 שבועות, החליטו הצוערים לאמץ ילדים משכונות מצוקה ברמלה, מה שנקרא בזיגרון המקצועי "ילדי רווחה". הצוערים בנו תוכנית לכל אורך הקורס, המשלבת את ילדי הרווחה בפעילויות יזומות על מנת להעניק להם מעט אור, שנמנע מהם בשנים של מצוקה ודלות.

הקורס החל בטי"ו בשבט, במסיבת נטיעות חגיגית, אשר במהלכה - בעזרת מימון סמלי של הצוערים וחניכי ביה"ס - אורגנה תרומת עצים ונערכה מסיבה עם חידון בנושא ארץ ישראל, תחרויות ספורט וכיבוד להג. 30 ילדים בני 6-11 הגיעו למתחם בית הספר להדרכה, ומצאו להם חונכים מקרב הצוערים שאימצו אותם באהבה. הפרויקט השני, הארוך יותר, שיוזמו הצוערים היה איסוף בקבוקי פלסטיק ריקים ופחיות שתייה באמצעות מכלי ענק שהוצבו במתחם נציבות שב"ס ברמלה. במקביל, הפיצו עלונים בכל הסביבה, בהם קראו לתושבים לאסוף בקבוקים שתורמתם תשמש כתרומה. מדי שבוע מרוקנים המכלים ונפדים בכסף. הסכום נאסף על ידי הצוערים למתן קמחא דפסחא בחג הפסח למשפחות הילדים הנזקקים. במקביל להיכרות עם צרכי ילדי הרווחה ומשפחותיהם, בונים צוערי הקורס תוכנית להמשך תרומה חברתית ורגשית, ותמיכה בילדים אלה, בתקווה לשמר ולהעמיק את הקשר עימם.

למשמעות האישית שלו עבור כל אחד מהם, לחלומות אישיים שהתנפצו ולתקוות לשינוי ולהחלמה.

האסירים עבדו בקבוצה והכינו ספר גדול, צבעוני ומושקע, שנעטף יפה ואליו צורפו שוקולדים, בלונים צבעוניים וברכה מרגשת שכתבו האסירים. בתמיכתו ובסיועו של מפקד הכלא, גני"מ שלום יעקב, יצאה משלחת שכללה את נציגי האסירים שהשתתפו בפרויקט, מפקד הכלא, רת"ה, רת"ע, צוות חדר ל"ב וסוהרים. המפגש נערך במחלקה האונקולוגית בנוכחות פרופ' בן הרוש, מנהלת המחלקה, רכזת תחום העו"ס במחלקה, הצוות הפסיכו-סוציאלי והמטפלים. במהלך המפגש סיפרו האסירים על תהליך ההחלמה והגמילה האישי שהם עוברים, ושיתפו את השומעים בסיפור החיים האישי שלהם. לאחר המפגש עם צוות המחלקה, נערך ביקור בכיתת הלימוד הנמצאת במחלקה, בה לומדים הילדים המאושפזים.

בטקס חגיגי ומאוד מרגש מסרו האסירים לילדים את הספר, חילקו להם בלונים ושוקולד ואיחלו להם החלמה ובריאות. המפגש בין האסירים והילדים היה מיוחד מאוד - הן עבור האסירים וצוות הליווי מבית הסוהר והן עבור הילדים וצוות המחלקה.

לאור הצלחת המפגש, נוצר קשר בין המחלקה לבין צוות החינוך וצוות חדר ל"ב בבית סוהר "כרמל", ואנו מקווים שמפגש זה ותרומה זו הנם ציון דרך למפגשים נוספים בהמשך.

גבעתון" - חדשות טריות מכלא גבעון

בחודשים האחרונים התגבשה קבוצת הלימוד הראשונה בכלא "גבעון", והאסירים המשתתפים בה מרכיבים את מערכת העיתון הראשון של הכלא - "גבעתון". חדות היצירה ניכרה בכל פינה - הכל היה ראשוני, יצירת עיתון חדש וראשון מסוגו בבית הסוהר. כמו בכל הריון ראשון, החששות,

אי הודאות והרצון לראות את פני הרך הנוולד ליוו את התהליך, ואפילו תאריך הלידה המשוער השתנה יותר מפעם אחת.

בראשית התהליך הרוחות שנשבו לא עודדו, והספקנות משלה בכיפה. עם רוח זו נאלצנו להתמודד לא מעט במהלך הפרויקט, ועבר זמן עד שהצלחנו לראות לאן הכל מוביל.

לבסוף, עיתון "גבעתון" יצא לאור במסגרת שבועיים של

הידברות וסובלנות במרכז החינוך, כשהדגש העיקרי הוא על כוחן של המלים והיכולת להגיע להידברות והקשבה עם הצד האחר. תהליך העבודה על התכנים הכיל הרבה דילמות משותפות, סיעור מוחות, דיונים, ויכוחים, ובעיקר לא מעט דפי טיוטה. לא פעם, הניסיון להעלות על הכתב סיפורי חיים ורגשות לווה בחששות, ופעמים אף כמעט בוותור על התנסות חדשה זו.

לאט לאט, כשהמילים החלו להתחבר למשפטים, והמשפטים לפסקאות, יכולנו לראות איך הפאזל הולך ונבנה. ובפאזל, כמו בפאזל, יש תמיד חריצים וחללים אותם ניסינו למלא. מעבר לרצון ליצור כאן עיתון שיהווה מבט נוסף אל ועל החיים בכלא - היה זה ניסיון לספק פן נוסף ליצירתיות, לחשיבות ההשקעה, לחשיבות המחשבה, ולשימוש במלים ככלי ביטוי יעיל יותר מכל דרך אחרת. הקושי לבחור כל מלה ולנסח כל משפט - שיקף את הקושי של האסירים להבין את זולתם ולעיתים את עצמם.

כחלק מהתהליך סיירנו בבית הדפוס של העיתון "ידיעות אחרונות" ולמדנו את כל שלבי הפקת העיתון. 20 אסירים התהלכו בין מכונות הענק, המדפיסות לכולנו מדי יום את החדשות, ושם הבינו יותר מתמיד כי החדשות האמיתיות מתרחשות בין כותלי בית הסוהר...

של אסיר המנגן באורגן. לאור הצלחתו המסחררת של המחזה, הוא הועלה שוב במסגרת הפעילות החינוכית בכלא, לקהל אסירים במרכז החינוך. אין זה קל להפיק מחזה כזה, בעיקר עם אסירים שאינם נמצאים במסגרת טיפולית-חינוכית. נדרשו הרבה אומץ וכנות מצד האסירים, להתבונן בעצמם ובסיפור החיים שלהם על מנת ללמוד, להשתפר ולהתקדם.

שבוע שמירת הטבע ואיכות הסביבה

כמדי שנה, גם השנה, במהלך חודש פברואר, התקיים במרכז החינוך בכלא "חרמון" שבוע טבע ואיכות הסביבה. זאת, במסגרת ההכנות של בית הכלא לחגיגות ט"ו בשבט, שחל בשבוע השני של פברואר וצוין בכל בתי הסוהר. שבוע שמירת הטבע נערך בשיתוף גורמים שונים בקהילה העוסקים בנושאים אלו, בהם: רשות הטבע והגנים הלאומיים, הקרן הקיימת לישראל, המשרד לאיכות הסביבה והגופים הירוקים.

במהלך השבוע נערכו מגוון פעילויות והרצאות בנושא איכות הסביבה, שמטרתן הסברה, העלאת המודעות ולקחת אחריות של האסירים על הסביבה ועל איכות חייהם, וכמובן - נטיעת עצים. האסירים ערכו מבצע ניקיון יסודי ורחב היקף וניכוש העשבייה של טיילת כפר נחום. פרויקט ניקיון זה התקיים בשיתוף רשות הטבע והגנים הלאומיים, וכלל הסבר על המקום ועל תרומת הניקיון לסביבה איכותית.

קיומן של יוזמות מסוג זה הוא משמעותי ביותר להעלאת המודעות והאחריות של האסירים לסביבה בה הם חיים. הצוות הטיפולי והחינוכי מאמין כי הטמעת ערכים אלו בקרב האסירים הינה חלק מתהליך שינוי דפוסי חשיבה והתנהגות שעוברים המעורבים בפרויקט.

חגיגת שלושת החגים ב"צלמון"

בבית סוהר "צלמון" התקיימה "חגיגת שלושת החגים", תחת קורת גג אחת. האסירים הנמנים עם שלוש האמונות הרווחות בישראל, חגגו יחד את שלושת החגים: חג החנוכה היהודי, חג הקורבן המוסלמי וחג המולד הנוצרי.

המסיבה המיוחדת אורגנה על ידי קצין החינוך אמיר אלבוז, בלוויית צוות הפקה מקומי - צוות התרבות של הכלא, המורכב ממספר אסירים שמארגנים אירועי תרבות פעם בשבוע.

למסיבה הוזמנו ילדי מועדוני "הפרחים" בטבריה, הפועלת למען ילדים בעלי צרכים מיוחדים, יהודים וערבים כאחד. הילדים לוו על ידי צוות מדריכים, בנות שרות לאומי והעובדים הסוציאליים של עיריית טבריה, המלווים את המיזם. האסירים והילדים חגגו יחד במסיבה, כשהאסירים מנעימים את זמנם של הילדים בניגון ובהצגת מחזות הקשורים לשלושת החגים. אפילו זקני האסירים אינם זוכרים הפקה כזו, וכדוגמתה לא היתה בכלא מאז פתיחתו, לפני עשור בדיוק.

מעשה בחמישה בלונים

חדר ל"ב בבית סוהר "כרמל" מונה 16 מטופלים, העוברים במהלך כחצי שנה טיפול גמילה מסמים, ומשתתפים בקבוצות ובחוגים מגוונים.

כחלק מהלימוד על משמעות הנתנה והתרומה האישית של האסירים לקהילה, נבחרה כיעד לתרומה המחלקה האונקולוגית ילדים בביה"ח רמב"ם, לילדים חולי סרטן הנמצאים בתהליך החלמה, והועלה הרעיון להכין במסגרת חוג האמנות תרומה עבורם. עדי סיון, המורה לאמנות העובדת עם המטופלים לאורך השנה ועושה עבודת קודש, בחרה בספר "מעשה בחמישה בלונים" מאת מרים רות, בנושא מתאים לתרומה.

הספר מתאר בשפה ציורית מפגשים של הילדים עם חוויות והתמודדויות שונות, רצונות, שאיפות ותקוות. בכל פעם אחד הבלונים מתפוצץ ובמקומו פוגשים גיבורי הספר בבלון חדש. את הבלון האחרון הם מעיפים לשמים בתקווה.

במהלך הכנת הספר, למדו האסירים את הסיפור, קראו אותו והתחברו

סוף שנה - סיכום שנת העבודה 2005

יחידת הרווחה המשיכה במהלך שנת 2005 את הפעילות בתחום הטיפול ותנאי השירות לסגל: טיפול פרטני ואישי, עריכת סדנאות לסגל בנושאים שונים כגון לחץ ושחיקה, עבודת מטה ותכנון כללי, וכן סיוע בארגון פעילויות יחידתיות - ימי יחידה, סיורים ועוד. כמו כן, קציני הרווחה עזרו בקליטת חיילי החובה, והם הגורם המטפל בחיילים בתחום תנאי השירות. יחידת הרווחה טיפלה וליוותה את הסוהרים שפרשו במהלך 2005, וטיפלה בתחום תנאי שירות, כגון: נופש תקציבי משפחתי, נופש כפרי, שמורות טבע, מלגות לילדי הסגל ועוד.

נתונים במספרים:

- נופש תקציבי משפחתי -	4,062 סוהרים ניצלו את הנופש
- נופש כפרי -	4,000 שוברים
- שמורות טבע (מטמון) -	1,000 כרטיסים
- בר מצווה לילדי סגל -	220 ילדים, כ-660 משתתפים
- סוהרים מצטיינים מקרן נציב -	26
- סדנאות לתכנון כלכלי -	36
- סוהרים שפרשו לגמלאות -	55 מתוך 81 השתתפו בסדנת פרישה
- מלגה תקציבית -	3,185 (סוהרים)

סיוור תלמידי תיכון לקראת גיוס

בשנת 2006 אנו מתכוונים לערוך סיורים בשב"ס לתלמידי תיכון, בוגרי

כיתות י"א וי"ב, לפני גיוסם לצה"ל. מטרת הסיורים הינה הכרות עם המערכת ואופן העבודה של סוהרי החובה, עבור אלה המועמדים לגיוס כסוהרי חובה. שיטת העבודה היא יצירת קשר עם בתי ספר באזורי הארץ השונים, ארגון קבוצות תלמידים המעוניינים לשרת בשב"ס, הצגה וסיור במתקני כליאה בהם משרתים החיילים, מפגש עם סוהרי חובה, שיחה וחלוקת חומר הסברתי שהוכן על ידי דוברות שירות בתי הסוהר. המפגש הראשון במסגרת התוכנית נערך לתלמידי פנימיית בת-גלים בחיפה, במעמד מפגש גוש שרון, תגייד נזים סבית, ומפקד בימ"ר הדרים, גני"מ רפעת עותמן.

פדיון ימי חופשה

כידוע, תקציב השכר בשב"ס מנוהל באופן יעיל, היוצר חיסכון. לאחרונה התקיימו מגעים ממושכים בין רמ"ל מש"א וחשב שב"ס למשרד האוצר, על מנת לאפשר לסוהרים לפדות ימי חופשה, כחלק מהסיוע הכלכלי לפרט. בעקבות המגעים, שנשאו פרי, התקבל אישור פדיון ימי חופשה לחודשים נובמבר ודצמבר 2005. בקריטריונים לפדיון ימי החופשה נכללו סוהרים בעלי שכר נטו נמוך, שברשותם מספר גבוה של ימי חופשה צבורה. לכל סוהר אושר לפדות בין חמישה לששה ימי חופשה. הגורמים שטיפלו בריכוז שמות הסוהרים במפקדות הגושים היו קציני מש"א וקציני הרווחה ביחידות ובגושים. שמות הסוהרים המומלצים הועברו לאישור מפקדי בתי הסוהר ומפקד הגוש. ימי החופשה נפדו ביחידות המיוחדות "נחשון", "מצדה", "דרור" ומטה נציבות. סה"כ במהלך החודשים נובמבר-דצמבר נפדו 9,313 ימי חופשה ל-1,724 סוהרים, בסכום כולל של כ-4,000,000 ₪.

עת לטייל

בכל זאת גם לנו יש קצת חורף בארצנו החמה והשחונה, וכדי להרגיש ממש חורף אמיתי, כמו בשווייץ לפחות, זה הזמן לקום מוקדם מוקדם בבוקר, להתלבש ולהתעטף היטב ולנסוע אל ה-חרמון!

לבן בעיניים

פועל מערך מזוננים ומסעדות כך שתוכלו לבלות כאן יום שלם, מדהים, מיוחד ומלא חוויות.

טיפ 1: כדאי להתעדכן לגבי מזג האוויר באתר לפני הנסיעה אליו. תנאי עננות, גשם, ערפל וכיו משפיעים על אפשרות הגלישה בשלג. ולא פחות חשוב - להצטייד בבגדים חמים, כובע צמר, צעיף וכפפות.

טיפ 2: בדרך הלוך או חזור מהחרמון, תלוי במצב העייפות ושלמות הרגליים - אל תחמיצו ביקור בשמורת נחל חרמון (בניאס), אחד מאתרי הטבע והנוף היפים במדינה. הטיול לאורך הנחל השוצף הוא חוויה שאין דומה לה בישראל.

איך מגיעים: מכביש 90 לכיוון קריית שמונה ממשיכים ימינה לכיוון קיבוץ הגושרים ושמורת הבניאס, לכביש 99. עוברים את הבניאס ופונים שמאלה בגשר לכיוון הישוב נווה אטי"ב בכביש 988 עד הכניסה של מגדל שמש, ושם פונים שמאלה לחרמון בכביש 98.

מאת: דפנה פיינס-שער

למי שמעולם לא עשה סקי, למי שרוצה להתחיל, ללמוד, למי שסתם רוצה להשתעשע בשלג בכיף ולמי שמכור ללבן-לבן הזה - אתר החרמון הוא בעצם אתר הגלישה בשלג היחיד בארץ ואילו מתנקזים בחודשי החורף המוני ישראלים שרוצים להרגיש קצת חו"ל - בארצנו הקטנטונת. בחרמון יש 45 ק"מ של מסלולי גלישה שמתאימים לחובבי סקי, למתחילים, למתקדמים וגם למכורים - לכל הרמות והגילים. באתר תמצאו 11 רכבלים ומעליות אתם תפעילו לפסגות השונות בהר הלבן, ויש גם בית ספר לסקי וחנות להשכרת ציוד סקי.

מי שרוצה לבקר בחרמון אבל לא מעוניין לגלוש, יכול למצוא אפשרויות בילוי מגוונות אחרות לכל המשפחה: גלישה במזחלות שלג לילדים, נסיעה במגלשות ההרים וקפיצה בפאנגיי (טרמפולינה), עליה עד לתחנה העליונה ברכבל המבקרים ושעשועי שלג רבים ומגוונים. באתר